

Čeští legionáři na Sibiři

Konstantin W. Sakharow

OBSAH:

Předmluva	3
1. Stíny světové války	6
2. Panslavistický omyl	8
3. Češi vystupují	10
4. „Anabáze českých legionářů“ (červen – říjen 1918)	13
5. Česká zrada se připravuje (listopad 1918 – listopad 1919)	18
6. Zrada (listopad 1919 – únor 1920)	24
7. Česká kořist a její odvoz	29
8. České lživé předivo	32
Závěr k německému vydání z roku 1995	36
Doslov	37

Předmluva

Pan generálporučík Sakharow mne poprosil o několik slov ke své knize „Čeští legionáři na Sibíři“. Jeho přání jsem mu splnil – a to nejen kvůli velké úctě, kterou k němu chovám.

Konstantin W. Sakharow vedl již jako 23-letý v rusko-japonském polním tažení jednu rotu. Ve světové válce bojoval příkladně a s nejvyšším nasazením, takže právem dosáhl nejvyšších ruských válečných poct. Z počátku byl povýšen na plukovníka, následně na generálmajora. Když vypukla revoluce, zúčastnil se okamžitě akcí v organizaci ozbrojeného odporu proti bolševikům. Dostal se ovšem velmi brzy do zajetí, bolševici se snažili dostat ho na svoji stranu – byli si velmi dobře vědomi jeho vojenských kvalit, dokonce mu nabídli velitelský post nad Rudou armádou Kavkazu. Jejich nátlak „po dobrém“ a pak i „po zlém“ se naprosto minul účinkem – jeho světový názor a jeho charakter byly silnější než bolševické nabídky či hrozby. Na podzim roku 1918 se mu podařil pokus o útěk a dokázal se probít až k hlavnímu stanu admirála Kolčaka. Ten jej na jaře 1919 pověřil vrchním velením nad Bílou armádou. Po jejím zhroucení měl možnost volby pobytu v Anglii nebo v Německu. Vlivem svého politického přesvědčení se rozhodl pro útočiště v našem středu. Spolu se svojí rodinou žije od té doby v blízkosti Berlína a věnuje se spisovatelské profesi.

Z líčení řady jeho spisů hovoří nejen zasvěcený očitý svědek, nýbrž i muž, který byl doslova spoluvůrcem oněch událostí. Současně k nám doléhá odezva obvinění ruského patriota, který se se stoupajícím zklamáním musel dožít, že jeho vlastní úsilí, obětování svých starých kamarádů a mnoha tisíc svých spoluobčanů pro záchranu vlasti bylo třikrát zhanobeno – lhotejností, sobectvím a zradou falešného přítele. Generálporučík Sakharow se necítí povolán psát vědecké dějiny, ve skutečnosti je jen třídí a zpracovává. Ale žádný renomovaný historik by nám nemohl srozumitelněji říci a sdělit, oč tu v závěrečném úseku světové války (1918 – 1920) šlo. Úseku, pro který se my Němci, znavení a zhroucení, snažíme najít aspoň nějakou schopnost vnímání a chápání – tím spíše, že vše se odehrávalo v prostředí a zemi pro nás naprosto cizí.

Ze školy jsme my Němci měli, s malými výjimkami, jen velmi nedokonalé představy o východním světě a o zemi, kterou si carové v průběhu jednoho čtvrttisíciletí pod svým žezlem sjednotili. Pro nás rozděluje Ural Evropu a Asii a podle toho leží Rusko na evropské a Sibír na asijské straně. To jsou ovšem pouze geografické pojmy. V pozadí tohoto obrazu, které nám líčení Sakharowa nastiňuje, vyvstává ovšem tušení prostoru bývalé ruské říše v úsecích, jak je dějiny a příroda společně dotvářely – jasné a čisté až na pozadí a na hranici zorného pole. My vidíme uprostřed obrovské územní jádro říše; od Volhy až k Bajkalskému jezeru, od Kazaně až po Irkutsk. Ufa a Jekatěrinburg, Tobol, Omsk a Krasnojarsk nám ve svém významu přichází do podvědomí jako jakýsi střed tohoto územního jádra. Před ním se šíří jenom přední část území, nám známé Rusko. Za ním se ale rozkládá až do nejzazších vzdáleností onen díl říše, který už přiléhá k Tichému oceánu. Sahá od Čity po Vladivostok a je do východoasijské části světa včleněn sotva méně hluboko než Čína a Japonsko. Stejným způsobem, jako ruské přední území ve svém rozpětí od Petersburgu po Oděsu před světovou válkou, je s Pruskem a Rakouskem včleněno dohromady do východoevropského prostoru. Už jen pro tu obrovskou plochu, kterou bychom si mohli znázornit jako danou formu, se nám vyplatí si tuto knížku generálporučíka Sakharowa pozorně přečíst.

K tomu musíme přičíst ideový obsah výřečného a uchvacujícího vyprávění. Je to i zpráva o sebezničení panslavismu. S ním se podařil Západu poslední a nejnebezpečnější průlom do velmoci, postavené na pevném základě ruského světa 18. a 19. století od Petra Velikého až po Mikuláše I. Carové vždy pohlíželi na sílící panslavistické hnutí s vnitřní nechtí, neměli však odvahu postavit se mu v otevřeném boji. Zvláště Češi se zvláštní náruživostí posilovali a gradovali toto hnutí hlavně v čase před válkou. Tak se stalo, že se bezprostředně po revoluci na jaře 1917 objevil v centru těchto snah Masaryk v domnělé roli vítěze na ruské půdě, duchovního otce a hlasatele češství – aby tam až do jara 1918 působil jako správce a ochránce zájmů Západu. V létě 1917 byly podle nařízení České národní rady v Paříži postaveny tři české divize a přičiněním Masaryka dostal Západ do rukou nástroj, který měl na další průběh revoluce a tím i na průběh války směřovat vliv.

Bolševici se také v prvních měsících roku 1918 zprvu dostali, nejdříve uvnitř a na severu evropského Ruska, k moci. I tam měli ovšem velké potíže s odporem na vesnicích a u selského lidu. Tím se vysvětlují naděje nacionálně smýšlejícího Ruska, že s pomocí českého sboru bude možné brzy bolševiky porazit. Češi se už dali na pochod do Vladivostoku. Když se obrátili a v červnu a srpnu přišli opět do Kazaně, vyvolala tato zpráva v ruském národě velké nadšení. Avšak tento český postup na Volhu měl jenom účel tlaku na německé velení vojsk: aby ponechalo větší části armád na východě. Tím by byly značně vylepšeny šance maršála Focha na vítězství na západní frontě. Jakmile nebylo nutné se obávat Středních mocností, použilo se českých legií na to, aby se admirálu Kolčakovi zabránilo ve stabilizaci a záchraně Ruska. Dvakrát se v roce 1919 pozvedlo celé nacionální ruské společenství k pochodu proti bolševismu – v obou případech marně. Poprvé za Topol, podruhé za Bajkalské jezero. Češi neuvolnili sibiřskou železnici pro nezbytný přísun a odepřeli každou, byť i krátkodobou pomoc. Nezastavili se nakonec ani před otevřenou dohodou a spoluprací s bolševiky. Nezáleželo ani na tom, zda Rusové postupovali nebo ustupovali – hlavní starostí Čechů bylo, jak před jejich odjezdem nešťastnému obyvatelstvu co nejrychleji sebrat jeho majetek, kořist shromáždit a dopravit na východ. Ještě během cesty k naložovacímu přístavu byly nakradené věci „zuzitkovány“, nebo byl lup zaslán do Evropy ještě před transportem samotného vojska. České jednotky údajně přijímaly rozkazy pouze od Francouze Janina, vůdce několika

branných těles, které na Sibiř přidělily západní mocnosti a Japonsko. Politicky se ovšem od samého začátku hlásili k přívržencům Kerenského. Příslušná spojení sestavil již na jaře Masaryk. Koncem srpna 1918 dal důstojnický sbor Bílé armády najevo svůj úmysl, aby další vojenská opatření neztroskotala na politickém chaosu a vyzval k vytvoření nové vlády. Češi si vynutili, aby vláda obdržela sociálně revoluční většinu a tím se dostal na vrchol sociální revolucionář. Tito sociální revolucionáři se pevně uchytili všude v Ruské říši již od začátku války ve společensko-hospodářských zařízeních a odtud pronikli i do vedení a do správy. A i když byli v Petersburgu a Moskvě bolševiky poraženi, východně od Volhy se udrželi až po Vladivostok. Vyhlášení Kolčaka za místopředsedu v listopadu 1918 učinilo nové vládě opět rychlý konec – ovšem moc místopředsedy nesahala až na dolní konec země. Tam hospodařili sociální revolucionáři a Češi dávali ruku v ruce.

Generálporučík Sakharov měl jako Rus ve své knize tragédii panslavismu a osud, kterým se Češi pro jeho národ stali, před očima. My Němci, jako středoevropané, možná projevíme daleko více zájmu při líčení poměru Čechů a sociálních revolucionářů. Sociální revolucionáři znamenají pro Rusko totéž, co sociální demokracie pro střední Evropu. Sotva odebral Kerenski občanským nespokojencům s vládou uzdy z jejich slabých rukou, udeřila také hodina pro Eberta a Adlera ve střední Evropě. „Temps“ mohl pak klidně popsat události ze začátku července 1917 v Říšském sněmu jako faktické přenesení ruské revoluce do střední Evropy. Ve styčném bodě sociálně demokratického s panslavistickým hnutím se objevuje Masaryk. On patřil k oběma a stal se proto s jejich úspěchy dějinnou osobností. Panslavismus a sociální demokracie se nejen (1918-1920) navzájem za Volhu podporovaly. Skoro od první hodiny jejich vzniku působily jako zhoubné síly: jedna v celém středoevropském prostoru a druhá ve východo-střední Evropě. Vystupovaly a chovaly se jako smrtelní nepřátelé daného historického uspořádání Evropy 17. a 18. století. Uspořádání postavené na existenci tří knížecích rodin Romanovců, Hohenzollernů a Habsburků. Panslavisté a sociální demokraté se svojí zhoubnou agitací doslova prolezli zmíněné velkomocenské ústrojí už dávno před světovou válkou jako žíravá kyselina. Podíl, který měl panslavismus na přípravě světové války a vliv, jež měla sociální demokracie na její ukončení, podlehly společenství a síle odporu oněch tří mocností a zpečetily jejich osud. Sociální demokracii nelze narozdíl od panslavismu považovat za nástroj západu. Ale pomoc, kterou mu nevědomě poskytla, byla pro něj ještě důležitější. Úsudek nad tím dopadne pochopitelně různě – podle toho, zda v sociální demokracii vidíme nepřítele liberalismu, nebo naopak jistou závislost na něm. Ovšem prokázalo se, že sociální rozvrstvení střední Evropy je až příliš závislé na zemědělství a dělnictvu. Bismark proto mohl klidně přijmout rozhodnou bitvu, nabídnutou mu liberály. Odrazil je ve dvou velkých střetnutích 1862-1867 a 1876-1879. Muži jako biskup z Ketteleru nad Rýnem a Karl Lueger v Rakousku úplně srazili liberalismus ve střední Evropě. Možná se v prodloužení této linie objeví i Mussolini. S vystoupením sociální demokracie dostal ale Západ opět možnost srovnat bojovou situaci. Agitační příprava útoku na stávající pořádek byla dána proletariátu, sociální požadavky byly předloženy před liberální naděje. Politická vůle ovšem stále usilovala o prosazování demokracie Západu do střední Evropy. S tím se také během války dostaly panslavismus a sociální demokracie na jednu a tutéž rovinu. Hlavní list říšsko-německé sociální demokracie „Vpřed“ se ve svém stanovisku k vraždě arcivévodě – následníka trůnu začátkem července 1914 domníval (toto vyjádření bylo nedávno citováno ve spisech politického kolegia od Curta Schoena v jeho knize „Vpřed a vyhlášení války“), že nacionální revoluce jako předvoj sociálních revolucí jsou současně i revoluce buržoazie dokončující revoluce proletariátu. Ve světové válce ale sloužilo revoluční hnutí naopak sociální demokracii k tomu, aby nacionálním revolucím ve východo-střední Evropě urovnala cestu. Proto bylo pro průkopníky nacionálních revolucí snadné získat jakýsi „náskok“ před sociální demokracií. Protože byla válka, vyhrálo vedení, které mělo zahraniční ambice a cíle. Nacionální očekávání panslavismu bylo zahraniční problematikou nasyčeno. Internacionální sociální demokracie je proti tomu jenom heslo pro údajné vyplnění zahraničních cílů. Stará se pouze o otázky ústavní a mzdové.

Nakonec ovšem sklidili sociální demokracie i panslavismus z války pouze to, co jim západní mocnosti dopřály. Sociální demokracii účast odborů na politické moci a Čechům státní suverenitu, která je jenom domnělá a proto je nutí dělat Francouzům sluhu a vazala. Střední Evropa proto od té doby žije pod tlakem zřízení ve Versailles – ve stylu nového sociálního vrstvení a obojetnictví mezi západním kapitalismem a východním bolševismem.

20. března 1919 zveřejnila „Vossische Zeitung“ ve svém č. 145 článek z mého pera, který se probíhající revoluci v Rusku pokusil aspoň prozatímně vysvětlit a zhodnotit. Tam bylo nakonec řečeno: „Válka se protáhla do délky. To by se car opět rád dohodl se Středomocnostmi. Instinkt pro to, co by ruské velmoci dělalo dobře i zájem jeho diplomacie v něm ještě neodumřely. Intelektuálové a Anglie, do jejichž závislosti se po porážkách v Mandžusku dostal, mu stejně nedůvěřovali. Anglie se nikdy nezabavila strachu, že by se mohl vrátit k oné velkolepě založené politice, v jejímž znamení nastoupil na trůn. Oni se proti němu spikli a dnes jej porazili a svrhli. V Německu se právě během války namnoze oživilo vědomí, že by se Rusko a Německo mělo v posledním čtvrtstoletí vzájemně podpořit a tak společně postupovat k světovládě. Dopadlo-li to jinak, tak na tom mají svůj ohromný podíl veřejné mínění a státnické umění Německa. Ale doufáme, že si naše armádní vedení uvědomilo, že Anglie onen ruský výjimečný mír zachránila jen za cenu zbesilé hry s ohněm. Rusko praská ve svých švech. Co by to mělo za cenu, kdyby na něj mohla okamžitě udeřit Hindenburgova kladiva! I dnes je ještě nejjistější možnost válku přiblížit vyřešení o rozhodující kus cesty pevným uchycením Ruska – a vírou, že si monarchie zachová zdravý úsudek nad zahraničními úkoly. Anebo že, když země cara skutečně praskne, řekne poslední slovo náš dobrý meč a ne anglická lstivost.“

My jsme již nemohli carovi pomoci. Protože se i Rakousko-Uhersko a Německá říše hned nato dostaly do kleští, kterými Západ disponoval – panslavismem a středoevropskou sociální demokracií. Naše vlastní dynastie padly a náš národ, tak jako ruský, byl s nemohoucností ubíjen. Rusové a Němci prožívali od té doby časy vlastenecké bídy.

Budiž mi dovoleno s ohledem na to vše zakončit předmluvu jednou osobní vzpomínkou. V lednu 1929 mne vedl umělecko-dějinný podnět k vévodovi von Leuchtenbergu do Seeonu. Odpoledne, v pánském pokoji se při šálku kávy stočila rozmluva na politické záležitosti. Vévoda mi vyprávěl o generálu Wrangelovi a navrhl mi vzájemné setkání. Nikdo by mi nemohl říci lépe než Wrangel, jak hluboká propast vyvstala mezi Rusy a západními mocnostmi, on v té věci zažil jen a jen zklamání. Kdo kdy v Rusku bojoval pro ideu Trojspolku, dnes ví, že budoucnost Ruska je v předpokladu obnovení starých dobrých vztahů k Německu. Já jsem se již s generálem Wranglem neseznámil. Po několika málo týdnech již nebyl mezi živými – a v létě zemřel i vévoda von Leuchtenberg. Při všech příznivých slovech, která generálporučík Sakharow věnuje rusko-německému přátelství a z nichž k nám vyznívá hluboké pohnutí, mi ona rozmluva přišla opět na mysl. Společné neštěstí vlévá těm, které postihlo, přirozenou náklonnost k sobě. Ale u těch pocitů, které generálporučík Sakharow vyjadřuje, se jedná, jak můžeme právem uvažovat, nejen o to. Jde o jednotný způsob nazírání a shodnou politickou vůli, kterou pochopil a vyznával.

Martin Spahn
1930

1. Stíny světové války

Největší ze všech válek otřásla světem od základů. Ani dnes se ještě svět nevzpamatoval a hrozí každým okamžikem, že se znovu propadne do zmatků a sebezničení. Miliony a miliony těch nejlepších synů všech národů byly v rozkvětu svých let světovou válkou a revolucí zahubeny. Obětovali své životy pro vlast a společnost, naplnění skálopevnou vírou ve světlejší budoucnost a dobrou věc. Vražedné dunění bitev ani přízrak náhlé smrti je nelekaly, pro ně platil jen boj za pravdu, právo a spravedlnost. Kdo je viděl umírat na poli cti, ví, jak lehká a uvolněná od pozemských pout byla jejich smrt. Nevrhli snad občané této země svá vojska ve jménu nutnosti konečného vítězství dobra nad zlem do toho strašného zápasu? Nebo snad nebyla rok co rok mladá, horká lidská krev v proudech prolévána za pravdu a právo?

Odpověď na tuto velice vážnou otázku přišla z předměstí Paříže, z Versailles, St. Germain a Trianonu. Z ideálů vznikly jen iluze. A i ty se rozletly jako plevy ve větru. Na zemi ale netriumfovaly pravda a právo, nýbrž lež a násilí jako nikdy před tím. Právě vzhledem k tomuto poznání se neodbytně vnučuje otázka, jaké jsou vlastně výsledky této války. Předem si musíme uvědomit, že po pravdě řečeno není válka ani ukončena. Že Versailleská smlouva přinesla lidstvu mír a přestalo se zbrojit – to může tvrdit jen nepolepšitelný pokrytec nebo člověk, kterého baví provádět pštroší politiku. Válka byla jen přemístěna do jiných oblastí a nabrala jiné formy válečného vedení. Podstatná změna se dá zjistit jen v uskupení vzájemně nepřátelských sil.

Země jako Rusko, které tvoří jednu šestinu povrchu celého zemského kontinentu a ve své mase mělo primitivní venkovské obyvatelstvo, bylo vydáno komunismu, stalo se kořistí zločinné samovlády. Ne bez odporu se dal ruský národ podmanit. Tři roky bojoval s komunisty na život a na smrt. Když Bílí, tj. nacionální ruská armáda, měli vítězství nad Rudými již téměř na dosah, spřádala ruka ve Versailles síť zrady. Jen tak bylo možné, aby se komunisté v současnosti již na 12 let trvale usadili v Rusku.

Německo bylo přemoženo, ale ne poraženo a je proto ještě stále obavou těch, kdo se na „Versailleském“ míru provinili. Bojí se ho i nadále kvůli jeho síle, schopnosti obnovy, smyslu pro pořádek, jeho vůli k sebekázni. Mírová smlouva měla tento silný, pracemilovný národ uvrhnout do nesnesitelně těžkých podmínek k životu a do morálního otroctví, do stejné poroby, jakou je ta, která již 12 let tíží Rusko.

S cynickým úsměvem podsouvají tvůrci míru – titíž lidé, kteří neustále snili o odvetě a zbrojili k válce – vinu na této válce Německu. Oni vzali Německu zbraně, udělali jej bezbranným a žádají po něm zaplacení všech těch miliard, které byly skoro od všech národů během čtyř dlouhých let smrtonosně prohýřeny. Dnes je to nezvratně jasné: kdyby byly Německo a Rusko šly společně, nedošlo by k žádné válce. Vůle těchto obou sloučených velmocí by byla rozhodující a jejich síla neporazitelná. Toto přesvědčení nabývá dnes stále více na své síle. Politikové z Versailles se možností takového sloučení v budoucnu obávali, proto muselo být Rusko vydáno komunismu. Samozřejmě – i tohle bylo dáвано za vinu Německu. Politikové rozkouskovali Evropu jako řezník jateční dobytek a zastřeli své záměry úhledným rouchem sebeurčení národů a menšinových práv. V Evropě tak vznikla řada umělých státních útvarů: Československo s územím sudetských Němců, Slováků a Karpatorosů, Polsko s koridorem, se Slezskem, Galicií, Volyňskem a Vilnou, Litva s Memelem – a tak dále.

Namísto jediného nesváru kvůli Alsasko-Lotrinsku se po válce v nových iredentních státech vytvořilo jedno ohnisko nepokojů vedle druhého. Tím položily mírové smlouvy s Versailles, St. Germain a Trianonu zárodek k novým válkám, na které se „vítězové“ ze všech sil připravují, když „poraženého“ odzbrojili.

Válka Trojspolku se Středními mocnostmi skončila bez účasti Ruska. Rusko přineslo největší oběti pro věc spojenců a z důvodů vnitřních bojů bylo nuceno odejít z bitevní linie. Zato vstoupila krátce před koncem války do řad bojujících Amerika. Bezesporu by světová válka skončila o hodně dříve a stála by mnohem méně krve a peněz, kdyby Amerika zasáhla již 1915 nebo nejpozději 1916. Tehdy ale Amerika ještě dodržovala neutralitu a věnovala se výhodnému obchodu s dodávkami válečného materiálu bojujícím stranám. Tyto dodávky odebraly Evropě všechno zlato, které odplynulo do Nového světa.

Světová válka přesto neskončila rozhodujícím vítězstvím spojeneckých armád na bitevních polích, nýbrž zhroucením Německa, které podlehl propagandě pacifismu – stejně jako Rusko propadlo revoluci. Zásah Ameriky do války a přítomnost jejích čerstvých vojsk v Evropě k tomuto konci nemálo přispěl. Nový svět vsadil své karty na jistý zisk. Konečný výsledek války rozdělil národy ne na vítěze a poražené, nýbrž na výherce a na ty, kdo ve hře prohráli. Tak jako v Brest-Litevsku stálo rozhárané Rusko proti ještě zdravým centrálním mocnostem, tak stálo ve Versailles zhroucené Německo proti čerstvě vyzbrojeným a mocným západním mocnostem. Rusko a Německo sdílí společný osud – ne jako, řečeno obrazně, poražení, ale jako neúspěšní hráči ve světové válečné ruletě. Neboť i Rusko patří mezi docela vydrancované a musí za své chyby pykat daleko víc než ostatní státy. Přesto se ale bude muset do budoucnosti s Ruskem počítat. Světové mocnosti ví, že úpadek této obrovské země je jen přechodný a že přijde čas, kdy Rusko povstane z popela jako Fénix. A pak toto nové Rusko zúčtuje v bodě (in puncto) §§ 116 - 117 Versailleské smlouvy ne s Německem, nýbrž s tvůrci této smlouvy.

Jak už bylo řečeno, bylo Rusko přenecháno samo sobě, ale je jisté, že by se i přes svůj oslabený stav s bolševismem vyrovnalo, kdyby jej nezasáhl zářadcovský úder do zad. Tento Kainovský čin provedli Češi na Sibíři, kde bylo centrum ruské nacionální vlastenecké obrany a kde se právě vytvářela nová ruská státní moc. Jiné označení než zrádný úder do zad pro tuto pobuřující zradu není. Když už dávno tuto dýku drželi skrytou v ruce, nazývali Rusy stále ještě milova-

nými bratry a Rusko „mateřskou zemí“. Já jsem stál jako vojevůdce a současně jako jeden z nejbližších spolupracovníků admirála Kolčaka ve středu největší tragédie ruského národa a spoluprožíval onu zvrhlou roli, kterou tehdy Češi na Sibiři sehráli. Oni zradili ruskou Bílou armádu a její vůdce, spojili se s bolševiky, uprchli jako zbabělá horda na východ, spáchali na bezbranném obyvatelstvu násilí a vraždy, vyloupili státní i privátní majetek v hodnotě několika set milionů zlatých rublů a odtáhli to vše ze Sibiře domů.

Může se stát, že ne až po staletích, nýbrž již za málo desetiletí budou národy této země při hledání politické spravedlnosti spolu opět bojovat. Kostí českých legionářů na Sibiři budou již ztrouchnivělé a jejich loupež a ostatní zločiny téměř zapomenuty. Nikdy ale nemůže a nesmí být zapomenuta jejich zrada a nevyslovitelná utrpení, které způsobili Rusku. Z úst k ústům, z otce na syna bude tento hanebný čin přenesen na budoucí pokolení. Češi si sami sobě postavili pomník hanby s navěky nesmazatelným nápisem: „Toto je dílo československých vojsk na Sibiři.“

Rusko se jednou bude českého a slovenského národa tázat, jak se k těmto zrádcům tyto národy postavily a jak potrestaly všechny provedené hanebnosti. Čeští politikové, zakladatelé nového státu, nepohnali tyto zločince k zodpovědnosti a ani je neodsoudili. Naopak, korunovali je zářivým věncem a představovali je veřejnosti jako hrdiny. Později uvedu výroky dvou českých státníků, prof. T. G. Masaryka a Dr. Beneše, jak bylo veřejné mínění civilizovaných zemí o skutečné české úloze na Sibiři oklamáno a obelháno. Masaryk a Beneš si myslí, že nemohou být obviněni ze lži, protože Sibiř je daleko, protože v Rusku není v současné době fungující státní moc a bolševici sami mají největší zájem na tom, aby nic z těchto událostí nebylo odhaleno. Ovšem i zástupci zemí Dohody, kterým je chování Čechů známé, tato fakta utajují a uchovávají v hlubokém mlčení. Vlivem všech těchto okolností se veřejné mínění kulturních zemí nachází v úplné neznalosti nad skutkovou podstatou věci – a to zvláště pod vlivem promyšlené české propagandy. Jistě není jen úkolem Ruska, aby byla tato temná aféra postavena do pravého světla – je to úkol každého slušně smýšlejícího člověka každého národa. „Je to věc svědomí všech pravých demokratů“ – to bylo takto zdůrazňováno z české strany – i to, že „pravdu je nutno bezohledně odkrýt“. Zájem celého světa vyžaduje jednoznačná odsouzení jednání Čechů v Rusku. Nestane-li se tak, pak zůstane v Evropě stát, který přechovává beztrestně nejen vrahy, podlé násilníky a zloděje, ale ještě je odměňuje vedoucími úřady a oslavuje jako hrdiny.

Dokumentární materiál z tehdejších dob byl shromážděn a nachází svůj výraz a obraz skutečnosti v této knize – je určena k desetiletému „jubileu“ české anabáze z roku 1920.

2. Panslavistický omyl

Bývalé carské Rusko bylo bezpochyby infikováno idejí panslavismu. Nové nacionální Rusko by bylo z této infekce navždy vyléčeno. Ačkoli byla panslavistická myšlenka vlastně jen povrchovým proudem a nemohla se nikdy zakořenit v širokých lidových vrstvách, tedy přece jen v průběhu posledních padesáti let před válkou určovala veřejný život v Rusku.

Panslavismus vznikl ještě v první polovině minulého století a vyčerpal se z počátku v teoretických a básnických projevech nad příbuzenstvím slovanských národů, jejich řečí a zvyků. Velmi brzy se však vmísily do těchto vědeckých a vzletných snah i politické zájmy – útlak Bulharů a Srbů v Turecku a pod. To byla doba sentimentalismu. Soucit se slabými a potřebnými, přání pomoci malým křesťanským národním kmenům proti nevěřícím – to bylo tehdy ve společenských kruzích veškerých evropských národů běžné. V samém středu tohoto dění vznikla válka Ruska s Tureckem 1877-1878, jež skončila osvobozením Srbů a Bulharů. Samostatnost těchto států stála syny Ruska hodně krve. Přinesené oběti posílily pochopitelně panslavistické mínění v Rusku. V oné době najdeme mezi vynikajícími slavisty vedle vědců a teoretiků i vlivné politické a vojenské vůdce, kupříkladu Černyševa, Skobeleva, Ignatiewa aj. Tito muži hráli v ruské společnosti velkou roli a měli pro ruský osud velký význam. Oni se věnovali s fanatickou horlivostí propagaci panslavismu a udělali z něho mohutný a vlivný faktor jak ve vnitřní, tak i v zahraniční politice. Panslavistické úsilí bylo přizpůsobeno nacionálnímu charakteru a dosáhlo pod vládou Alexandra III. svého největšího rozkvětu.

Dvě politické události na tento vývoj zapůsobily velmi silně. Obě ležely mimo možnosti ovlivnění ruským národem. Jednou z nich byla odchylka Německa a Rakousko-Uherska od základních linií politiky Bismarka. Už Berlínský kongres petersburgskou společností a tím i ruskou veřejností zklamal. Tradiční a po staletí pevné přátelské vztahy mezi Ruskem a Německem, které našly své vyjádření ve „Svaté alianci“, se uvolnily a rozvázaly. Po slavné éře Wilhelma I. a Bismarka se zapomnělo na péči o společné zájmy Ruska a Německa. Mezi německými politiky se projevil příklon k západu, veškeré naděje a myšlení bylo zaměřeno na západní Evropu a lidé tohoto smýšlení začali zaujímat vůči Rusku odmítavý až nepřátelský postoj.

Druhou událostí byla tajná smlouva uzavřená mezi Alexandrem III. a Francií. Tento nepřirozený svazek mezi autokratickou a patriarchální monarchií a neklidnou, vždy po revanši toužící republikou, měl být určitou protiváhou k již zmíněnému postoji Německa. Francouzské intriky využily bez váhání panslavismu jako vítaného prostředku k dávno vytčenému cíli a Německo a Rusko navzájem odcizily. V posledních letech vlády Nikolaje II., který politiku svého otce přímo zbožňoval, dosáhl panslavismus svého vrcholu a byl vládou oficiálně uznáván a podporován. V Petersburgu a ve všech hlavních slovanských městech Evropy se začali objevovat hlasatelé a propagátoři panslavismu jako houby po dešti. Ideu panslavismu podporovali hlavně ke svému osobnímu a politickému prospěchu. Před mohutným carským Ruskem se skláněly veškeré malé slovanské národy, přísahaly mu lásku a oddanost – a dostávalo se jim za to pravidelné podpory. Ve své většině byl však panslavismus ruskému národu jako dříve celkem lhostejný a považoval tuto ideu právem za zbytečnou a cizí.

Politický panslavismus byla chybná myšlenka. Představme si například jen následky, kdyby Německo namísto úplně srozumitelné a přirozené starosti o německví kultivovalo a propagovalo pangermanismus, který by hledal nejen pospolitost, nýbrž i spojení všech germánských zemí. Hlavní kontingent obyvatel Ruska se skládal ze Slovanů. Nesmí se ovšem zapomínat, že vedle toho ještě mnoho ruských státních občanů patřilo k jiným národnostem, které se slovanstvím nemají nic společného. Mohu jmenovat například baltické Němce a volžské Němce, národní kmeny Kavkazu, Tatary, Kalmyky, Baškirce, Kirgizy, Burjaty a finské kmeny. Oni všichni byli v průběhu staletí věrnými syny říše, poddaní cara a bojovali pod ruskou vlajkou pro Rusko. Naproti tomu byl čistě slovanský národ Poláků v celém průběhu tisícileté historie Ruska jeho zapřísáhlý a nesmířitelný nepřítel.

Vnucovat národům panslavistický názor a ideu bylo jistě nespravedlivé, lživé a zhoubné – zvláště co se týká zahraniční politiky Ruska. Právem se ptáme, zda byl ruský stát vůbec oprávněn nasazovat své prostředky a vojenskou sílu pro jiné slovanské národy. Směla a měla být ruská krev prolévána pro osvobozování a samostatnost malých slovanských národů? Politický a rozumový důvod dává zápornou odpověď. Rusko nemělo právo svoji zahraniční politiku jednostranně orientovat vychytralou idejí, jakou byl panslavismus. Dějiny tento omyl jako takový jen potvrdily. Rusko musí za svoji chybu těžce pykat, neboť zatímco státy, kterým Rusko pomohlo, jako Československo a Polsko¹ zesílily a skoro propadly velikášství, ruská mocnost se rozlomila a ruské obyvatelstvo na sobě pocítilo bolševickou panovačností a zhoubu.

Někdejší Ruskem opatrované malé slovanské národy nejenže odepřely Rusku svoji pomoc, nýbrž usilovaly i potom pro své malicherné hospodářské zájmy využít strašlivou situaci Ruska a přihlížely s klidnou myslí bojům ruských nacionálních sil proti bolševikům, které dokonce podporovaly, když jim to přinášelo výhody.

Ještě jednu okolnost nutno brát v úvahu. Nové slovanské státy, které byly západními mocnostmi vytvořeny a podporovány, se přiklápěly již dávno předtím k Francii a byly nyní jejími poslušnými vazaly a sluhy. Francouzská politika využila panslavistickou myšlenku pro své účely, Rusko z ní mělo jen škodu. Roku 1914 bylo ještě mocné a disponovalo významnými prostředky a vlivem. Panslavismus rostl a rozvíjel se jako jedovatý škůdce. Je jenom přirozené, že tento růst obzvláště v Rakousko-Uhersku, jež sdružovalo pod svým panstvím různé slovanské národy, vyvolával nevíli a otevřený odpor. Panslavismus se stal zdrojem svárů a důvodem ke katastrofálním konfliktům, které kulminovaly světovou válkou.

První podnět k tomuto nepřátelství dal malý stát Srbsko, pro jehož zájmy se Rusko cítilo povinno zasahovat. Tím se nad Evropou rozhořely válečné ohně nikdy nevidaných rozměrů.

Již dávno před začátkem světové války plánovali politici Dohody využít onen panslavismus na jedné straně jako prostředek k rozleptání nepřátelských vojsk a států a na druhé straně jako danou možnost pro vlastní posílení. Pro samostatnost Poláků a Čechů to bylo přímo propagováno a byly jim v tom smyslu dávány jisté sliby. V srpnu 1914 vyzval ruský vrchní velitel, velkokníže Nikolaj Nikolajevič, veškeré slovanské národy Rakousko-Uherska k povstání. Všude v zemích spojenců se nyní začalo se stejným cílem – oslabit vojenské oddíly z Čechů, Poláků a Srbů a tím posílit vlastní pozici. Současně se v Rusku rozhodlo o vytvoření jednoho českého batalionu. Tato takzvaná družina, sestávající z 800 mužů, se zformovala částečně z Čechů, kteří byli jako ruští poddaní usedlí ve Volyni, částečně z rakouských Čechů, které válka překvapila v Rusku. V listopadu 1914 vstoupil tento batalion do svazku aktivní armády. Zatímco v Petersburgu a na všech vyšších místech až po hlavní stan tuto českou formaci vítali, chovalo se ruské aktivní vojsko vůči tomuto vojenskému oddílu vysloveně odmítavě. Jakmile ale byli k těmto českým dobrovolníkům přidělováni čeští váleční zajatci, ukázali velitelé front svoji nedůvěru bez obalu. „Dábel nechť se s těmito bratry obírá“ – minil tehdy jeden z nejschopnějších generálů, „ten kdo jednou zradí, učiní tak snadno i podruhé“. Nastaly obavy z české špiónáže. Konečně nabyl názorový postoj armády převahu a po delší dobu se české vojenské oddíly nevytvářely. Masaryk sděluje ve své knize², že se zpočátku také v Itálii, Anglii, Americe a dokonce i ve Francii chovali vůči zajatým Čechům odmítavě. Zjevně to byly jen velmi vzácné případy, kdy tyto utečenci jednali z nějakých ideových příčin. Obvykle to byl čistý egoismus, který je nutil přeběhnout – a zbabělý strach o vlastní život.

Vzpomínám si, jaký pocit hnusu vyvolávaly tyto případy u nás na frontě. Během galicijského útoku v létě 1916 byla naše 3. finská střelecká divize zapletena do tvrdošíjného boje o vesnici Lasaruvka nad Zlotou Lipa. Po prudkých útocích a protiútocích z obou stran jsme tuto vesnici zabrali a zajali přes 2000 vojáků. Pak nastoupil německý myslivecký batalion smíšený s rakousko-uherskými vojáky z rezervy proti nám a znovu se rozvinul tuhý boj. Poslední útok se odehrál před mýma očima. Náš 9. pluk obešel úspěšně nepřítele a vnikl do jeho zákopů. Opět jsme zajali mnoho mužů, i když se nepřítel houževnatě a bravurně bránil. Když byl boj rozhodnut, odvedli naši střelci zajatce. Všichni důstojníci a vojáci dělali sklíčený, unavený a zdrcený dojem. Náhle se vrhli dva čeští praporečníci z té masy zajatců na mne. Jeden mi padl kolem krku, druhý se mi pokoušel políbit ruku. Mluvili něco o přátelství, vřelé lásce k Rusku a o svém odporu bojovat proti nám. Bylo evidentně patrné, že celý jejich výstup a projev byl vylhaný. V jejich tvářích a výrazu byl vidět přestálý panický strach před bojem a radostná naděje, že budou snad zachráněni. Bezděčně jsem ty opovržlivé zbabělce od sebe odstrčil.

Přesto by bylo špatné se domnívat, že se české vojsko sloužící v rakouské armádě vesměs dobrovolně a bez boje vzdávalo. Jejich chování se řídilo podle toho, komu byli podřízeni. Naproti naší divizi stál například na řece Strypu u vesnice Gaivoronka český pluk (pokud si pamatuji, 88. pěší pluk). Ten se bil přes celou zimu 1915-1916 se zvláštní tvrdošíjností. Když naše pluky po třídením boji přešly řeku Strypu a 30 řad nepřátelských drátěných překážek zničily pyroxilinovými bombami, podařilo se Čechům tohoto pluku včas stáhnout. Zajali jsme jen velmi málo mužů. Při stejném útoku vzala naše divize ve vesnici Visnevschik nad Strypou do zajetí přibližně celý 10. honvédský pluk, ačkoli bylo známo, že Maďaři byli výborní vojáci. Tehdy jsme měli dojem, že to jsou jen pohádky, že se české vojenské jednotky vzdávají dobrovolně. Byl to ale snad jakýsi druh hry s dvojitou možností: bít se statečně, když vlastní strana vítězí – ale v případě porážky nebo v kritických chvílích si včas navléci pláštík slovanského bratrství, aby se to v zajetí hodilo a bylo výhodné.

Teprve začátkem roku 1916 připustila ruská vláda, aby byl český batalion přeměněn na český pluk – veškerá velitelská místa ale obsadila ruskými důstojníky. Velitelská řeč zůstala ruská. V následujících měsících byla nálada v Petersburgu nervóznější a za těchto okolností byly chyby větší – v důsledku únavy a starostí o výsledek války. A tak se stalo, že již v létě 1916 byly dovoleny další české formace a český pluk zesílil na brigádu.

3. Češi vystupují

Česká národní rada prohlašovala přes své moskevské zastoupení 22. listopadu 1916 carovi svou oddanost a věrnost. Je třeba vědět, že čeští politikové v zahraničí požadovali vytvoření samostatného českého království s králem některé zahraniční dynastie a měli při tom na mysli dům Romanovců. K tomu něco ze spisů objektivního švýcarského učenice Dr. Huga Hassingera, profesora geografie na universitě v Baselu³: „...projevy loajálnosti od pražského starosty při vojenských úspěších armády apod. docházely k císaři přesně a včas. Národní listy psaly v lednu 1917: Je skutečně obdivuhodné, jak mnohostranné je působení prof. Masaryka a jak neúnavně na tom pracuje, aby poskvrnil čest českého národa... Nepřátelé se přesvědčili, že láska všech rakouských národů je k zděděné dynastii a vlasti pevná a neochvějná. Oni poznali, že všichni, kdo v zahraničí tvrdí něco jiného, jsou lháři a podvodníci... My se ohrazujeme proti tomu, aby tito lidé mluvili za nás. Český národ děkuje za takové zástupce. A dále: ...poslanec Šmeral, tehdy vůdce České sociální demokracie, zveřejnil psaní Českého svazu ministerskému předsedovi Clam-Martiničovi s prosbou o audienci u císaře Karla. Chtěli mu přednést svoji žádost o korunovaci za českého krále těmito slovy: Chceme císaře ujistit, že stojíme při něm a jeho nástupcům, že vždy dodržíme závazky k habsburské dynastii a říši, že budeme věrně sloužit králi a státu, že naše stížnosti nikdy neotřásly naši víru a že po vítězném ukončení světové války dosáhneme práv českého národa v rámci říše a pod habsburskou dynastií. Podepsán: Staněk, Šmeral, Maštálka... Během světové války slovenští vojáci statečně bojovali v rakousko-uherské armádě a také slovenští nacionalisté pronášeli v říšském sněmu patriotské řeči (Juriga dne 26.4. a 19.12.1915) a ujišťovali o obětavosti svého národa maďarské vlasti. Když ale v březnu 1917 vypukla v Petersburgu revoluce, Češi rychle postřehli svou duševní sounáležitost s novým proudem, změnili barvu a stali se vášnivými republikány. Od provizorní vlády (Miljukov) dostali ujištění, že mohou v Rusku z českých zajatců vytvořit samostatnou českou armádu. V srpnu si vzali na usnesení Národní rady půjčku dvacet milionů franků pro potřeby armády a revoluce. V říjnu vydal generál Duchonin⁴ výnos, kterým nařizoval vytvoření československého, z třech divizí sestávajícího vojenského sboru.“

Nyní udeřila hodina odplaty.

Události se valily katastrofální rychlostí. Říjnová revoluce, vystoupení bolševiků pod heslem „okamžité ukončení války“. Duchonin bude v Mogilevě bolševiky zavražděn. Úplný rozklad ruské vojenské moci. Čeští zajatci stojí před novou situací.

Ihned po březnové revoluci pospíchal Masaryk do Ruska. Ve své knize „Světová revoluce“ popisuje tuto cestu co nejpřesněji. Tato Masarykova kniha je pro neznalého čtenáře riskantní a nebezpečnou četbou, protože je psána mužem, na němž lpí pověst vědce. V knize je ale pravda se lží velmi úzce spjatá. Po svém příjezdu do Ruska navštívil Masaryk nejdříve všechny vůdce revoluce, kteří mu podle jeho vlastního přiznání stáli ideově nejbliž. Pak se dal zcela k dispozici francouzským zástupcům v Rusku. V jeho knize najdeme tuto charakteristickou větu: „My, to znamená československý armádní sbor, jsme byli autonomní armáda, avšak představovali jsme součást francouzské armády, byli jsme na Francii a politické Dohodě (Entente) finančně závislí.“ Masaryk zůstal skoro celý rok v Rusku. Navštívil Petersburg, Moskvu, Kyjev a Vladivostok. Vstoupil do jednání se všemi stranami a účastníky, ale odmítl, jak sám hrdě vysvětluje, nabídku ke spolupráci od generálů Alexejeva a Kornilova⁵. Tito začali tehdy svou vlasteneckou práci, bohužel na příliš široké demokratické bázi, v níž jim byla věrnost vůči spojencům v zásadě přednější než služba vlasti. O mnoho více se Masaryk připojil k levému táboru Rusů.

Československý sbor se sbíral na podzim 1917 na Ukrajině. Za prvé přistoupili Češi k jednání s ukrajinskou vládou. Pak se náhle od tohoto úmyslu odvrátili a Masaryk uzavřel osobně smlouvu s bolševickým vrchním velitelem Muravjevem⁶. Mezi oběma muži vzniklo dokonce určité přátelství. Masaryk připustil, aby do českých pluků vstupovali bolševičtí agitátoři a tak došlo částečně k bolševizaci Čechů.

Kromě s Muravjevem vstoupil Masaryk do bližšího styku s řadou dalších revolučních vůdců polobolševického typu. Česká národní rada vzala také do svých řad ultrasocialistické elementy ze všech přeběhlíků a osob ze zajetí. Tím československý sbor významně podpořil věc ruské revoluce. Jakým účelům to mělo sloužit, ještě uvidíme. Masaryk učinil během svého pobytu v Rusku od května 1917 do dubna 1918 následující opatření: Českoslovenští váleční zajatci byli překřtěni na „legionáře“. Tento název se objevil tehdy v Rusku poprvé. Pak bylo těmto „legionářům“ doporučeno nasadit veškeré síly k vytvoření svého nového státu – aniž by se kdo staral o nějaké morální zábrany. Ruští důstojníci byli z většiny velitelských míst odstraněni.

Veškeré úsilí Čechů teď směřovalo k tomu, dostat se z Ruska pryč a posílit západní frontu ve Francii. Masaryk cestu stanovil – nejkratší cesta vedla sice přes Archangelsk a Murmansk po moři do Francie, ale byly velké obavy z německých ponorek. Masaryk a Češi se tedy rozhodli pro cestu přes celé Rusko k Tichému oceánu – a dostali k tomu od bolševiků náležité svolení. Na jaře 1918 byl československý sbor naložen a transportován po velké sibiřské dráze od Penzy až do Vladivostoku.

Německá a Rakousko-Uherská vláda žádaly od Sovětů – dle smlouvy z Brest-Litevska – odzbrojení válečných zajatců a jejich uzavření do koncentračních táborů. Měli být dopraveni zpět do vlasti, ne jako „legionáři“, nýbrž jako zrádci a zběhové. V květnu 1918 bolševici skutečně stanovili československému sboru ultimátum a žádali vydání ruských zbraní.

Morální stav českých vojsk byl krajně smutný. Po ruské revoluci zařadila Česká národní rada všechny válečné zajatce své národnosti do svého vojska a tím česká brigáda narostla na armádní sbor. Tím ovšem tato zvětšená kvantita

podstatně zhoršila kvalitu. Sbor se tak naplnil lidmi, kteří chtěli jen uniknout z drátěného oplocení, spolu se zbabělými dezertéry a krivopřísežnými zběhy. Důstojnická a velitelská místa byla obsazena českými vojáky. Ti nebyli na tato místa postaveni ani podle výkonů nebo schopností, nýbrž výhradně podle ochoty a uznání České národní rady a podle jejich revolučního směřování. Z nich jen Čeček, praporčík rakousko-uherské armády, byl dříve důstojník. Gajda byl původně drogistou, vojenskou hodností a zařazením felčar (ranhojič). Syrový, obyčejný voják – bývalý obchodní cestující.

Jedna část českých vojsk odevzdala bolševikům poslušně svá děla, kulometry a ostatní zbraně. Ti ruští důstojníci, kteří tehdy ještě zůstali ve štábech a na některých velitelských postech, kolem sebe ale shromáždili ty nejzásadovější a nejstatečnější vojáky. Rozhodli se toto ultimátum odmítnout a zbraně si ponechat. Poznali, že by beze zbraní byli jen hříčkou v ruce sovětské bolševické moci a usnesli se na vlastním rozhodnutí: probít se směrem na východ.

Došlo k řadě bojů Čechů proti Rudé armádě. Generálporučík xxxx⁷, dřívější šéf generálního štábu v Petersburgu, strávil po bolševickém převratu jaro a léto na Volze, a pak se jako jeden z blízkých spolupracovníků Kolčaka zúčastnil boje proti rudým. Popisuje tuto dobu a poznamenává⁸: „Na jaře 1918 nebyla tato válka nijak ukončena. Jaký bude její konec, nemohl nikdo předpovědět. Každopádně zneklidňovalo jednání Mirbacha v Moskvě a vývoz potravin z Ruska do Německa – to bylo příčinou obav našich bývalých spojenců!“

Ti byli ochotni podpořit každé hnutí proti bolševikům. Povstání Čechů bylo proto plně v plánech Francie a Anglie, protože vytvoření ruské východní fronty paralyzovalo posílení německé západní fronty. Češi byli k tomuto částečnému povstání zataženi francouzskými a anglickými agitátory. Tito agenti západních mocností se domnívali, že české povstání se může stát předeherou k všeobecné vzpouře ruského obyvatelstva proti bolševismu. Češi měli vytvořit jakýsi střed událostí a usnadnit vytvoření nového vojska, které by bylo samozřejmě poslušnou loutkou a zbraní Francouzů a Angličanů.

Vojensky viděno, bylo povstání Čechů řadou malých bezvýznamných šarvátek, bolševici měli na Sibíři velmi malé vojenské síly. Mnohá města byla zcela bez jakékoli pomoci Čechů zabrána ruskými důstojníky a dobrovolnými vojenskými oddíly – kupříkladu Omsk, Irkutsk a Čeljabinsk. Češi ovšem, aniž by dali jednu jedinou ránu, demonstrovali hrdě a důstojně svůj nástup do měst, nechali se místním obyvatelstvem oslavovat a hlavně ihned přikročili k „rekvizici“ ruského státního majetku.

Zprávy Čechů o vojenských hrdinských činech jejich krajanů jsou jen produkty nejživější fantazie. Celý průběh neměl vlastně ani charakter válečné operace, nýbrž trestné výpravy. Ztráty Čechů od Kazaně až po Vladivostok nestály ani za zmínku.

Zveřejnil jsem krátký výňatek ze zprávy jednoho ruského frontového důstojníka, poručíka W.K.E., který prodělal celé polní tažení na Sibíři:

„Zatímco jsme pronásledovali ustupujícího nepřítele podél železniční trati mezi Sadrinskem a Bogdanovičem – to bylo v červenci 1918 – narazila naše vojska u stanice Bogdanovič na silný odpor. Oddíl u Sadrinska, u něhož jsem byl pobočником, byl odvelen k obchvatu nepřátelského křídla do Grjasnovska. Po 24 hodinovém boji se nám podařilo nepřítele z osady vytlačit a ukořistit dva pancéřové vlaky rudých. Brzy na to jsme se setkali s útvarem české armády, který pomalu pochodoval do Jekatěrinburgu. Náš útvár měl za úkol přemístit se co nejrychleji na sever a předal proto pancéřové vlaky do přechodné ochrany Čechům. Předávací dokumenty o tom byly podepsány od ruských i českých zástupců. Oba pancéřové vlaky ale už nikdy nebyly od Čechů vráceny. Češi si je ponechali jako svůj majetek. Všechny reklamace u českého velitelství byly naprosto bezvýsledné. Srpen a září 1918 přinesly pro náš oddíl obzvlášť těžké boje. Ten byl tehdy přejmenován na 19. petropavlovský pluk. U Irbitu na výšině u Samocvet-Kordonu čekal naše vojáky tvrdší odpor. Náš velitel, plukovník Smolin, žádal a prosil o dotyčné pancéřové vlaky, které měli Češi v držení. My sami jsme totiž měli jen nouzově zhotovený vlak, jehož ochranu představovaly pískové pytle položené na obyčejné trámy. Dvoudenní boj nám přinesl velké ztráty a jen částečný úspěch. Český pancéřový vlak nám neposkytl žádnou pomoc; celou dobu se zdržoval v chráněné oblasti železniční trati a odmítl náš nouzově zhotovený vlak následovat, i když jsme se odvážili k jednomu nájezdu a podařilo se nám pancéřový vlak bolševiků poškodit. Češi při tom nevypálili ani jednu jedinou ránu. Po bitvě nám Češi vysvětlovali, že nás musí opustit. Ovšem předtím přišel velitel českého pancéřového vlaku k našemu veliteli a požadoval písemné potvrzení o účasti Čechů v boji. Plukovník Smolin se dostal do rozpaků, protože opravdu nevěděl, jak na to odpovědět. Požádal proto českého velitele – protože počítal s jeho slušností – o vlastní sestavení obsahu textu. Já jsem se posadil k psacímu stroji a Čech diktoval. Mimo jiné mi zůstala v paměti následující věta: „Mužstvo českého pancéřového vlaku bojovalo jako lvi...“ Plukovník Smolin si hotovou písemnost přečetl a překvapeně a zkoumavě se na českého velitele podíval. Ten ale pohled drze opětoval a nehnul ani brvou. Smolin utrápeně vzdychl, list podepsal, dal jej tomu Čechovi a odešel, aniž by mu podal ruku. Hned na to nás český pancéřový vlak opustil navždy. Já jsem mimo těchto uvedených případů neměl žádnou možnost dostat se s Čechy do styku. Rovněž později, v průběhu celé občanské války, jsem se s nimi do kontaktu nedostal. Až později přinesli naši ranění ze vzdálených bojišť jeden žertovný rým: „Bije se Rus blízko a v dáli s Rusem silně – Čech zatím krade cukr rád a pilně.“

V zádech sibiřské armády se to jen hemžilo – spekovalo se, obchodovalo, kradlo a rabovalo. Vojáci, kteří přicházeli na frontu, vyprávěli nekonečné příběhy, jak si Češi přivlastňovali ruskou armádní výstroj, munici a zásoby, zkrátka všechno, co nebylo zrovna přikováno nebo přibito. Ve městech zabavovali ty nejlepší byty a na železničních stanicích rekvirovali ty nejlepší lokomotivy a vlakové soupravy. Velké rozhořčení vyvolala bezohlednost českého „generála“

la“ Gajdy, který po dobytí Jekatěrinburgu nenašel pro sebe a svůj štáb žádný jiný byt než dům průmyslníka Ipatjeva, ve kterém byla krátce předtím zavražděna carská rodina. Gajda nechal podlahy a schodiště vydrhnout a vše tak upravit, že byly téměř všechny stopy zločinu smazány. Aby bylo možné správně hodnotit všechny budoucí události, je nutné si uvědomit, v jakém žalostném stavu se ruská říše tehdy nacházela. Po třech válečných letech bylo Rusko smrtelně unaveno a rovněž utrpělo těžké ztráty během již 14 měsíců trvajících vnitřních nepokojů. Bolševici se ve jménu celého národa stali samozvanými vládci říše. Svoji vládu opírali o zcela demoralizované hordy námořníků, záložních vojáků a propuštěných trestanců – ke zničení takzvané buržoazie neváhali využít ani těch nejnižších a nejhorších lidských pudů.

V celém dalekém Rusku, od Dněstru až po Tichý oceán, se semkly slušné a odvážné síly dohromady, vytvořily organizace a připravovaly tajně všeobecné povstání. Tito lidé doufali, že se zbraní v ruce budou moci setřást nenáviděnou porobu. Nebylo snad jediné obce a malého městečka, kde by se nevytvářely antibolševické komitety. V jejich čele stáli ponejvíce bývalí důstojníci. Bylo jasné, že ti ruští důstojníci, kteří ještě zůstali u českých útvarů, se ihned se svými kamarády domluvili a s těmito tajnými organizacemi navázali styky. V zájmu věci bylo dohodnuto – bez osobních zájmů – být vůči Čechům nápomocní a vstřícní. Byli to právě ti důstojníci a kozáci z oněch tajných organizací, kteří prokazovali české armádě největší služby. Bez ruského přispění by české povstání k ničemu nevedlo. Češi znali tento kraj příliš málo, byli by od sebe brzy odděleni, rozprášeni do malých skupin a zničení bolševiky. Veškeré hlavní akce Čechů byly řízeny ruskými důstojníky. Mohu uvést jména jako Stěpanov, Bogoslovski a Ušakov – poslední padl v boji u Bajkalu. Všude tam, kde se nejednalo o přímý boj, zdržoval se ruský válečník skromně v pozadí a dával přednost Čechům. Nezáviděl jim, že je národ zahrnoval květinami a dary a vítal je jako osvoboditele.

Vzpomínám si na hrozné deprese, které vládly během mého několikaměsíčního zajetí v Astrachanu. Komunisté tam vládli s neslychanou krutostí – zvláště když se kozákům nezdařilo jejich povstání. Kdo nebyl zavražděn, strádal ve věznicích, nebo se vystrašeně držel v úkrytu. Naše tamní antibolševická liga se ztenčila na několik tuctů mužů. Na nějaký samostatný postup nebylo ani pomyslení. Pak přišla zpráva o vítězném výpadu Čechů podél sibiřské magistrály. Bolševici tím byli zastrašeni na nejvyšší míru a jejich smrtonosná pěst se okolo již tak zmučených obyvatel města ještě víc sevřela. Kdyby ale mohli jen tušit, s jakou radostí a horoucí touhou se naplňovala jejich srdce a jak netrpělivě očekávali blížící se pomoc Čechů! Konečně by tedy měl být tomu krvavému utrpení konec!

Naděje těchto zotročených lidí doslova splétala věnce slávy Čechům a povyšovala je na bohulibé osvoboditele. Byla to vhodná příležitost, jak snadno a levně dosáhnout cti a vážnosti. Čeští vojenští náčelníci si tohle vše přisvojili a později tak učinili i jejich političtí vůdci, v prvé řadě Masaryk a Beneš. Ti tímto vytvořili legendu o české anabázi na Sibiři. Následná svědectví budou na tyto skutečnosti vrhat nové světlo.

4. „Anabáze českých legionářů“ (červen – říjen 1918)

V létě 1918 si mocnosti spojenců naprosto nebyly jisté, zda válka dopadne v jejich prospěch či nikoli – stále se obávaly porážky. Proto se dohodly učinit všechno, co se dalo doslova vyždímat z Ruska, které se svíjelo ve smrtelných křečích. Po prvním vydařeném výpadu Čechů podél Sibiřské magistrály jim byl dán z Paříže rozkaz zastavit se na Volze a vytvořit východní frontu. To mělo donutit Němce, aby svoji pozornost nevěnovali jen západu. Jako hlahol zvonů duněla hlasitě nad celým Ruskem výzva Francouzů, Angličanů a Japonců k obyvatelstvu: „Shromážděte se kolem svého praporu, vezměte zbraně do svých rukou a vyžeňte nepřitele, Němce s jeho bolševickými sluhy. Žádnou píď své země nesmí Rusko ztratit a nikdy nesmí být dotčena suverenita ruské říše!“

A Besarábie? A Volyn? A okrajové státy?...

Pohledy celého světa se tehdy obrátily k Uralu. Na Volze se vytvořila nová fronta. Rusové a Češi dobyli bez velké námahy Ufu, Buzuluk, Samaran, Sysran, Simbirsk, Chvalynsk a Volsk. 7. srpna 1918 byla dobyta zpět i Kazaň. Rudí prchali, kde se jen Bílá vojska ukázala. Elitní útvar Rudých, zvaný „Garda revoluce“, se rekrutoval z Lotyšů, Číňanů, námořníků a trestanců. Bojoval částečně na jihu proti tam zformované Bílé armádě, částečně v centru ruské říše proti selským povstalcům.

Způsob jednání Čechů proti nepříteli byl do krajnosti krátký a pádný. Každý Němec nebo Maďar, který jim padl do rukou, byl bez okolků zastřelen. Tentýž osud čekal každého rudého vojáka, pokud byly v jeho kapsách nalezeny nějaké hodnotnější věci⁹.

Po dobytí Kazaně byl Čeček, od praporečika na generálmajora povýšený Čech, jmenován vrchním velitelem fronty na Volze. Syrový, tehdejší vrchní velitel armádního sboru, byl jmenován velitelem armády. Ruským dobrovolníkům v armádě nepřipadalo zrovna vhodné a lehké být poslušní rozkazů těchto nevzdělaných českých generálů. Jejich sebekázeň byla v tomto ohledu obdivuhodná. Všeobecné nadšení nad osvobozením od bolševického útlaku bylo tak velké, že každý, kdo mohl této věci jen trochu posloužit, činil vše s radostí a s mnohými věcmi se smířil. Naše tehdy ještě nezničená inteligence vysílala po tisících svoje mladičké syny k Bílé armádě. Ať již generál nebo voják, školák nebo venkovský člověk – bok po boku stáli v řadách dobrovolných bojovníků. Bravurní výkony byly na denním pořádku. Mimo jiné se zvlášť vyznamenal jeden mladý plukovník z generálního štábu V. O. Kappel¹⁰. Byl všude, kde se jednalo o nebezpečné záležitosti a vždy se mu dařilo nepříteli poškozovat. Jeho šílená smělost dokonce strhávala i Čechy a bylo to, jako by se kráčelo od vítězství k vítězství. Ale opět připadal všecken dík, všechno nadšení a jásot Čechům. Jako osvoboditelé vstupovali do ruských měst, byli oslavováni, nošeni na rukou a obdarováni vším, co se jen darovat dalo – dávalo se podle ruského způsobu z celého srdce a bez míry. Dosud i mnozí méně zásobení Češi byli nyní bohatí a rostla jim chuť na další majetek. Od nynějška bylo „rekvírování“ ruského státního majetku principem, který se velmi brzy začal vztahovat i na privátní majetek – na vše, co se hodilo vzít si s sebou. Ruská vojska se zpočátku k těmto věcem chovala naprosto lhostejně: „Berte, berte si všechno co chcete, jen když pomůžete osvobodit naši vlast od bolševiků.“

Od samého začátku nově vytvořené fronty na Volze věnovala Česká národní rada velkou pozornost tomu, aby byly všechny správní posty osvobozené země obsazeny lidmi, kteří byli co nejbližší Masarykovým názorům. Tito lidé se usadili u Volhy jako hejno černých vran. Co pro nás vůbec znamenali všichni ti Kerenští a Černovští¹¹? Oni byli jen otroky a poslušnými sluhy politické Dohody a právě proto našli v očích Čechů pochopení. Starý ruský režim byl tehdy všude téměř úplně zničen. Všude vznikaly nové organizace samosprávy. Tak tomu bylo i v Samaře, hlavním stanu Čečeka – vládl tam sociálně revoluční komitét polobolševického typu. V Uralsku a Orenburgu byla vláda kozáků, v Jekatěrinburgu vláda důlního průmyslu, v Omsku sibiřský komitét, v Čitě vláda atamana Semjonova, Charbin a Vladivostok měly své vlastní samosprávy. Aby byl konečně tento zmatek nějak usměrněn, byl koncem srpna a v září svolán do Ufy říšský sněm k vytvoření jednotné autoritativní vlády. Nesešli se jen zástupci všech místních vlád, ale i vyslanci politických stran. Hlasy byly rozdělené. I když nebyli k poradám přípuštění monarchisté, dosáhli národovci přece jen větší hlasů. Krom toho bylo významné, že armáda se svými dobrovolníky stála za národovci.

Tehdy poprvé zasáhli Češi veřejně do politických záležitostí Ruska. Na zasedání se nečekaně objevil vyslanec československé armády, Dr. Bohdan Pavlů, v doprovodu členů komitétu České národní rady. Prohlásil: „Jestliže se ihned nesestaví jednotná ruská vláda, opustí Češi bitevní linii. Jako právoplatnou vládu mohou ale uznat jen tu, která by se skládala z členů samarského sociálně-revolučního komitétu Kerenského a Černovského strany.“

Každému Rusovi bylo jasné, že to znamená násilný zásah ve prospěch strany, která již za časů Kerenského vydala Rusko občanské válce, přičemž sama utrpěla fiasko a stala se jen poslušným sluhou zahraničních zájmů. Toto drzé prohlášení Čecha Pavlů v říšské radě (první vměšování Čechů do ruských vnitropolitických záležitostí) tehdy ovšem ještě nenašlo příslušnou odezvu. Nejednotná většina delegátů nenašla vnitřní sílu a odvahu odporovat a ukázat Čechům, kteří se opájeli velikášstvím, dveře. I proto, že obyvatelstvo, vylekáno a vystrašeno revolucí a teroristickými akcemi bolševiků, bylo až příliš přesvědčeno, že je československá pomoc nutná.

Nakonec bylo v Ufě jako jednotná ruská vláda zvoleno ředitelství (direktorium)¹², které sestávalo z pěti členů a kterému předsedal Avsentsjev, přítel a odchovanec strany Kerenského – sociální revolucionáři tam měli výraznou většinu. Takto byla vláda podle přání Čechů sestavena. Jejich první úder byl snadný a zdařil se bez nebezpečí. Nyní by za to ovšem měli převzít obranu východní fronty s plnou silou a neobávat se žádných obětí. Místo toho se začala česká vojska stahovat.

Po dobytí Kazaně bolševici zjistili, že národní povstání nelze brát na lehkou váhu. Energicky zkoušeli toto město získat zpět. Kazaň pro ně znamenala nejen důležitý strategický bod, ale i přístup k obilní komoře, kterou velmi nutně potřebovali z důvodu okupace Ukrajiny německou armádou. A tak tedy vrhla sovětská vláda svá nejlepší vojska do boje o Kazaň. Ochrana tohoto města byla svěřena jednomu starému vojáku, českému plukovníkovi Švecovi. Ten měl velký vliv na české vojáky, kteří se také pod jeho velením bili proti bolševikům s velkou tvrdošijností. Byli ale příliš zvyklí na lehká vítězství a energický úder bolševiků je brzo vyvedl z míry a jejich bojovnost se den ode dne zmenšovala. Plukovník Kappel se jim snažil pomoci tím, že se svými dobrovolníky vpadl nepříteli do zad. V tomto nejkritičtější okamžiku se Češi na svých politických schůzích rozhodli neposlechnout rozkazů svého velitele Švece a rozhodně prohlásili, že své pozice již déle držet nebudou. Situace ruských vojsk byla velmi tíživá. Jen za cenu velkých ztrát je rychlý a odvážný plukovník Kappel mohl stáhnout. Vojska byla zachráněna, nikoli však Kazaň. Češi opustili bráněné území – tajně, aniž by komukoli dali o svém úmyslu vědět. 9. srpna bylo toto město opět v držení bolševiků. „Obrana města Kazaně,“ píše jeden očitý svědek, „byla labutí písní československého pochodu.“¹³ Po dalších dvou dnech následovalo vydání Simbirsk, potom padl Volsk, Chvalynsk, Sysran. Češi všude opouštěli své pozice, aniž by aspoň vyčkali na útok rudých – prostě už vůbec nebojovali. Zůstali jen věrni svému principu, že všechno to, co se dalo z ruského majetku odtáhnout a získat, to také odtáhli a ukořistili. Je třeba si přitom uvědomit, že tehdy byly na Volze obrovské zásoby pro frontu již z let 1916 a 1917. Jakmile si Češi naložili svůj lup na veškeré vlaky, které jim byly po ruce, odtáhli na východ. Za nimi se valila jako obrovská vlna spousta nešťastných uprchlíků od Volhy. I zde zůstalo ruské vojsko věrně svému poslání a krylo ústup Čechů jako zadní voj. Bosí, spatně oblečení, o všechny teplé součásti oděvu oloupení se ruští vojáci dívali plni odporu a zlosti na nové holinky a bezvadné uniformy pohodlně pochodujících Čechů. Zde a v těchto chvílích byl položen zárodek odcizení, z něhož se později stala nenávisť a spory. Tak to líčí¹⁴ očitý svědek tehdejších dnů, generálporučík xxxx (již výše zmíněný, který se nepřál, aby bylo jeho jméno zveřejněno), bývalý šéf generálního štábu.

Ano, bez konce byly řady uprchlíků, které se táhly za českými vojsky, starci, ženy a děti. To bylo to obyvatelstvo, které několik týdnů předtím zahrnovalo tytéž vojáky květinami a dary. Nyní přechali ze svých původních obydlí, bezmocní a zoufalí, vstříc nejisté budoucnosti. Pro ně nebylo ani možné zůstat, protože bolševici vraždili každého, kdo byl kdy Čechům nápomocen, nebo jim i jen projevoval sympatie. Strach a běs bičoval statisíce míst a malých měst, které byly takto od Čechů bez boje přenechány trestným soudům Čeky. Lidé se začali ptát sami sebe, zda by nebylo lepší, kdyby bývali Češi vůbec nepřišli. A jistě by bylo pro Rusy lepší, kdyby byli mohli nechat své hnutí proti bolševikům lépe dozrát a vše důkladně a s klidem připravit. Západní mocnosti ale chtěly rychlou akci – aby mohly co nejdříve uplatnit na bolševiky tlak z druhé strany a aby Němci nemohli rozvinout svoji sílu na západní frontě. V tom se přání Rusů a západních mocností rozcházel. Celý ten vojenský nápor byl předčasný, přerušil přípravy tajných nacionálních organizací a zabránil jejich plánovanému sloučení.

Na všech plotech a stěnách ve městech a stanicích se ještě třepetaly pestré výzvy Čechů, oslovující ruské obyvatelstvo. Všechny tyto proklamace začínaly slovy: „Ruští bratři!... Naši trýznění ruští bratři a sestry!... Český komitét vás, obyvatele na Volze a Uralu, vyzývá k boji proti vašim nepřátelům, bolševikům!“ – Ve všech větách a výzvách slibovali Češi bojovat s obyvateli Ruska společně až do vítězného konce, až do poslední kapky krve. A nyní místo toho – vydání všech pozic bez boje, odpírání poslušnosti, zrada na ruských důstojnících a dobrovolnících a zbabělý útek zdra-vých, dobře živených českých legionářů. Netekla česká krev, zato ale proudy ruské krve ve sklepeních Čeky. Nesčetné ženy byly zhanobeny a trýzněny. Kletby, jen děsivé kletby vrhal zrazený národ na Volze za přehajícími českými vojsky.

Nálada v samotné české armádě klesla na bod mrazu. Krádeže a dezerce byly promíjeny. Vůdcové a národní rada v tom byli sami příkladem. To byli praví dobrodruzi, obskuranti a v oněch dnech již skoro přívrženci krajní levice. Aby se mezi vojáky stali populárními, nešťíteli se žádné demagogie. Vinou Čechů tehdy tekla krev a slzy v proudech. Tehdejší vedoucí československého komitétu byli Pavlů, Girza, Pateidel, Medek a Blagoš. Jeho duší byl však jimi vyvolený revoluční hrdina, Tomáš Masaryk.¹⁵

S nevýslovnou námahou a v trvalém nebezpečí života se mně a mojí ženě podařilo tajně opustit Astrachaň a dostihnout Bílou armádu – dílem ve člunu na Volze a rovněž na koni v doprovodu jednoho kirgizského průvodce. Projeli jsme kaspickou stepí přes Uralsk, Buzuluk a Samaru víc jak 500 km a ve druhé polovině září konečně dorazili do Ufy. Na Volze jsem se poprvé setkal s Čechy. Rozhodně jsem neočekával, že poznám dav zbabělců, jejichž specialitou jsou dezerce, zrada a krádeže. Během svého dlouhého pobytu za bolševickými zdi jsem byl, stejně jako ostatní Rusové, zvyklý myslet si o Česích jen dobré – o jejich hrdinství a o jejich úmyslu pomoci nám v boji proti bolševickému panství. Vzpomínám si ovšem, že mi již tehdy byla na Česích nápadná jejich přespřílišná snaživost, těkavý pohled a jistý nedostatek vojenské kázně. Připadali mi občas jako dav lokajů, navlečených do válečných uniforem. Ovšem zpráva, že Češi již dále nechťejí bojovat, mi připadala nanejvýš překvapující. Co to znamená? Vojáci odmítají poslušnost? Neexistuje žádný vojenský soud? Dostalo se mi jen odpovědi: „Pro Pánaboha, taková rezolutní opatření nemohou být vůbec uplatňována, Češi jsou pod zvláštním protektorátem spojenců!“

Jak již bylo řečeno, vnutil Dr. Pavlů jménem České národní rady Rusům sociálně-revoluční vládu. Rusové byli dost povolní a uznali ji. Pak přišel onen bezhlavý ústup bez boje z území Volhy, který provedla česká vojska. I sám provizorní direktoriát apeloval smyslem pro povinnost, ale u Čechů to nemělo žádný význam. Když to nepomáhalo, zkoušel se vyvinout určitý tlak na nevěrné přátele přes Anglii a Francii. Zde ovšem narazili. Tlak se obrátil proti kritikům a Češi reagovali tím, že ihned přešli do krajně levicového socialistického tábora, jehož vůdcem byl tehdy vyložený ob-skurant Černov. Ten zkoušel veškeré sibiřské obyvatelstvo poštvat všemi prostředky proti direktoriátu, včetně obvinění z protirevolučního, tedy monarchistického smýšlení. Direktorium ovšem nepřestalo Čechům podlézat a zašlo tak daleko, že přenechalo českému generálovi Janu Syrovému vrchní velení na uralské frontě¹⁶, i když tam bojovali jen ruští vojáci. A tak se s velkou naivitou stále spoléhalo na možnost záchrany prostřednictvím Čechů. Když už se direktorium ponížilo takovým způsobem, ukázal český velitel Syrový témuž direktoriu svoji neomalenost tím, že mu odepřel dispoziční právo nad vojsky. Prohlásil, že jeho armáda nebude bojovat, nýbrž vyčká příchodu francouzského generála Janina a bude se řídit jeho rozkazy.

Koncem října přišel anglický zástupce, generál Knox, do Omsku. Já sám jsem již přestal v činnost tohoto rozvráceného direktoria jakkoliv doufat. Takovým způsobem se vlasti nedalo pomoci. Rozhodl jsem se jít do Vladivostoku, tam vytvořit novou armádu ze skutečně nacionálně smýšlejících lidí a s jejich pomocí nejdříve odzbrojit ty zdivočelé české hordy. Před svým odjezdem jsem obešel všechny protibolševické frontové linie, většinou ve společnosti generála Knoxe. Ten mě opakovaně ujišťoval o svém rozhořčení nad chováním Čechů. Ti tehdy klesli i na první pohled na úroveň čeládky. Všude bylo vidět, jak se jen válí, bez nárameníků, v neupravených, rozepnutých uniformách, neučesaní, čepice hluboko v týlu, ruce v kapsách. Postávali v menších tlupách, dívali se drze po okolí a vyžívali se v politických žvástech.

V Čeljabinsku, v salonním voze generála Knoxe, jsem se setkal s panem Syrovým. Byl to podsaditý, nemotorný, nepřestěný muž okolo třiceti let. V jeho vulgárním tlustém obličejí se blýskalo jedno malé oko, to druhé bylo zakryté černou páskou – tedy okolnost, která mu v očích jeho českých vojáků připomínala vzhled husitského vůdce Jana Žižky. Jeho chování bylo víc než ostýchavé a tak snaživé, že se dalo snadno poznat, jak moc by chtěl zakrýt své nedostatky již od dětské výchovy. Očividně se cítil v nezvyklém prostředí krajně nesvůj. Ještě dnes si na to jasně vzpomínám a cítím jakousi palčivou hanbu, když si na onen výjev vzpomenu – jak za tím povýšencem v důstojném a ukázněném držení kráčel starý ruský generál Dieterichs¹⁷ v české uniformě. Dieterichs byl vynikajícím spolupracovníkem v generálním štábu, ale nepolepšitelný slovanofilský nadšenec. Všechno to, co se žádalo za povinnosti od Syrového, vykonal Dieterichs – měl tedy pro svého šéfa, který postrádal zkušenosti a vzdělání, velký význam. Díky své autoritě dosáhl Dieterichs i toho, že se neuskutečnilo mnohé zlo.

Generál Knox se toho Čecha pokoušel přemluvit, aby ve vojsku nějak uplatnil svou autoritu – aby se armáda zúčastnila bojů. Zbytečně! Češi odtáhli, po zuby ozbrojeni, za frontovou linii a prohlásili jednou pro vždy, že už o boji nechtějí nic slyšet. Veškeré jimi vyklizené pozice tedy byly obsazeny nově vytvořenými pluky Bílé armády – těm se nakonec podařilo útoky bolševiků odvrátit. Mezi 50 000 Čechy byl jen jeden jediný muž, který tuto hanbu svých krajanů nemohl přežít: plukovník Švec, který vedl akci u Kazaně. Ten držel vojáky svého pluku nejdéle v pořádku, ale nakonec mu i oni odepřeli poslušnost. Ještě jednou svolal své vojáky, pronesl k nim plamenný projev a doslova je prosil, aby přišli konečně k rozumu a nedělali svému národu takovou ostudu. Ani to nepomohlo. Vojáci opustili frontu. Plukovník se vrátil do svého železničního oddílu a střelil si kulku do hlavy.

Když jsem byl v Čeljabinsku, byl právě tento čestný muž pohřbíván. Byl to smutný, zamlžený podzimní den, z nebe poprchával déšť a celá krajina se zdála ležet v šedi. Nad hrobem Švece pronášeli čeští politikové troufalé projevy a snažili se dát najevo smutek a lítost. Jejich povaha a hroší kůže jim nedovolovaly pocítit, že s plukovníkem Švecem spouštějí do země i svoji krátkou slávu, že jsou vlastně jeho vrahy.

Snahy direktoria a spojenců byly neúčinné. Čechy už nebylo možné přimět k rozumu. Již v říjnu se všichni do posledního muže stáhli za bojovou linii.

To je mnohokrát dokumentárně doložená skutečnost. Proto je lží, co tvrdil český ministr zahraničních věcí o „povstání národů“:¹⁸ „Převrat Kolčaka dne 18. listopadu 1918 naše vojska od vojenské spolupráce s Rusy rozdělil. Protože nebyli ochotni nést spoluodpovědnost za vnitropolitické drní, opouštěli pomalu frontu na Volze a ponechali si jen železnici pro své cíle ve vlastních rukou. Konečný ústup Čechoslováků z území Volhy proběhl koncem prosince.“

Generálporučík xxxx (viz dřívější odkaz) o této době uvádí:¹⁹ „Za zády bojujících se Češi usadili a rekvírovali jako válečnou kořist tolik železničních vagónů, že se transport válečného materiálu dostal do vážných potíží. V Čeljabinsku a Jekatěrinburgu stálo hodně českých pluků. Tito lidé vypadali čerství, odpočinutí a dobře živení. Tehdy Česká národní rada uvažovala, jak by se dala co nejlépe provést evakuace českých vojsk. To je nutno zvláště zdůraznit, protože Češi měli později tu drzost tvrdit, že jejich odepření boje mělo svůj důvod v nepodřízení se admirálu Kolčakovi. V té době rovněž ještě fungovalo provizorní direktorium, o jehož socialistickém stanovisku nebylo třeba pochybovat.“

Za frontou si Češi pozorně hlídali uloupený materiál. Nutno uvést aspoň malou ukázkou věcí a hodnot, které hodlali vyvézt.²⁰

Kořist Čechů nebyla velká jen co do kvantity, ale také podle své kvality a rozmanitosti. Bylo tam snad vše, na co si člověk vzpomene – vojenské oblečení v nevidaném množství, zbraně, munice, balíky látky, potraviny, obuv všeho druhu, kovy, surový materiál, drahé stroje a součástky, dobytek na porážku. Jen léků nakradli v hodnotě 3 milionů zlatých rublů, kaučuk a gumu za víc než 40 milionů rublů a z tjumenských dolů obrovské množství mědi. Neštili se ani ukrást knihovnu a laboratoř Pemské university. Celý obsah jejich lupy se již nikdy nedá přesně vyčíslit. Počítáno s nejnižšími čísly by to byla pro Rusko kontribuce o několik set milionů zlatých rublů víc a o mnoho tak přesahovala kupříkladu válečné odškodnění Německa od Francie v roce 1871. Jedna část české kořisti byla ihned na místě za vysoké ceny rozprodána, druhá naložena do vlaků k transportu. Češi si kromě mnoha lokomotiv přivlastnili víc než 20 000 vagonů. Na každé dva Čechy připadl jeden vagon. Pro vlastní transport vojska nebylo toto množství vagonů nutné, sloužilo hlavně k přepravě uloupené kořisti.

My, ruští důstojníci, jsme již tehdy jasně viděli, že jedinou záchranou by bylo učinit s touto demoralizovanou bandou rázný konec – bránily nám v tom ale dva důvody. Za prvé byla naše vojska ještě příliš slabá, aby mohla současně bojovat proti vnějšímu i vnitřnímu nepříteli. Za druhé bylo direktorium tehdy do té míry levicově orientované, že byl předseda Avksentjev v podezření ze spolupráce s polobolševikem Černovem. Toto přízračné direktorium se Čechů bálo a bylo vždy ochotné na nacionální strany vyvíjet nátlak v jejich zájmu. Tak jako sibiřské obyvatelstvo, nenáviděla Čechy i aktivní armáda a tato nenávisť se stále stupňovala. Stačil by i malý náhodný podnět a všichni by byli ochotni proti Čechům násilně zakročít. O chování Čechů z té doby nám dává jednoznačný obraz následující příhoda: Když přijel začátkem listopadu 1918 do Jekatěrinburgu ministr války a námořnictva admirál Kolčak, aby se osobně přesvědčil o stavu na frontě, urážela skupina českých vojáků doprovod admirála hlasitými nadávkami. Čeští důstojníci, kteří byli přítomni, nejen že vojákům jejich neslýchané chování nezakázali, ale ještě je povzbuzovali k dalším nadávkám. Jeden z těchto „důstojníků“ šel až k vlaku admirála, ačkoli tam byl přístup zakázán. Ruský voják na stráž se mu podle předpisů postavil do cesty. Čech tomu vojákovi řekl oplzlé slovo a rozmáchl se rukou k úderu. Voják použil svoji zbraň a smrtelně útočnicka zranil.

Všichni cizinci byli chováním onoho Čecha pobouřeni. Jeho krajané však měli jiný názor a takové jednání zřejmě schvalovali – mrtvému byl vypraven pompézní pohřeb s protiruskou demonstrací a ještě nad hrobem byly pronášeny projevy plné nenávisti vůči Rusům. Bylo to doslova utrpení dívat se na to, jak všechny plány a cíle cokoli podniknout vždy ztroskotaly na tom, že přímo uprostřed nás bylo nemocné a shnilé cizí těleso, které se nedalo odstranit.

Časem se situace tak vyhroutil, že se všechny strany, kromě krajní levice a marxistických polobolševiků, sloučily a shodly se na volbě společné hlavy státu za účelem pevnějšího vedení. Náš osud a ruská budoucnost byly vloženy do rukou admirála Kolčaka.²¹ Kolčak byl především vlastenec, ale také vynikající, nadaný, chytrý a velice vzdělaný, hodně zcestovalý a významný velitel na moři. Jeho osobnost měli všichni, kdo ho znali, zřetelně na očích. Právo řešit problémy bojem bylo jeho životní potřebou. Na německém národu si vážil píle, organizačního nadání a smyslu pro pořádek. Kdyby se Kolčak se svojí armádou nestal obětí české zrady, mohly dějiny Ruska vypadat úplně jinak. Německo by mohlo jednat s nacionálním a tvořivým Ruskem – a ne s bolševismem, který ohrožoval celý svět. Protože Kolčak neměl proti Německu žádné předsudky, označovali Francouzi Kolčaka a jeho spolupracovníky za germanofily. Čechům byl od začátku trnem v oku.

Admirál Kolčak věděl, že Češi na Sibiři dál nezůstanou, ale ani on neměl potřebnou vojenskou sílu, aby je vyhnal ze země. K tomu je třeba dodat, že Kolčak byl povahou velmi důvěřivý člověk. I jeho známá silná vůle byla revolučními událostmi dosti narušena. Dokázal se prudce rozčítit, ale brzy se na problémy začal dívat mírněji. Když byl zvolen do funkce hlavy státu, přijal tento post jako těžký a tíživý úkol, zcela připraven k obětem a s plnou zodpovědností vůči své vlasti.

Dosazení Kolčaka za místopředsedu se událo v Omsku v noci 18. listopadu 1918 a proti tomuto aktu se žádný odpor neprojevil. Členové direktoriátu byli zajati a pak vykázáni z Ruska. Nikdo na celé Sibiři tento postup neodsuzoval. Jedině Češi byli proti – plánovali dokonce povstání proti nové vládě, neměli ovšem odvalu tuto akci provést. Aspoň tedy hlasitě protestovali, pořádali všelijaká shromáždění a výzvy k obyvatelstvu Sibiře. Když byl proti nim z Omsku vyslán důstojník, aby zjistil a zatkl osoby, které tyto akce plánují, Češi je ukryli a pomohli jim utéci k bolševikům. V témže čase přišel k admirálu Kolčakovi Gajda, tehdy český divizní velitel, a ujistil admirála svoji oddaností, sympatiemi a spolehlivostí. Novou náladu mezi ruskými důstojníky a vojáky dobře znal, rozuměl jejich stanovisku k diktatuře, uměl prostě hrát s novými kartami a přitom postavit do popředí svoji vlastní osobu proti Syrovému. Gajda a Syrový se příliš nesnášeli. Dost důvěřivý admirál Kolčak byl o upřímnosti Gajdy přesvědčen a vyznamenával ho při každé příležitosti svojí přízní – dokonce mu udělil ruskou generálskou hodnost. V roce 1919 jsem ve svých záznamech sepsal svůj dojem, který na mne tento člověk, který pak měl sehrát pro Rusko tak osudnou roli, učinil: Mladá, úzká tvář jakoby ve formě masky, skoro bezbarvé oči, v nich výraz pevné, zločinné vůle. Dvě hluboké, výrazné vrásky kolem úst. Uniforma ruského generála – ovšem bez nárameníků, které kvůli českým politikům nenosil. Jeho řeč byla tichá, přiměřená, skoro jemná, ale s umíněným výrazem a po českém způsobu až odporně akcentovaná. Jeho mluva byla

krátká a kusá, předstíral hrdinu a vojevůdce. Já jsem se s ním setkal v říjnu 1918 v Jekatěrinburgu na jednom menším vojenském setkání, kde zastával následující názor: „Ruský národ nemůže v této chvíli potřebovat žádný parlamentarismus. Přesvědčil jsem se o tom, když jsem prošel dvakrát Ruskem a Sibiří, všechno je revolucí unaveno a lidé si přejí jen klid a pořádek. Podle mého mínění se do Ruska hodí jen monarchie a to dobrá, demokraticko-konstituční monarchie. Teď je to ale ještě předčasné. Nyní by byla to jediné správné řešení vojenská diktatura. Pokud by se našel ruský generál, který by byl ochoten vzít moc do svých rukou, já bych vás se svými pluky podporoval.“

Svůj slib ale nemohl splnit a svou divizi musel přesunout za frontovou linii. Zde začal brzy otevřený spor mezi ním a Syrovým – mělo to svůj původ v osobních zájmech a bezmezných ctižádostech. Gajda chtěl za každou cenu hrát první housle, Syrový by byl rád „novým Žižkou“. O českých legionářích obecně neměl admirál příliš dobré mínění. Často jsem ho pozoroval a vždy se pohrdavě a souhlasně usmíval, když se o legionářích hovořilo jako o zlodějích, zbabělých a dezertérech. Na doporučení svých blízkých spolupracovníků české pluky odzbrojit admirál bohužel nepřistoupil, protože se chtěl vyhnout dalším konfliktům se spojenci.

V druhé polovině listopadu přišli do Vladivostoku francouzský generál Janin²² a Slovák Štefánik²³ – první ministr války nové československé vlády. Ten mezi těmito lidmi představoval výjimku. Byl to muž ráže plukovníka Švece. Beneš ho ve své knize nazývá idealistou. Když Štefánik viděl, jak se Češi chovají, byl doslova ohromen hrůzou. Dal si za úkol ihned zlikvidovat Českou národní radu, donutit českou armádu k disciplíně a postavit ji de facto pod velení generála Janina. Zde ovšem narazil na odpor ze všech stran. Stejně jako čeští důstojníci, tak i čeští politici se ostře postavili proti němu – obzvláště česká soldateska. Štefánik se pak vrátil do Prahy s nepořízenou. Před svým odjezdem nám zdůrazňoval, jak hluboce je zklamán potupou a hanbou, kterou se čeští legionáři zapsali do nejnovější stránky českých dějin.

Janin zůstal na Sibiři. Češi mu byli podřízeni, ale jen podle názvu. Janin byl lstivý a bez pevné vůle. Měl své tajné instrukce a hrál od začátku dvojí hru. Navenek uznával admirála Kolčaka, ujišťoval ho o svojí oddanosti a sympatiích k ruské armádě, svojí dobré vůli a ochotě pomoci. Za našimi zády ovšem v podstatě schvaloval všechny české ohavnosti a my jsme dokonce měli důvody věřit, že je příležitostně i inicioval. S příchodem Janina byla takzvaná anabáze legionářů ukončena. Stále tvrději na spojencích požadovali, aby byli vráceni do vlasti. Válka s centrálními mocnostmi byla přece u konce a ve Versailles byl ustaven jejich nový stát, Československo. Admirál Kolčak a jeho důstojníci byli pro – přítomnost 50 000 nepřátelsky smýšlejících a ozbrojených mužů představovala stále nebezpečí. Jejich odchod by byl v podstatě pro Rusko vysvobozením. Spojenci ale nebyli ochotni Čechům vyhovět, a tak zůstali na Sibiři dál.

5. Česká zrada se připravuje (listopad 1918 – listopad 1919)

Nepřehledná stepní krajina, která se rozprostírá na mnoha tisících kilometrech. Bez hnojení daruje tato zem rok co rok až neslychaně velké sklizně. Dále na sever jsou nekonečně tmavé, panenské lesy, kam ještě žádná lidská noha nevkrčila. Plocha, kterou zaujímá, je o mnoho větší než celá západní Evropa. Jižně od těchto stepí je bizarně rozeklané gigantické pohoří, v jehož výškách a roklinách sotva kdy zazněl lidský hlas. V tajemném klíně těchto velikánů vyvěrají zřídla mohutných toků, vedoucích pomalu a ze široka nevyčerpatelné množství vod na sever. Název těchto nádherných lesů je tajga. Skrývá se v ní lesní a drahocenná kožešinová zvěř, využívaná pro Evropu, v nepředstavitelném množství. Řeky jsou bohaté na ryby a na jejich pískovém dně leží zlato. K těmto ještě nedotčeným horám patří i objevy ohromného množství minerálů, drahokamů, nafty a kamenného uhlí. Tato zem, nevyčerpatelně bohatá a požehnaná na poklady všeho druhu, se jmenuje Sibiř.

Sibiřská zima trvá ovšem dlouho, od začátku listopadu až do konce března, a je velmi tvrdá. Pět měsíců spí Sibiř pod hlubokou vrstvou sněhu a okolo Vánoc jsou tu mrazy kolem třiceti stupňů – i mnohem více. Ale jak čistý a ozonem naplněný je tu vzduch! Jak zvláštní, pestrobarevné osvětlení! A jaké lovy! V létě je na Sibiři stejné horko jako na jihu Německa a ještě tu dozrává nejkrásnější pšenice.

Vesnice na Sibiři leží asi tak 30 km od sebe. Obyvatelstvo je velmi zdravé, čerstvé a vytrvalé. Lidé jako by na vás hleděli pevně a otevřeně ocelově šedýma očima – věříte prostě jejich poctivosti a silné vůli. Jejich charakter byl zocelen řadou generací, jejich rodinný život podléhá starému patriarchálnímu systému, jejich obyčej a zvyky jsou zpravidla čisté a primitivní jako sama příroda. Velká pohostinnost a ochota pomoci jsou Sibiřanům vlastní a ani revoluce je nezměnila, natož aby nějak narušila rodinné tradice. V domech se staletým trámovým visí prastaré ikony, vedle nich obrazy posledních čtyř carů. Jejich denní práce jsou prostě jako sami lidé: v létě plní práce a rybolov, v zimě jsou všichni muži zaměstnáni lovem. Taková je naše Sibiř! Místo, práci a svoji existenci tam může najít stokrát víc lidí, než tam dnes sídlí.

V této zemi se odehrála tragédie Ruska. Legionáři.

Na podzim 1918 se Češi stahovali stále dál od bojů, zpět do nitra země, aby se v bezpečí uprostřed neozbrojeného obyvatelstva v klidu usadili a vyčkali na možnost transportu po vodě. Celá zima 1918/1919 probíhala ve znamení nestálého přemísťování Čechů z místa na místo – hledali výhradně ty nejlepší ubytovny, pokud možno v bohatých městech a jednali ohledně toho i s generálem Janinem. Bylo je vidět všude, jak se rozpíná a líně povalovali po ulicích. Vždy s sebou nosili nějaké balíky a plná zavazadla. Ve městech se vždy dobře oblékali, mnozí se chovali švihácky, nezapomínali na rukavice a lakýrky.

Zatímco se Češi vyžívali v zahálce, měli všeho dost a často až nadbytek, konala naše armáda svoji povinnost a byla často vystavena tomu největšímu strádání. Nemohu opomenout ani fakt, že mnoho Čechů bylo nakaženo pohlavními nemocemi. Tito pacienti doslova zaplavovali všechny nemocnice a budili jen odpor. Já měl jednou s Čechy velice nemilé setkání, a sice na „ruském ostrově“, který leží před Vladivostokem. Tehdy jsem vedl vojenskou školu s 1500 důstojníky a vojáky. Cvičilo se intenzivně 4 měsíce, aby se dalo dohromady dobře sestavené vojenské těleso. Byla radost vidět, jak se ze zanedbaných osob časem stávají opět rázní a ukáznění vojáci, pochodující v pěkných uniformách ulicemi. Dva kilometry od stanoviště mého důstojnického batalionu byla velká nemocnice, vybudovaná ještě před válkou. Byla plně obsazena českými pacienty, léčenými zde vesměs na pohlavní choroby. Často k nám dokonce i přicházeli z druhé strany, dívali se pohrdavě a výsměšně na cvičení a odvážili se na nás dokonce drze a výsměšně pokřikovat. Stávalo se, že je za to někdy naši lidé na místě potrestali a zfackovali je. Nakonec jsem učinil opatření, aby se tito výtržníci do našeho prostoru vůbec nedostali.

Zatímco Bílá armáda pevně držela frontu na Uralu, lenošili Češi v záloze, čachrovali a spekulovali. Neobchodovali jen se svým lupem, obstarávali si zboží i z dálného východu. Aby obchody mohly mít dobrý průběh, zabrali si bez nejmenších výčitek všechny věci ke svým potřebám i železnici – ta už sotva stačila pro nejnnutnější transporty pro obyvatelstvo i utečence od Volhy.

Těch 50 000 Čechů si přivlastnilo dispoziční právo na jednu třetinu všech dostupných transportních prostředků, což znamenalo přísun několika metrů zboží v měsíci na jednu hlavu. Přirozeně, že jen malá část tohoto zboží sloužila legionářům k zásobování proviantem. Daleko větší díl sloužil výhradně jejich „obchodům“. I mnohem později, po skončení války, trpěla Sibiř velkým nedostatkem zboží. Češi se nezastavovali jen u toho. Zadávali za vysoké poplatky prodejní práva a čekatelství na celé vagóny a náklady. Byli to obratní spekulanti a dokázali ze všeho vytěžit velké zisky.

To je ta pravá skutková podstata, kterou Beneš, dovedný režisér české zahraniční propagandy, dokázal následně zformulovat: „Zvláštní uznání zasluhuje vědecko-finanční a kulturní práce naší sibiřské armády. V ní se projevil, jak si myslím, nejlépe geni us naší rasy. V mase našich vojsk se brzy našly nejsilnější individuality, které uměly práci organizovat a vést, ale byly chápány a podporovány i od obyčejných vojáků.“²⁴

Sledujme další činy onoho českého „genia“. V zimě 1919 došlo k velkým soudním jednáním, protože se několikrát podařilo přistihnout české velitele při rozkrádání ruského válečného materiálu. Procesy byly ale zastaveny, zahraniční mise nechtěly nic vidět a Janin byl s Čechy jedna ruka. Bohužel se našli i Rusové, přátelé Masaryka, kteří navenek dávali najevo sympatie ke Kolčakovi, ale tajně pomáhali Čechům. Armáda a obyvatelstvo Sibíře ovšem stále trpělivě čekaly na chvíli, kdy ti „hrdinní legionáři“ tuto zem opustí. Trpělivost ztratil nakonec sám Kolčak a rozhodl se využít

všech prostředků, aby řádění Čechů zarazil. Měl v úmyslu podrobit všechny Čechy před jejich naloděním ve Vladivostoku zavazadlové revizi. Za tím účelem měl být za účasti spojenců ustaven revizní komitét. Ten by jistě nemohl svá zjištění popírat a odhalení českých zlodějí by se stalo velkolepým divadlem. O úmyslu Kolčaka se bohužel Češi brzy dozvěděli. Aby tento plán zmařili, rozhodli se čeští vůdcové k otevřené zradě. Jedno jim totiž bylo jasné – čím více moci by získala říšská vláda, tím rychleji a jistěji by se přiblížil den odplaty a trestu za zločiny české soldatesky v Rusku. Věděli, že už nesmí ztrácet čas. Tak došlo mezi Českou národní radou a sociálními revolucionáři, kteří zůstali na Sibíři, k tajné dohodě.

Správa tak životně důležitých konzumních spolků byla od začátku v rukou sociálních revolucionářů. Doslova neviditelnými vlákny se spřádalo spiknutí až do Moskvy. Dohoda byla sjednána již v letech 1917-1918. Byla založena na Masarykově plánu z Kyjeva nahrát vládní moc do rukou sociálním revolucionářům. Podle nové dohody měli Češi učinit vše, aby zlomili moc Kolčaka a přivedli zpět k moci sociální revolucionáře. Za to bylo Čechům slíbeno, že si mohou vzít svůj lup s sebou. Toto ujednání zůstalo přirozeně tajné – my jsme tušili, jaká hra se hraje, ale neměli jsme tehdy v rukou žádné důkazy. Po dalších událostech bylo jasno. Co Čechy a sociální revolucionáře sblížilo, je snadno zjištělné. Beneš ve své knize píše:²⁵ „Pobyt v Paříži mě přivedl také mezi ruské revolucionáře z první revoluce v roce 1905, kteří ve mně zanechali hluboký dojem. V letech 1906 až 1907 jsem se pohyboval ve společnosti těchto revolucionářů, byl jsem členem jejich spolků, navštěvoval jejich lidovou univerzitu a setkával se pravidelně s revolučními studenty, profesory a žurnalisty. Začal jsem Rusko, jeho klasickou a revoluční literaturu důkladně studovat. Po návratu do Prahy jsem zůstal ve styku se zde žijícími ruskými revolucionáři.

Pobyt v Paříži mě zavedl také mezi ruské revolucionáře od prvního dne revoluce v březnu 1917.“ Tehdy začala jejich rozkladná práce na těle Ruska. Stejně jako Češi, tak se i sociální revolucionáři ze zjištěných důvodů obávali dorozumění a přátelství Německa s Ruskem. Beneš vypráví,²⁶ jaký panický strach vládl ve francouzských vládních kruzích ke konci roku 1917 a začátkem roku 1918 vzhledem k možnému dorozumění Německa s novým Ruskem. A dále líčí, jak si ulehčeně oddechli, když obávaná situace nenastala. Masaryk se snažil tento strach u spojenců podle možností podněcovat. Ve své knize uvádí memorandum,²⁷ které zaslal 10. dubna 1918 spojencům při návratu z Ruska přes Tokio. V bodě 1 tohoto dokumentu radí spojencům, aby uznali de jure i de facto vládu bolševiků a podporovali je. V dalších 12 bodech k tomu uvádí důvody. Doporučuje spojencům, aby vedli boj proti Německu a Rakousko-Uhersku na ruské půdě. Již jen z toho důvodu, že by se mohli němečtí agenti usadit v Rusku – a nejen že by se zmocnili obchodních styků a vlivu, ale také a především ruského tisku.

Spojenci, kteří údajně přišli, aby nám pomohli, zorganizovali komitét k reorganizaci železniční sítě a k úpravě transportů z Vladivostoku do Omska. Tím se v první řadě posloužilo mezinárodním zájmům. Ruský ministr dopravy hrál dobrou roli ve špatné hře. Situace byla natolik těžká a obtížná i z toho důvodu, že na Sibíři nebyla jediná továrna, která by vyráběla lokomotivy, vagony, nebo aspoň nějaké součásti. Ještě pod carskou vládou bylo velké množství železničního materiálu objednáno v Kanadě a Spojených státech. Jedna část byla již dodána a uskladněna ve Vladivostoku. Ruskému ministru dopravy z toho bylo dáno jen to nejnужnější – ovšem pod podmínkou, že bude ve všem ochotný a povolný. Češi teď měli možnost požadovat dle svých potřeb veškeré pojízdné prostředky. Překazit by jim to mohla jen ozbrojená moc, naše vojsko ale bylo na frontě, kde byla čím dál těžší situace.

Sibiřská železniční trať měří tisíce kilometrů a probíhá nekonečnou stepí a tajgou. Na tuto dráhu zaměřili svoji pozornost i bolševici, protože zásobovala frontu proviantem. Bolševici organizovali loupeživé bandy, které se skrývaly v lesích a na vyhlédnutých nebezpečných místech dokázaly vlaky vykolejit, přepadnout a vyrabovat. Železniční komitét se rozhodl nechat celou trasu vojensky hlídat. Za tímto účelem byla trať z Vladivostoku až po Bajkal přidělena Japoncům, trať podél Bajkalu 30. americkému pluku a Rumunům, trať z Irkutsku přes Tomsk až do Novonikolajevska třem českým divizím a trať z Novonikolajevska až po Barnaul Polákům.²⁸ Některé jednotky se zdráhaly konat tuto službu po delší čas – spojenci ovšem pohrozili, že se v případě neposlušnosti transport přes moře neuskuteční.

Ostraha trati probíhala svérázně. Když se případy množily a vojáci ze strážních jednotek přicházeli často o život, hlídky se zesílily. Když byl někdy náhodou nějaký lupič dopaden, byl jednoduše pověšen – ale banda se nechala běžet, aniž ji někdo pronásledoval. Když místní ruský úřad navrhl, že by sám zorganizoval pronásledování, aby se tomu konečně udělal nějaký konec, dostalo se mu vždy stereotypní odpovědi: „To se vás netýká.“ Češi v takových případech podnikali takzvané trestní výpravy. To znamenalo, že „strážci pořádku“ vyjeli koňmo do okolí, vypálili 2 až 3 vesnice v sousedství a nahlásili, že sedláci měli lupiče schované a odmítli je vydat. Na jaře měli být Češi ubytováni v domech podél celé železniční tratě. Oni ale prohlásili, že své přístřeší, tedy těch 20 000 vagonů, neopustí a postavili si své vlastní strážce, které onen uloupený majetek hlídaly. I to se dělo pod protektorátem vrchního velitele Čechů, francouzského generálporučíka Janina.

V polovině března 1919 jsem projížděl na příkaz admirála Kolčaka veškerá velká města Sibíře, abych prováděl inspekci v tamních posádkách. Některé jsem prohlížel i s generálem Knoxem. V Irkutsku jsme byli pozváni vrchním velitelem oblasti, generálporučíkem Artemjevem. Během rozhovoru popisoval zchátralost českých legionářů a všechny škody, které obyvatelstvu způsobili. Tento starý bojovník se při popisu těchto událostí dostal do takového rozčilení, že se až třásl zlostí. Zástupce Velké Británie, generál Knox, který byl velmi dobře informován a sám se dost často nad

chováním Čechů rozhořčoval, jen krčil rameny a řekl, že s Čechy je nutno mít strpení – mohli by nám být prý užiteční. Jindy jsem upozornil generála Knoxe, že na plotech mnohých měst a na cestách jsou stále křidou či uhlem zhotovovány nápisy: „Dobijte Čechy! Zachraňte Rusko!“ Tehdy zamumlal generál Knox jen cosi, jako že ruský národ by se měl lépe ovládat.

Jak jsem se již zmínil, nebyli Češi admirálu Kolčakovi přátelsky nakloněni a jen Gajda ho stále ujišťoval o své úctě a o ochotě mu pomoci. To vyostřovalo odlišnost názorů mezi Gajdou a ostatními českými generály. Gajdovo postavení v českém vojsku se stávalo stále více nejistým – zvláště když Česká národní rada preferovala Syrového. Gajda líčil Kolčakovi celou věc tak, aby to vypadalo, že on musí trpět za svůj proruský postoj. Kolčak byl velmi impulsivní a něco takového na jeho city zapůsobilo. Gajdovi učinil čestnou nabídku – nabídl mu místo velitele 1. sibiřské armády. Ten nabídku samozřejmě přijal a mnoha poklonami a lichotivými frázemi si přízeň admirála ještě víc získal. Právě tímto způsobem se Gajda dostal do ruské armády, a hned v hodnosti generálmajora. Ruští důstojníci měli tehdy pocit, jakoby dostali ránu do tváře. Již tenkrát se mezi vojáky na Sibiři šířila pověst, že Gajda je jen dobrodruh, bývalý felčar, který si podvodným způsobem přisvojil důstojnickou hodnost, když předtím dezertoval od své jednotky. Oficiálně se to popíralo a admirál Kolčak ve své bezmezné důvěře ke Gajdovi takové informace a jejich šíření přísně zakázal. Češi měli na své straně pochopitelně všechny důvody, aby mlčeli.

Dnes je již pravý stav věci znám. Všechno vyšlo najevo – to, co Gajda sám uváděl, byla lež a podvod. Dokonce ani jeho jméno nebylo pravé – žádný Radola Gajda, ale Rudolf Geidl! (Srovnej Münchener Neueste Nachrichten vom 25. und 26. Januar 1928 – „Der Hochstapler als Generalstabschef.“). Absolvoval 4 třídy gymnázia a pak byl jako farmaceut zaměstnán v nějaké drogerii. Na začátku světové války byl Gajda v c.k. rakousko-uherské armádě činný jako sanitní poddůstojník. V roce 1915 se dostal do zajetí Černohorců a zde se sám rozhodl nazývat Dr. Gajda. Černohorci mu uvěřili a tak se stal z farmaceuta lékař. Jako takový sloužil v černohorské armádě až do jejího zhroutilí koncem roku 1916. Pak se rozhodl pokračovat ve svém dobrodružném životě v Rusku. Italská loď ho dopravila do Oděsy.²⁹ Tam pak vstoupil do českého pluku pod jménem Gajda. Zde postupoval tento podnikavý a ničeho se nelekající Čech rychle v hodnostech i ve vážnosti a dotáhl to až na post divizního generála. Admirál Kolčak vzal tohoto hochštaplera nejen do ruských služeb a svěřil mu celou jednu armádu, ale obdařil ho mnoha rády a daroval mu to nejcennější – své přátelství.

Na začátku jara začala Bílá armáda s pochodem od uralského pohoří k Volze. Tato ofenzíva byla odvážná, ale mladí horkokrevní dobrovolníci nebyli k zadržení. Následovala řada vítězných střetnutí. V průběhu března a dubna postoupila západní armáda pod generálem Hanshinem až k Volze. Přes těžko schůdné cesty urazila až 600 km. Rudí prchali ve velkém počtu. Kdyby nám v oněch dnech alespoň trochu pomohl český sbor, mohlo být naše vítězství konečné a bolševismus by byl přemožen. Češi ale stáli na místě, nehnuli se – a co bylo ještě horší, velká ruská sibiřská armáda, kterou Kolčak svěřil Gajdovi, rovněž stála na místě, ačkoli byla jedenapůlkrát silnější než bojující západní armáda. Sibiřská armáda se skutečně v březnu a dubnu žádného boje nezúčastnila. Gajda koncentroval své vojsko ve směru na Perm, Vjátku a Kotlas, protože se zde chtěl rychle dostat do styku s Angličany – ti byli tehdy v Archangelsku. Hlavu tohoto dobrodruha zaměstnávaly nesmírně žádostivé plány. Gajda se nedal od svého předsevzetí odradit a nebylo možno ho k pomoci západní armádě přimět. K neštěstí Ruska a k vlastní zkáze admirál Kolčak tomuto Čechovi, když byl úspěch a konečné vítězství na dosah, důvěřoval.

V mých záznamech z roku 1919 stojí: Gajda přišel v těchto dnech se svým šéfem štábu, generálem Bogoslovským, do Omsku na přednášku. Šikovně navrženými a prezentovanými nákresey se snažil dokázat, jaký důležitý mocenský faktor představuje v současné době sibiřská armáda, ukázal její organizaci, uskupení a předpokládané doplnění. Gajda usilovně obhajoval svůj úmysl pochodovat na Vjátku a snažil se dokázat, že držet Vjátku a Kazaň by mu umožnilo postoupit až k Moskvě.

Po přednášce jsme byli místodržitelem Kolčakem pozváni k jídlu. Řeč se točila kolem každodenních věcí. Později večer jsme zůstali v pracovně admirála jenom on, Gajda se svým šéfem štábu Bogoslovským, generál Lebeděv a já. Opět jsme se pokoušeli dokázat, jak je nezbytné a nutné napnout veškeré síly k rozvinutí ofenzívy na Volze, a tak odtamtud zajistit spojení s dobrovolnou armádou. Jinak hrozilo nebezpečí zhroutilí západní armády – my jsme tuto katastrofu viděli před sebou jako příznak. Poprvé jsem zde v Gajdově řeči zaslechl jistý podtón, který mi byl později v Jekatěrinburgu často nápadný. Gajda začal velmi obratně zmenšovat význam a výkony západní armády, zároveň chválil všeobecnými frázemi strategický plán a hlavně líčil činnost své sibiřské armády. Navrhoval velkorysou perspektivu dobytí Kazaně a Vjatyky, plány o spojení s Archangelskem, vykládal, jak lehce by odtamtud mohl být organizován přísun anglických zbraní, munice a vozů. Líčil situaci v Moskvě, která by se dala lehce ovládnout. Všechno, co říkal, dokázal proložit líbivými lichotkami na adresu místodržícího – ovšem objektivně uvažující posluchač byl schopen s patřičným odstupem veškerou zálužnost a neupřímnost tohoto projevu poznat a pochopit. Rozhovor byl čím dál tím důvěrnější. Ručička hodin se blížila k času odjezdu vlaku generála Gajdy. Při rozloučení Kolčak Gajdu objal, políbil ho a pronesl následující slova, která nás všechny zasáhla do hloubi duše: „Poslyšte,“ obrátil se na generála Lebeděva a na mne, „já skálopevně věřím v Gajdu a v to, že toho ještě hodně dokáže. Kdyby se se mnou něco stalo a já zemřel, tak hleďte, aby mě Gajda nahradil.“ Bylo pro nás ponižující a bolestné vidět, jak se po těchto slovech chytrý a pohotový Čech sklonil na rámě admirála, aby nebylo vidět jeho výraz a vítězný úsměv jeho tenkých rtů. Tiše a neslyšitelně místodržícímu cosi zaseptal do ucha. Brzy na to Gajda odjel a otázka společné operace západní armády se sibiřskou zůstala nevyřešena.

Tisk Jekatěrinburgu a Permu byl – jako skoro všude – v rukou liberálů a socialistů a vedl obratnou kampaň. Noviny prakticky denně oslavovaly Gajdu, velebily jeho demokratické smýšlení, nazývaly ho zachráncem Ruska, jediným, kdo má tuto schopnost. Moskva byla opět určena jako další cíl a Gajda měl být ten, kdo do ní jako první vstoupí.

Jakmile se Gajda domníval, že je jeho pozice u Kolčaka plně zajištěna, vstoupil opět do styku s Českou národní radou. Ta na tato jednání přistoupila, protože se jí zdála velmi výhodná. Dokonce se jí podařilo si Gajdu získat kvůli jeho ctižádostivosti – nepřiměřenou chválou a obdivem. Dlouho netrvalo a „vojevůdce“ byl znovu obklopen svými krajaney, kterým pak ve svém štábu svěřoval místa pro šíření informací a propagandy.

Začátkem května mi admirál Kolčak nařídil do Jekatěrinburgu, abych provedl inspekci nově zformovaných útvarů sibiřské armády. Brzy na to přišel mezi vojáky i sám místodržitel osobně, aby je svojí přítomností povzbudil. Na nádraží ho očekávali vyšší důstojníci a úředníci. Byla zřízena čestná stráž – pěchota a jízdní oddíl – v zajímavém fantastickém oblečení. Čerkesky, jakési kaftany a podobné nesourodé součásti doslova operetní uniformy. Nedaleko se procházel Gajda a občas si s některým generálem vyměnil pár slov. Velmi významný byl jeho rozhovor se mnou.

„Co je to za oddíl, generále?“ tázal jsem se a ukázal na ty podivné jezdce a vojáky.

„To je moje eskorta.“

„To je ale zvláštní uniforma – byla vymyšlena vámi?“

„O ne, generále, to je historická uniforma.“

„Jak to?“

„Všichni velcí lidé v Rusku, váš císař například, a Nikolaj Nikolajevič měli také kavkazské eskorty. Myslím, že až vstoupím do Moskvy, musím mít podobnou eskortu.“

„Jsou vaši Kavkazci z Kavkazu?“

„Ne, já si je sám sestavuji. Musí se podobat jen typově.“

Opatrně, skoro po špičkách se k němu přiblížil ordonanční důstojník a zahlásil: „Vlak přijíždí, bratře generále!“ Tohle oslovení byl český zvyk a určitý názorový socialistický prvek. Pak vzdala čestná stráž poctu a přítomný orchestr zahrál hymnu „Vysoko ctěný...“ Z vlaku vystoupil admirál Kolčak – jeho držení těla bylo shrbené, tvář bledá a zapadlá, jeho bystré oči nevyspalé. Rty měl pevně sevřené a hluboké vrásky svědčily o těžkých starostech. Prošel řadou čestné stráže a podíval se každému do tváře – jak to měl vždy ve zvyku. „Děkuji vám, děti!“ „K službám, excellence!“

„Právě jsem navštívil hrdinné pluky západní armády – mají to těžké. Komunisté je stále napadají novými vojsky. Ale dá-li Bůh, nepřátele Ruska porazíme. Musíme si jen navzájem pomáhat...“

„K službám, excellence!“, přišla odpověď jako hlas hromu a tváře vojáků byly vzrušené a radostné.

Potom admirál s Gajdou a ještě dalšími osobami odejel do štábu armády. Zde podal šéf štábu, generál Bogoslovský, zprávu o stavu na frontě. Situace byla taková, že se vnucovalo jediné správné a možné řešení. Západní armáda poněkud ustoupila, sibiřská armáda tvořila jakýsi výstupek a tlačila na bok rudých. Jeden jediný útok ze severu – a pluky bolševiků by musely ustoupit až k Volze. Kolčak si byl této jediné a poslední možnosti sám dobře vědom. V té chvíli opět zazněl onen vemlouvavý a tichý hlas Gajdy. Znovu – že se na plánu nesmí nic měnit, že je úspěch operace západní armády nejistý, zato je ale dobytí Kazaně a Vjatky hotovou věcí. A opět se nic nestalo. Následovala prohlídka úderných oddílů, sestavených v Jekatěrinburgu jako Gajdova rezerva. K té patřil i takzvaný „nesmrtelný batalion generála Gajdy“ s hnědými nárameníky, na nichž se třpytila písmenka „B.B.I.G.G.“ Celý vojenský sbor nosil na rukávech černo-červené úhly jako za časů Kerenského. Admirál Kolčak si pozorně a pomalu prohlédl i tyto jednotky. Každému vojákovi pohlédl ostře do tváře, jako by chtěl na každého přenést svoji vůli osvobodit vlast, kterou tak miloval. Po prohlídce následoval slavnostní pochod. Vzhled lidí byl dobrý, oblečení uspokojivé, jen výcvik nebyl ještě zcela ukončen. Tito vojáci by se dali ve spojení se staršími útvary již dobře použít. Po slavnostním obědě u Gajdy Kolčak, již unavený od všech prohlídek a strategických diskuzí, odestoval. V otázce sibiřské armády bylo rozhodnuto, že dosavadní směr útoku na Vjatku a Kotlask bude zachován. Téhož dne mi Gajda oznámil, že by mohl obsadit ve směru útoku město Glasov, že je k tomu k dispozici dost sil. „Proč je tedy neobsadíte?“

„Ještě nepřišel čas. Až to uznám za vhodné, dám k tomu rozkaz.“ Jako ruský generál jsem měl za povinnost nahlásit tento rozhovor admirálu Kolčakovi a znovu jsem ho upřímně požádal, aby si všiml jednání toho vychytralého Čecha. Aby ho přece jen přiměl k tomu, aby jedním energickým úderem svých velkých bojových sil západní armádě pomohl. Vrchní velitel mě vyslechl a zamítavě potřásl svou hluboko skloněnou hlavou. Když znovu vzhlédl, poprvé jsem zpozoroval v jeho očích hlubokou nesmazatelnou bolest a bez úsměvu jen tiše dodal: „Víte, že anglický král zaslal přes generála Knoxe Gajdovi řád Batha?“ A unaveně mávl rukou.

Armáda generála Hanshina, které Gajda neposkytl žádnou pomoc, unavená neustálými dvoutříměsíčními boji, bolševickému tlaku neodolala. V těchto těžkých dnech mi dal místodržitel rozkaz, abych převzal úřad šéfa generálního štábu u Hanshina. A začátkem června 1919 jsem byl jmenován velitelem západní armády místo generála Hanshina. Tehdy dal Gajda svým vojákům konečně rozkaz obsadit město Glasov. To proběhlo hladce, beze ztrát, morální dojem z akce byl obrovský. Zvrat na sebe ale nenechal dlouho čekat. Bolševici se vrhli vši silou na západní armádu, zmařili její výpad k Volze a pak napadli Gajdovu sibiřskou armádu. V některých oddílech sibiřské armády propukla povstání a vojáci houfně přebíhali k bolševikům. Úvodem k těmto událostem bylo skoro vždy zavraždění důstojníků. Gajda tyto věci

řešil nejprve po svém. Obešel místodržícího a na ministerskou radu do Omska zaslal sdělení. V něm uváděl, že příčina a původ veškerých neúspěchů není jeho vinou, nýbrž neschopností nejvyššího vojenského velení. Přisahal, že když vrchní velení nad všemi vojsky nebude svěřeno jen jemu, bude vše ztraceno. Obzvláště ostré výpady vedl proti generálu Lebeděvovi. Tón jeho zprávy byl výhrůžný. Gajda dával nepokryté najevo, že pokud mu nebude vyhověno, vyklidí se svými vojsky veškeré pozice.

To vyvolalo velké vzrušení. Kolčak se musel za Gajdou sám odebrat do Jekatěrinburgu a společně se pak vrátili do Omsku. Nastalo nekonečné projednávání, během něhož se sibiřská armáda generála Gajdy stále víc stahovala ze svých pozic. Vypadalo to tak, jako by místodržící již chtěl Gajdu opravdu odstranit, protože už prohlédl jeho hru a intriky. Ale ještě nenašel k tak rozhodnému kroku odvahu a byl ochoten k ústupkům. Gajda tak dostal právo vrchního velení i nad západní armádou, ale jen pro vojenské operace. Následné události ale všechno změnilo. „Nesmrtelný batalion generála Gajdy“ totiž přeběhl k bolševikům. Podobné smutné výjevy se odehrávaly a opakovaly téměř denně na všech frontových úsecích sibiřské armády. Místo naděje na nezadržitelný postup se dostavil celý řetěz neúspěchů. To rovněž tlačilo náladu mezi vojáky i obyvateli silně dolů. Čilá bolševická propaganda toho samozřejmě využila. Tyto hrozivé zprávy a události byly pro mne zdrcující a jen vyburcovaly moji snahu této situaci čelit. V sousední západní armádě, která podléhala mému velení, nepřeběhl k nepříteli ani jediný muž. Starý dobrý duch a nacionální smýšlení těchto vojáků zvítězilo nad bolševickým matením.

Velká sibiřská armáda, před nedávnem ještě silná a mohutná, se nyní rozpouštěla a mizela před našima očima. Rozklad probíhal o to rychleji, o kolik méně se podnikaly pokusy zastavit postup Rudých. Bez jakéhokoli boje byl vydán Perm se všemi svými továrnami, přičemž došlo ke ztrátě obrovských zásob munice a byla ztracena i celá říční flotila. To všechno bylo možné jen proto, že byla celá armáda pod velením toho felčara.

Nyní se konečně místodržící rozhodl, že bude nutné Gajdu odstranit a nahradit jiným velitelem. Gajda se ještě pokoušel klást odpor hrozbami – admirál Kolčak jej tedy nechal degradovat a vyškrtnout z listiny armády.

Ve zvláštním vlaku, se všemi svými drahocennostmi, v doprovodu svých krajanů, pod ochranou České národní rady a Francouze Janina, se pak odebral hochštapler Geidl do Vladivostoku, kde se zdržel až do zimy.

Vzdor všem pohromám se nám v oněch dnech podařilo nasbírat síly a připravit ještě jeden útok. Sibiř, ten nezanikající zdroj všech darů, ta zem budoucnosti, nás obdarovala bohatstvím své půdy a dala novou sílu – ruská vytrvalost nám pomohla překlenout všechny nesnáze. Při ústupu do nitra Sibiře jsme provedli nezbytné reformy a uspořádali vojska tak, jak to bylo k pokračování boje nutné.

Podzim roku 1919 byl zvláště teplý a mráz přišel velmi pozdě. Byly to nádherné dny s neslýchaně krásnými rány i se zlatě ozářenými západy slunce. Noci byly teplé a jen tichý, chladný vánek prozrazoval blížící se zimu. Nepřehledná pole Sibiře mizela v šedavé modři horizontu a nad vlnícím se obilím si hrály chvějící se paprsky zlatého světla. Na celé Sibiři byla úroda velmi bohatá. Pro nás byl ten krásný podzim přímo darem nebes. Naše armáda provedla nový postup a nečekaně přepadla bolševiky. Během celého srpna a ještě i v říjnu jsme úspěšně atakovali rudé a působili jim velké ztráty. Šlo o naši armádu pod mým velením a naše pole působnosti bylo hlavně podél magistrály. Tři z mých sborů pronásledovaly až 200 km daleko ustupující bolševiky. Ano, úspěch tu byl, stálo nás to ale velké oběti. Měli jsme mnoho mrtvých a raněných. Moje armáda potřebovala odpočinek. Poté, co jsme Rudé zatlačili za Tobol, jsme museli náš postup zastavit, abychom se zotavili a znovu zásobili, což bylo s ohledem na blížící se zimu nezbytné.

V mém štábu se shromažďovaly i zprávy o bolševické armádě. Kupříkladu se stalo, že jeden rudý pluk při vojenském cvičení omylem považoval vlastní jezdce za naše kozáky – a uprchl před nimi. Nebo třeba zajatí rudí gardisté potvrdili, že pokud se postup Bílých nezastaví a Čeljabinsk bude zabrán, celá armáda Rudých se rozuteče – napřed ale pobijí všechny komisaře

Opět zde byl onen kritický okamžik, kdy mohly dějinné události vzít nový obrat. Kdyby nám byli tehdy Češi pomohli aspoň jednou divizí – stačilo by 10 000 z jejich 30 000 mužů, byli by Rudí rozdraceni. Ruský národ by byl od zhoubné diktatury osvobozen. Češi ale zůstali se zbrani v ruce sedět před přeplněnými vagóny se svojí kořistí a ani se nehnuli.

Bolševici včas pochopili nebezpečnou chvíli, stáhli všechny své rezervy i z jiných front a v polovině října se na nás vrhli. Moje armáda, která nebyla ještě vůbec doplněna, byla těžce zasažena. Čtvrtého dne se po neustálých bojích podařilo Rudým dostat přes řeku Tobol a zatlačit naši frontu, na levém křídle roztaženou do délky. Bylo nepopsatelně mučivé dívat se, jak zbytky mojí chrabré armády, která ještě nedávno prorážela vítězně k Tobolu, musely nyní ustupovat zpět na východ – a to jen proto, že pomoc byla pomalá a Češi nás nechali na holičkách.

Celým říjnem a listopadem se táhly boje se střídavým úspěchem. Bolševici nepromeškali žádnou šanci. Doplnovali své řady čerstvými vojsky a brzy nás počtem silně převyšovali. Bílá armáda se stáhla zpět na východ, bránila však každou píď své země. Sibiřská zima začala a naše vojsko bylo vyzbrojené a vybavené teprve tak z poloviny. To vše se nedalo tak rychle přesunout – a Češi ze svého lupu rozhodně nemínili nic vydat. 15. listopadu obsadili bolševici Omsk, místo, které dosud bylo hlavním stanem Kolčakovy vlády. Evakuace byla provedena pod ochranou ustupující armády, nemocní, ranění, i rodiny důstojníků a dobrovolníků byli odsunuti ve vlcích na východ.

Náš válečný plán předvídal přezimování na východě a vytvoření fronty za průsmykem, podobným jako na linii u Marjinska. Během zimy jsme chtěli provést řadu opatření, udělat znovu pořádek a vzniklé mezery v armádě doplnit čerstvými a bojeschopnými muži. Doufali jsme, že k jaru 1920 budeme dost silní, abychom mohli přes Volhu pochodovat na Moskvu.

Tento plán nebyl neproveditelný, protože obyvatelstvo v Rusku i na Sibiři poznalo na vlastní kůži krutost a nesmyslnost bolševického režimu a ze všech stran slibovalo pomoc. K uskutečnění tohoto plánu byly důležité tři faktory: síla a nezlomný duch armády, která dosud čelila všem strádáním, vůdce Kolčak, kterému každý důvěřoval – a říšské zlato, 30 plných vagónů, které všude admirála následovalo.

Lze říci, že toto vše bylo Rusku doslova uloupeno českými legionáři.

6. Zrada (listopad 1919 – únor 1920)

Jako vyplašené, všech smyslů zbavené stádo zvířat se Češi vrhli na východ. Pod vlivem štvavé propagandy jejich národní rady a pod protekcí jejich vrchního velitele Janina ztratili veškerý smysl pro poslušnost a pořádek, přepadali každý vlak, který dosud nebyl v jejich držení – a velmi často při krádeži lokomotiv používali proti cestujícím a personálu zbraní. To vedlo k úplné katastrofě na železničním uzlu (stanice Tajga), kde dráha přicházející z Omsku ústí na hlavní trať a kde byla postavena nejdůležitější divize. Odtamtud se již na východ nedostal žádný vlak. Jako nekončící pás se do dálky vlekl transport Čechů, 50 000 mužů ve 20 000 železničních vagónech. Průjezd Tajgou byl zcela zablokován a zmatek byl den ode dne větší. Z ruských sanitních vlaků, které stály západně od Novonikolajevska, přicházelo stále naléhavější a zoufalé volání o pomoc – měla by se přece uvolnit cesta a poslat lokomotivy. Především tu bylo velké nebezpečí, že ranění a nemocní padnou do rukou bolševikům. Byla sibiřská zima a nedostávalo se teplého oblečení ani proviantu. Fičel ledově studený vítr, z nebe se sypal sníh, ze dne na den přituhovalo. Na všech stanicích a zastávkách stály tucty vlaků s nemocnými a raněnými, mnoho starých lidí, žen a dětí. Ale nebyla žádná možnost dopravit tyto nešťastníky dál a zásobit je potravinami nebo otopem. PRO PÁNA BOHA – TO BYLA VYSLOVENÁ TRAGÉDIE! Několik stovek tisíc Rusů, polonahých a nemocných, bylo vydáno na smrt, protože si 50 000 zdatných a odpočatých Čechů chtělo odvézt svůj lup do bezpečí!

Velitel českého armádního sboru, generál Syrový, odjel napřed do Krasnojarska a ani český vrchní velitel, generálporučík Janin, již v Irkutsku nebyl. Veškerá opatření zdatného a obezřetného ministra dopravy Ustrugova zůstala neúspěšná. Armádu Čechů již nikdo nedokázal zkrotit. Na telegrafické výzvy Kolčaka, které měly zpustlému řádění Čechů zamezit, odpověděli Syrový i Janin, že prý jsou vůči „přírodnímú živlu bezmocní“. Syrový si přitom dovolil krajně nevhodné poznámky o reakční a nedemokratické vládě Rusů.

Zde je krátký popis očitého svědka o poměrech na železniční trati u Tajgy:³⁰ „Řada sanitních a uprchlických vlaků na cestě z Omska a Novonikolejevka na východ byla nepřehledná. Projet dále na Bajkal se podařilo jen prvním vlakům, všechny ostatní zůstaly stát. Zběsilými bolševiky bylo povražděno nekonečné množství bezmocných starců, žen a dětí a obrovský počet lidí zahynul mrazem a tyfem v nevytopených vozech. Jen velmi malému množství lidí se podařilo z tohoto pekla zachránit. Z jednoho směru se blížili bolševici a z druhého na ně čekala smrt ve studených, nekonečně dalekých, neobydlených lesích Sibiře. Nebylo úniku. V těch smrti zasvěcených vlcích bylo čím dál větší ticho – dětský pláč a nárek matek pomalu umlkal, až zanikl navždy. Brzy tu stály tyto červené vagóny se svým příšerným obsahem jako obrovské rakve. Jen mohutné koruny lesních velikánů šuměly a šeptaly o té hrůzné události. Vítr a sněhové bouře jako by hlasitě nařikaly nad ztichlými vlaky a zakrývaly je bílými mrtvolnými plachtami. HLAVNÍ VINU, NEBO LÉPE ŘEČENO, JEDINOU VINU NA TOMTO HROZIVÉM NEŠTĚSTÍ NESLI ČEŠI. Místo aby klidně zůstali na svých postech a sanitní a uprchlické vlaky propustili okolo sebe, zmocnili se násilím jejich lokomotiv a ochromili celý železniční provoz. Nechť jsou Češi prokleti za tento zločin spáchaný na ruském národě!“

„Pohnutky, které přiměly Čechy k tomu vydat tyto nešťastníky smrti napospas,“ píše druhý očitý svědek, generálporučík xxxx (viz dřívější pozn.), „jsou jasné, když necháme hovořit čísla: 50% pojízdných prostředků bylo v rukou Čechů a naplněno uloupeným majetkem z Uralu a Volhy. Aby svůj lup a svoji kořist zachránili, neváhali Češi obětovat životy obyvatel. Každý kus z rozsáhlé krádeže byl vykoupen ruskou krví.“³¹

Říšský správce Kolčak sdělil generálu Atamanu Sjemenovi, že vydal rozkaz použít každý prostředek, aby Čechy donutil k uvolnění železničních kolejí.

Závěrečný akt celé tragédie teprve následoval – jako by nestačil onen hrůzný český zločin, záhubě měly být vydány i ruská vláda a ruská armáda. K tomu bylo zaměřeno celé úsilí České národní rady – proto ta jejich horlivá propaganda v zádech armády. První povstání se jim podařilo vyvolat a zorganizovat 17. listopadu 1919. Gajda se ubytoval v salónním voze ve Vladivostoku pod ochranou některých velvyslanectví spojeneckých mocností. Ze svých krajanů sehnal okolo sebe vytvořil štáb, k němuž našel pomahače z ruské lůzy, zvláště z řad přístavních dělníků. S těmito živly zorganizoval povstání. Na veřejnosti vystupoval v ruské generálské uniformě bez nárameníků. Heslo znělo: „Dost občanské války, my chceme mír!“ To byl dávno vyzkoušený a osvědčený prostředek, který Lenin a Trocký použili již na podzim 1917 a který zahájil rozpad ruské armády. Také se již druhý den zákonitě objevili „soudruzi“, Gajdu odsunuli a místo něj vykřikovali: „Veškerou moc a vládu sovětům! Ať žije Ruská socialistická federativní republika!“ Třetího dne bylo povstání potlačeno vojáky z válečné školy z ruského ostrova. Gajda a jeho kumpáni byli zatčeni. Tohle povstání nebylo těžké potlačit, protože bylo nepopulární a obyvatelstvo bylo vůči bolševikům stále nepřátelské. Admirál Kolčak poslal telegrafický rozkaz, aby byli strůjci povstání postaveni před válečný soud a případně i zastřeleni. Generál xxxx podává zprávu,³² jak Češi sáhli k lacinému prostředku zastrašování, aby svého hlavního agenta osvobodili. Spojencům a ruskému generálovi Rosanovi řekli, že požádají dobře vyzbrojené české vojsko o pomoc, aby Gajdu osvobodilo. Rosanov se z nepochopitelných důvodů vydírání poddal a poté telegraficky nahlásil, že na přimluvu zahraničních misí vydal Gajdu a jeho přísluhovače Husárka Čechům. Když potom vladivostocké noviny zveřejnily článek o Gajdovi, ve kterém se o něm psalo jako o hochštaplerovi, který dezertoval jako felčar a nýmand z Rakouska a teď se vrací jako generál a válečný zbohatlík, zkoušeli Češi tyto zprávy potlačit: neměli ale dost argumentů a cti, aby je vyvrátili. Šéf českého diplomatického sboru žádal zastavení kampaně proti Gajdovi, a to „na základě jeho dřívějších zásluh o Rusko“. Ruské noviny odpověděly: „Rusko o žádných zásluhách Gajdy neví a pokud by nějaké měl, pak by se nemělo zapomenout, že i Jidáš se před svou zradou na Kristu počítal k zástupu jeho učedníků...“

Budiž je rovněž zdůrazněno, že strůjcem tohoto spiknutí byl Dr. Girza a že to byla Česká národní rada, která spiklence zásobovala zbraněmi a municí. Pro propagační účely dokázal Gajda podvodně získat z Ruské kreditní banky 300 000 jenů.³³ Dr. Girza, oficiální zástupce nově vzniklé Československé republiky, zaslal po pádu Omska Gajdovi do Vladivostoku následující telegram: „Začněte, zde je vše připraveno...“ Skoro současně s povstáním ve Vladivostoku se objevilo takzvané memorandum Čechů s podpisy Dr. Girsy a Dr. Pavlů, určené všem spojencům. V úvodu se Češi na spojence pokrytecky obracejí s prosbou o radu, jakým způsobem dostat české vojsko bezpečně do vlasti... Memorandum dále lživě líčí údajnou zvůli ruských úřadů a popravu zástupců demokracie za pouhé podezření z politické nespolehlivosti. Hovoří se tam o „zodpovědnosti za takové činy před všemi národy země“ a o tom, že „se Češi těmto nezákonnostem nevzpírali ani se svými zbraněmi“.

Sotva bylo možné vyjádřit drzejší vměšování do ruské vnitřní politiky, a to zejména od zlodějů, lupičů a zbabělců, jménem práva, zákona a humanity! Žádali buďto okamžitý odvoz domů, nebo povolení ke všem násilnostem a ozbrojeným zločinným akcím. Memorandum bylo kromě úvodu, kde se žádá o odvoz, jen řadou lživých nařčení a mělo patrně sloužit i jako dokument, že Češi nebyli na povstáních účastní. Kdyby se skutečně jednalo ve smyslu tvrzení memoranda, pak by možná ještě žil náš vůdce Kolčák, možná by ještě existovala naše ruská armáda a Rusko by setřáslu krvavé panství Internacionály. Češi by se pak ovšem museli před všemi národy této země zodpovídat za loupeže, zradu, znásilňování a vraždění bezbranných.

Generálporučík xxxx uvádí:³⁴ „Češi, když popisují tyto události jako ‚elementární‘, lžou. Chaos na sibiřské železniční trati byl přece právě Čechy plánovitě připravován. Jakkoli byl ústup podél trati komplikován, každopádně by se podařilo zachránit velkou část všech vlaků. Bolševická armáda se díky sibiřským poměrům nemohla pohybovat kupředu dostatečně rychle a neporušené sibiřské pluky ještě zdaleka neztratily svou bojovou odvahu. Vojska, která provedla při 40-ti stupňovém mrazu ukázkový ústup přes celou Sibiř, by určitě měla dost sil, aby postup rudých zpomalila. To vše nebylo možné kvůli zmatkům, které Češi záměrně vytvořili. Krom toho se v Novonikolajevsku nacházela jedna bojeschopná a nenarušená polská divize a podél železniční tratě bylo jen málo bolševických jednotek.“

Pro zdravé, čerstvé a pancéřovými vlaky vyzbrojené Čechy by bylo lehké tuto trať bránit. Aby sami sebe a svůj nakradený majetek dostali pokud možno rychle do bezpečí, svrhli Češi režim admirála Kolčaka a dopomohli bolševikům zničit ruskou armádu. Osudově neblaze Kolčák ještě stále důvěřoval francouzskému vrchnímu veliteli Janinovi. Nechal se od něho přemluvit, i když jsem ho varoval, a rozhodl se odloučit od své armády. Jel pak dál se svými pěti vlaky, z nichž jeden vezl zásobu zlata říšské vlády. To byla nenapravitelná chyba, která stála admirála život a zničila naši ruskou vojenskou moc. Češi prozatím nechali vlaky admirála projet. Ale již za Krasnojarskem propustili jenom dva vlaky a po jejich odjezdu zorganizovali ve městě povstání s tímtož heslem jako ve Vladivostoku, to jest: „Konec s občanskou válkou!“ Když se oba vlaky admirála Kolčaka blížily stanici Nishneudinsk, byly náhle obklíčeny českými vojáky s kulomety. To bylo 18. prosince 1919. Malá admirálova eskorta se připravila k boji. Říšský správce ale vojákům nařídil nic nepodnikat, dokud nebude osobně jednat s Čechy a s Janinem. Veškeré snahy admirálových štábních důstojníků spojit se telegraficky s vysokými úředníky spojenců byly marné. Janin tvrdil, že nemá čas. Nemít čas promluvit s místodržitelem ruské říše! Janin spěchal, aby opustil Irkutsk a mohl cestovat na východ. V Irkutsku se totiž po českém povstání ujala moci polobolševická „centrála“. Pluky věrné vládě musely po dvoudenních bojích opustit město. Z Čity pospíchal na pomoc oddíl pod velením generála Skipetrova – ten Češi přepadli, odzbrojili a hlavně si odnesli plukovní pokladnu.

Janin konečně poslal admirálu Kolčakovi telegram, v němž ho obvyklým způsobem, hladkým jako úhoř, požádal, aby se podvolil a svěřil se Čechům do ochrany. Pokud by tak neučinil, pak by prý on, Janin, nemohl za další vývoj situace převzít odpovědnost. Argumentoval dokonce tím, že česká ochrana je garantována pěti velmocemi. Jako znamení této záruky bylo nad oknem jediného vozu, který Češi říšskému správci a jeho doprovodu ponechali, vztyčeno na rozkaz Janina 5 vlajek: britská, japonská, americká, česká a francouzská. Eskorta admirála byla propuštěna a stráž byla vystřídána Čechy. To již každopádně nebyla čestná stráž, poskytovaná význačné osobě, ale stráž, která hlídá zajatce.

Jeden současník a očitý svědek sibiřské tragedie, který rozhodně není v podezření, že by byl reakcionář či antidemokratického smýšlení, A.Gutmann-Hahn, vydal o této zradě následující svědectví: „Povstání v Irkutsku začalo, když se Janin a Češi rozhodli zbavit se Kolčaka a jeho režimu a nahradit ho vládou takzvaných sociálních revolucionářů. Jejich cílem bylo sjednat pro Čechy možnost, aby mohli bez jakékoli kontroly vyvézt ze Sibiře veškerou svoji kořist. Ještě v předvečer svého zajetí nechal admirál telegrafovat do Vladivostoku, aby byla v každém případě u Čechů provedena prohlídka všech zavazadel a všech věcí, které by chtěli vyvézt. O nějakých jednáních Janina o propouštění vagonů Kolčakova vlaku nemohla být žádná řeč, protože to ani nepotřeboval: celá železniční trať východně od Irkutsku byla stejně podřízena Janinovi.“

Vlak s admirálem Kolčakem a zásobou zlata se pomalu pohyboval na východ. Na stanici Čeremchovo, kde jsou velké kamenouhelné doly, se Rudí poprvé pokoušeli zmocnit tak neocenitelných hodnot. Bolševičtí dělníci, kteří dostali zbraně od Čechů, tehdy ovládali Čeremchovo a žádali vydání admirála a zlata. Český velitel dostal rozkaz, aby tento případ řešil kompromisem a připustil jeden oddíl rudých jako stráž. Vlak se blížil k Irkutsku a tentýž český velitel radil některým důstojníkům z admirálova doprovodu, aby svůj post opustili a zmizeli, protože situace je prý úplně beznadějná. Na jejich přímý dotaz o povaze hrozícího nebezpečí prohaný Čech jen mlčel. A když se ho zeptal sám admirál, dalším dotazům se vyhnul a řekl, že mu o jednáních generála Syrového s Janinem není nic známo – ten měl být na stanici „Bajkal“.

V úzkostné nevědomosti nadcházejících událostí minula noc. Ráno druhého dne byl vagón admirála v Irkutsku odstaven na mrtvou kolej. Podle vyprávění osob doprovázejících admirála měli všichni tušení, že se stane něco děsivého – něco, co se pomalu a neodvratně blíží. Říšský správce zpozoroval nedaleko nádraží japonský vlak a poslal tam svého adjutanta, nadporučíka Trubčaninova s listem – Češi ale posla nepropustili a důstojník se vrátil s nepořízenou. Japonci nechali věcem volný průchod. Neměli také důvod nějak zasahovat: byli zcela přesvědčeni o správnosti údajů generála Janina, že se admirál Kolčák nachází pod ochranou Čechů a je na cestě na východ.

Několik měsíců poté jsem měl možnost o tom hovořit s některými japonskými vládními činiteli a ti mně o tom ujistili.

Podle údajů osob, které Kolčaka doprovázely, se vyvíjely události takto: Ve 4 hodiny odpoledne přišel jeden český důstojník k admirálovi a vysvětloval mu, že „bylo přijato usnesení vydat jej revoluční vládě v Irkutsku“. „Ale proč?!“ otázal se Kolčák a pohlédl českému důstojníkovi přímo do tváře. Ten sklopil zrak a díval se rozpačitě stranou.

„Revoluční úřady Irkutsku stanovily vaše vydání jako podmínku pro průjezd všech Čechů. Já jsem od našeho generála Syrového dostal rozkaz vás vydat.“

„Jak je to možné?! Generál Janin mi zaručil úplné bezpečí... A jaký význam by pak měly mít tyto vlajky?“ řekl admirál Kolčák a ukázal na britskou, japonskou, americkou, českou a francouzskou vlajku.

Čech mlčel a neodvážil se ani vzhlednout. „Tak to mě tedy spojenci zradili!“ vykřikl admirál.

Krátce nato se ve vagónu objevili zástupci nové revoluční vlády polobolševiků v doprovodu své rudé gardy. Čech jim místodržícího vydal. Rudí odvedli Kolčaka v doprovodu několika jeho adjutantů do městského vězení v Irkutsku. Tam byl dopraven i jeho ministr Pepeljajev.

Revoluční komitét města Irkutsk pak svolal slavnostně komisi k vyšetření „zločinů“ admirála Kolčaka a jeho premiéra Pepeljajeva, které mělo spočívat v údajném potírání demokracie a velkém prolévání krve.

Gutmann-Hahn potvrzuje, že hlava admirála Kolčaka měla být zástavou v rukou Čechů a že povstání bylo jimi zinscenováno za pomoci polobolševiků. Účel byl jasný: Aby generál Janin mohl vrchním komisařům spojenců ohlásit, že bylo „vůlí lidu“ potlačit diktaturu Bílých. Gutmann-Hahn říká, že je jisté, že mezi Čechy a Janinem byl zájem o společný a solidární postup. I bolševici českou zradu dosvědčují. Širjamov, předseda revolučního komitétu v Irkutsku, píše: „Hlava admirála Kolčaka byla dohodnutou cenou za volný průchod Čechů.“

Ještě další, výše postavený bolševik, předseda sibiřského revolučního komitétu Smirnov, vypráví ve své knize „Boj o Ural a Sibir“ o dohodě, která se uskutečnila mezi ním a českými úřady na stanici Kuitun 7. února 1920 v 9 hodin ráno. Bod 5. této smlouvy zněl: „České pluky přenechají admirála Kolčaka a jeho přívržence, kteří byli v Irkutsku zatčeni revolučním komitétem, sovětské moci a předají je pod ochranu sovětských vojsk se současným slibem, že se v žádném případě nebudou vměšovat do ustanovení sovětské moci ohledně zajatců.“

Ještě téhož dne zaslal Smirnov do Irkutsku telegrafický rozkaz, aby byl admirál zastřelen.

Smirnov sám o tomto telegramu píše:³⁵ „Od našich soudruhů v Irkutsku nás dělil prostor přes 500 km. Jak bylo možné, že jsme se s obleženým Irkutskem mohli dorozumět? A to ještě o tak choulostivé záležitosti, jakou byl osud místodržícího? Nemálo nás udivovalo, že čeští legionáři dali naši delegaci nejen povolení informovat naše soudruhy v Irkutsku o stavu mírových jednání, ale rovněž nevznášeli žádné námitky proti dopravě výše uvedeného telegramu irkutskému revolučnímu komitétu.“

Dr. Girs a Bohdan Pavlů hovořili ve svém memorandu o pocitu zodpovědnosti vůči všem národům země a přitom plánovitě připravovali tuto zradu. Velmi nápadné je i toto: Nová vláda v Irkutsku, které Češi vydali admirála a ruskou zásobu zlata, ihned vytvořila takzvanou „politickou centrálu“ pod předsednictvím šmelináře z Charkova Feldmana, jakéhosi Kosminského a dezertovaného praporčíka. Prvním krokem této nové operetní správy, vděčící za svou existenci českým zbráním, byl následující telegrafický rozkaz jejího ministra financí Patušinského celnímu řediteli Kovaljevskému ve Vladivostoku: „Na základě svých zásluh v Rusku mají být Češi bez překážek a jakékoli revize zavazadel propuštěni na lodě s povolením vyvézt vše, co žádají.“

To jsou dokumentárně doložené skutečnosti. Tvůrci Československé republiky a nového československého národa, Masaryk a Beneš, kteří jeden druhému dosvědčují velikost, nejenže o všech těchto událostech mlčí, ale jednoduše lžou, matou a ovlivňují veřejné mínění.

Když Češi dorazili do Vladivostoku a konečně se chystali k odjezdu ze Sibiře, vydali k tamnímu obyvatelstvu poslední proklamaci. Vysvětlovali v ní, že zajali admirála Kolčaka a vydali ho lidovému soudu. Prý nejen proto, že byl reakcionářský, ale i proto, že byl nepřitelem Čechů. Také za jeho rozkaz Atamanu Semjonovi, aby byl ústup Čechů zastaven všemi dostupnými prostředky, třeba i vyhozením tunelu do vzduchu.

Za prvé – nebyl to žádný ústup, ale útěk s kořistí. Za druhé to nebyl admirál Kolčák, nýbrž jako tehdejší velitel východní fronty já, který s jeho souhlasem stanovil nezbytná opatření nezaleknout se třeba i vyhodit tunel do povětří, pokud by Češi nepřišli k rozumu. A potom: Kolčák měl být reakcionářský?! Když už by se měl původ zrády a zhroucení vlastenecké věci hledat u něho, pak by to bylo jedině v tom, že byl vůči Čechům příliš povolný a trpěl jejich licoměrnou demokracií na ruském teritoriu, že nepřistoupil k přísným opatřením – včetně trestů zastřelením podle stanného práva – aby Čechům ukázal, že se v dané zemi musí řídit jejími zákony. Za to admirál zaplatil svou krví. Jeho smrti jsou mnohem více vinní čeští politici než bolševici.

Český zrádce se nespokojil jen s vraždou vůdce, nýbrž vrazil dýku do zad i ruskému vojákovvi. Tomu, kterého ještě nedávno oslovoval s pokryteckou drzostí svatým jménem „bratře“. Českým politikům se podařilo prostřednictvím řady povstání vzít Bílé armádě oporu. To se stalo v době, kdy tato armáda nasazovala veškerou svoji sílu, aby zastavila tlak bolševiků.

Když se v armádě rozneslo, že se lůza některých měst dostala pod vedením Čechů k moci, že železnice přestala do-
vážet munici na frontu a že místodržící včetně ruské zásoby zlata byl Čechy zajat a dopraven do Irkutsku, bylo rozhod-
nuto vzdát se boje s bolševiky a armádu nechat ustoupit na východ od Irkutsku. Stále se doufalo, že se podaří město
vyrvat od povstalců zpět, osvobodit admirála Kolčaka, dostat zpátky uloupené zlato a opět se dostat k uskladněným
zásobám. Západně od Irkutsku pak měla být postavena a zformována nová fronta proti rudým.

Nebyla to žádná jednoduchá úloha, nýbrž jeden z nejtěžších vojenských kroků. Daná situace byla velice komplikova-
ná. Ze západu nás tísnila Rudá armáda, na východě se usadily na všech hlavních bodech polobolševické bandy, které
nám znemožňovaly pohyb. Tyto skupiny banditů byly velmi dobře vyzbrojené a vybavené zásobami z irkutských sklada-
dů. Železnice byla v českých rukou a tedy pro armádu k nepotřebě. K tomu byla tuhá zima a naši armádě se nedostávalo
munice a teplého oblečení.

Přesto se armádě i při neustálých bojích s bolševiky podařilo razit si cestu na východ. Armáda zažila mnoho kritič-
kých dnů a měla ohromné ztráty. Není úkolem této knihy podávat o tom zprávu – ve své knize „Bílá Sibiř“³⁶ jsem toto
vše podrobně popisoval. 7. února 1920 zabral předvoj mé armády přepadovým útokem stanici Inokentjevsk, několik
kilometrů před Irkutskem. Stalo se to tak nečekaně, že se nám podařilo zajmout veškeré bolševické dělostřelectvo, aniž
by vypálilo jedinou ránu.

Celou noc se pracovalo na plánu zaútočit na Irkutsk. Mezi tím dorazila i naše hlavní síla a následujícího dne také na-
še druhá armáda. Za této situace na nás udeřila jako blesk z čistého nebe hrůzná zpráva, že byl říšský správce admirál
Kolčak 7. února na nádvoří irkutské věznice zastřelen bolševickými komisaři. Skoro současně s touto zprávou se k
nám dostavil český posel se sdělením plukovníka Krejčího, velitele druhé české divize v Irkutsku. Sdělení obsahovalo
zločinné ultimátum: odvážíme-li se zahájit operaci proti irkutskému předměstí Glasovo, Češi se zúčastní boje na straně
bolševiků.

Okamžitě byla svolána válečná porada. Přitom se zjistilo, že zásoba munice obnáší tak 10 až 15 nábojů na jednoho muže
a dělostřelecká munice nebyla k dispozici prakticky vůbec. Většina generálů hlasovala pro řešení obejít Irkutsk jižně
od Bajkalského jezera přes led a v Čitě se spojit s válečnými silami Atamana Semjonova.

Po těchto událostech vzrostla nenávisť proti Čechům do krajnosti. Nyní bylo jasné, že Češi, kteří se kdysi postavili
proti bolševikům, se s nimi nyní spojili a sjednotili v boji proti Rusku.

Zbytky těžce zkoušené ruské armády, které přestály zimní tažení a přinášely nevýslovné oběti k záchraně vlasti, nyní
táhly pěšky a se saněmi přes sněžná pole Sibíře. Těsně vedle běžela ruská železnice: byla vydatně a hrdě používána
dezertéry, zbabělci a zloději. Tehdy Rus Čecha proklínal a označení „Čech“ se na Sibíři stalo nadávkou.

Toto líčení zakončím vyprávěním vlastního zážitku. Po mnoha drobných střetech s bolševickými bandami zabrala
jedna část mé armády velké dělnické sídliště Petrovský-závod za Bajkalským jezerem. Třetího dne našeho pobytu při-
šlo na tržiště několik českých důstojníků a vojáků, aby tam prodali ruské erární věci. Krátce předtím jsem vydal roz-
kaz, který našim vojákům pod hrozbou válečného soudu takové počínání zakazoval. Jedna z našich hlídek toto zboží
Čechům odebrala. Ti nadávali a vyhrožovali, tak je naši vojáci odehnali bičem. Po několika hodinách přinesli naši
zvědové zprávu, že Češi plánují na tuto noc odzbrojit Bílý oddíl v Petrovski-závodu, jak to již jednou provedli s oddí-
lem generála Skipetrova. Okamžitě byla připravena zajišťovací opatření. Byly rozestaveny stráže, k trati byly poslány polní
hlídky a pochůzkové patroly. Můj štáb uvědomil jednoho staršího českého důstojníka, aby nikdo z Čechů do strážene-
ho prostoru nevstupoval. Každý náš oddíl, rota a setnina musela být celou noc v pohotovosti. Když jsem pak vojáky
kontroloval, neshledal jsem žádného, který by spal. Důstojníci, kozáci a všichni vojáci očekávali s puškami v rukou
útok Čechů. „Bylo by pěkné, kdyby Češi zaútočili – ti chlapi potřebují výprask! Už dost dlouho si ti d'áblově tropí
v Rusku, co chtějí!“ – tak jsem slyšel své vojáky hovořit. Češi sice své zvědědče do Petrovského-závodu vyslali, ale
protože je naše předsunuté stráže odehnaly, přešla je odvaha a od svého záměru nakonec upustili.

Charakteristika českých legionářů na Sibíři by nebyla úplná, kdybychom se nezminili o chování těchto ozbrojených
bývalých zajatců a dezertérů v porovnání s ostatními zajatci – v prvé řadě německými a maďarskými. V tomto ohledu
je stále ještě mnoho českých ohavností neobjasněno. Německá a maďarská strana již obdržela řadu materiálů na pro-
zkoumání a lze očekávat, že výsledky budou v dohledné době zveřejněny. Já sám mám ve svém vlastnictví fotografie a
popisy jednotlivých případů, vzpomínky a dopisy důvěryhodných osob. Pocházejí od říšských Němců, Rakušanů a
Maďarů, kteří byli v tehdejších letech na Sibíři. Na základě těchto materiálů a svědectví mohu prohlásit, že Češi se na
našem území dopouštěli na svých bývalých kamarádech neslýchaných, přímo zvířecích krutostí, krutostí, které patří
před soud všech kulturních národů.³⁷

Já sám jsem neměl na Sibiři příležitost Čechy při jejich krutostech přistihnout – tam, kde byla ruská vojska, se tito lidé báli potrestání. Pod naší správou byli váleční zajatci chráněni zákony. Pouze zpočátku, než se ustavila ruská národní vláda a poté, když byla českými vojáky zabavena železnice, se čeští legionáři odvážili postupovat proti zajatým Němcům a Maďarům s neuvěřitelnou surovostí. Úměrně k úzkému rámci této knihy uvedu jen některé výňatky z materiálů, které mám k dispozici.

Zastřelení sudetoněmeckých hudebníků v Chabarovsku

(Tento doklad je podepsán očitým svědkem, Augustem Schulzem, který se 26. srpna 1914 po potopení menšího křižníku „Magdeburg“ dostal do ruského zajetí.)

Začátkem října 1918 vyhnali kozáci bolševiky z Chabarovska a město obsadili. Mnoho podezřelých osob bylo zadrženo a mnozí i zastřeleni. S kozáky přišli do města i čeští legionáři. Jeden z nich, jménem Jelínek, měl postavení velitele a byl znám svou krutostí. Jednoho dne se na hlavní ulici strhl velký křik a shon. Když došel A. S. na místo, viděl, jak Češi před sebou hnali s nadávkami a bitím skupinu hudebníků sudetoněmecké kapely Pariska, která obvykle hrála v kavárně „Čajový šálek“. Češi při tom použili jezdeckých bičů, přičemž se obzvláště činil dotyčný Jelínek, a vyhrožovali členům kapely, že je zastřelí. Ruští obyvatelé Chabarovska se pokusili oběti zastat – upozorňovali Jelínka, že to jsou normální nevinní hudebníci, kteří hrají pro Červený kříž: Vše bylo bezúspěšné. Každé dobré slovo bylo jako přilévání oleje do ohně. Rozzuření Češi začali křičet na místní obyvatele ve smyslu „dejte si pozor, i vám ukážeme, co je to bič a když nebudete zticha, zastřelíme i vás!“

Srocení lidé – mezi nimi i A.S. – se s hrůzou dívali na toto dění, které skončilo u břehu Amuru. Tam byli ti nešťastní Němci, kteří se sotva drželi na nohou, postaveni do řady a Jelínek jim položil následující otázku: „Chcete se stát Čechy?“ (Bylo zvykem zařazovat do českých jednotek sudetské Němce i proti jejich vůli). Němečtí hudebníci českou nabídku rozhodně odmítli. Pak dal Jelínek rozkaz k palbě. Hudebníci se váleli v krvi – kdo se ještě hýbal, byl dorazen bajonetem. Mrtvá těla zavražděných hudebníků byla naházena do řeky. A. S. k tomu jen dodává, že mnoho válečných zajatců různých národností, ale i Rusů, bylo Čechy povražděno. Uvádí doslova: „Váleční zajatci, kteří byli českými legionáři vyvedeni z lágru, si museli sami vyhloubit díru v zemi a když byla dost hluboká, byli přímo v ní zastřeleni. O takových hrůzných zločinech by se daly napsat celé svazky.“

Když se Češi usídlili v nějakém místě, vyslali vždy do okolí své hlídky a nechali prohledat vesnice. Pokud tam našli nějaké Maďary, kteří byli zajati a třeba již delší čas žili a pracovali u místních rolníků, tak je Češi odvedli, sehnali do houfů a pobili je. Žádné přímluvy ruských vesničanů nebyly nic platné. Často stačilo, že někdo vůbec dovedl hovořit maďarsky a byl českými hlídkami zajat a zastřelen. Každý maďarský válečný zajatec, který se vrátil ze Sibíře do vlasti, to ví a může o zvířecích krutostech Čechů vyprávět.

Zastřelení maďarských zajatých důstojníků

20. července 1919 vypukly v Krasnojarsku, tehdy ještě daleko v týlu armády, zásluhou bolševické propagandy v jednom pluku rezervistů, nepokoje. K potlačení této revolty byl do této oblasti vyslán malý oddíl Bílých. Po celý den trvaly menší šarvátky a tím bylo celé povstání vyřízeno. Ruské úřady nechaly vyhlásit v táboře válečných zajatců, že pokud bude klid, nikdo nebude nijak potrestán. Večer přišli do tohoto tábora čeští legionáři a pozatýkali všechny členy „Maďarského sdružení“, kulturní organizace, která existovala s dovořením ruských úřadů. V noci bylo 17 maďarských důstojníků tohoto sdružení Čechy vyvedeno na volné pole, postaveno před velkou jámu a zezadu zastřeleno. Ostatní váleční zajatci byli jen díky energickému zákroku švédského červeného kříže zachráněni (byl o činu uvědomen ještě včas admirálem Kolčakem).

Spokojím se s těmito krátkými, ale charakteristickými výňatky a opět se vracím ke zprávám o zradě na Rusku a k loupežím Čechů.

7. Česká kořist a její odvoz

Po zavření říšského místodržícího postavili Češi před vagóny s ruskou zásobou zlata vlastní stráž. Při příjezdu zásoby zlata v Irkutsku vyšlo najevo, že jeden z vozů, který byl naplněn bednami s obsahem zlatých pětirublových mincí (vcelku 400 centů), byl od takzvané české stráže úplně vyrabován.³⁸ Nominální hodnota uloupeného zlata činila 20 milionů zlatých rublů. Zbylé zlato předali Češi v Irkutsku proti potvrzení „politické centrále“, to znamená třem dobrodruhům, kteří se s pomocí Čechů sami ustanovili. Politická centrála převzala zlato od Čechů, aniž by je přepočítala.

Před svým odjezdem z Irkutsku vzali Češi ještě zbývající peníze státní pokladny a rovněž i štočky pro tisk bankovek říšské tiskárny, aby mohli sami peníze vyrábět. Této činnosti se věnovali při cestě do Vladivostoku co nejpilněji: tiskli papírové peníze, zejména tisícirublovky.³⁹

Generálporučík xxxx k této věci poznamenává: „Československé úřady zkonfiskovaly, jak je dokumentárně doloženo, v říšské bance v Irkutsku velkou část ruských peněžních hodnot. Suma se nedá přesně zjistit. Bankovky byly vloženy do pytlů, naskládány do zavazadlových vozů a přepraveny na východ. Pytle s penězi vážily několik tuctů metrických centů. Češi obrátili svoji pozornost při ‚rekvírování‘ i na nově vydanou 200 rublovou loterijní zápůjčku a 5000 rublové říšské bankovní akcie. Tyto cennosti byly v Charbinu dány na peněžní trh, což způsobilo tamní burzovní paniku. Kromě toho bylo z odzbrojeného pancéřového vlaku generála Skipetrova u Irkutsku Čechy uloupeno 8 milionů rublů a odvezeno jako válečná kořist.“

Na všech stanicích své jízdy železniční dráhou vyvěsili Češi opisy smlouvy, kterou uzavřeli s bolševickými komisaři. Tato úmluva obsahovala kromě závazku vydání admirála Kolčaka rovněž požadavek odzbrojení Bílých vojsk a vydání Bílých důstojníků a dobrovolníků. Dále byla stanovena vzdálenost mezi posledním českým vlakem a prvním vlakem Rudé armády. Češi také přislíbili ponechat nepoškozené železnice, mosty, nádraží a inventář. Konečně bylo ujednáno, že Češi zásobí bolševické bandy zbraněmi a municí. Proto ukrývali Češi ve svých vlacích vedle uloupených pokladů i pušky a munice pro bolševiky, kteří se s českou pomocí organizovali v Transbajkalsku. Češi také bolševikům pravidelně dopravovali poštu z evropského Ruska do Charbinu a Vladivostoku a nabízeli své přísně střežené vagóny jako útočiště pro bolševické agenty a komisaře. Bylo zjištěno, že takovým způsobem Češi ochránili a dopravili významného komunistu Vilenského, vedoucího vojenských operací proti Atamanu Semjonovi a pozdějšího komisaře celého bajkalského území.

Nepopsatelně těžká byla situace mnohých ruských důstojníků, dobrovolníků a jejich rodin, pokud se z nějakých důvodů od armády, která směřovala do Irkutsku osvobodit admirála Kolčaka, oddělili. Tito lidé, často staří, nemocní, ženy a děti, museli svoji cestu urazit na saních – ruské vlaky jako by nebyly, celá železnice byla v rukou Čechů. Mnozí z těchto ubohých uprchlíků se přirozeně obrátili s prosbou o svezení na české důstojníky – spoléhali při tom na normální lidskou slušnost a mravní povinnost. Češi měli samozřejmě místa dost, nesmíme zapomínat, že 50 000 mužů mělo k dispozici 20 000 vagónů. Přibrat do svých vlaků několik tisíc uprchlíků by pro ně nic neznamenalo. Většinou byly všechny prosby cynicky odmítnuty. Komu se přece jen podařilo do těchto vlaků dostat, neměl ještě zdaleka vyhráno. Za možnost jet v nevytopeném vagónu požadovali Češi od Rusů za osobu 5 až 15 tisíc rublů. Od žen požadovali všechny jejich šperky, to poslední vlastnictví, které jim zůstalo. Ovšem ani tak vysoká cena vůbec nezaručovala uprchlíkům život, ani bezpečný příjezd do Transbajkalska, kde by už nehrlo nebezpečí od bolševiků. Generálporučík xxxx podává následující zprávu o jednom případě na stanici Olovjanaja:⁴⁰ „Z jednoho projíždějícího českého vlaku byly na mostě přes řeku Onon shozeny tři pytle. Když byly pak vyloveny z řeky, našly se v nich mrtvolky ruských žen, které byly původně vzaty do vlaku, pak znásilněny a zavražděny.“ Je mimo jakoukoli možnost uvést jen přibližný počet obětí, kterým Češi na Sibiři připravili podobný osud.

Na stanici Jablonova v Mandžusku se během české evakuace nečekaně objevili chuchuzští lupiči a požadovali, aby jim zástupci jedné těžební dřevařské firmy vyplatili 300 jenů. Představený firmy se proti tomu ohradil, ale vůdce Chuchuzů mu zdvořile a přitom rozhodně sdělil, že jim bylo právě nabídnuto od vojáků českého vlaku, zda by neměli zájem o dva kulometry s příslušnými plnými nábojovými pásy – uvedenou částku požadovali právě Češi. Lupiči prý kulometry nutně potřebují. Vedoucímu firmy nezbylo než se poddat, lupiči dostali peníze a od Čechů si koupili kulometry s náboji. O tomto případě se píše v novinách „Djelo Rossii“ 1920, č. 13.

Po zradě na ruské vládě, na ruské armádě a na admirálu Kolčakovi, dorazily první české pluky do neutrální oblasti východočínské dráhy a dosáhly Charbinu. Jeden očitý svědek o tom píše:⁴¹ „Zajímavý obraz nabízel Charbin ve dnech příjezdu českých pluků. Okamžitě se to projevilo poklesem ceny zlatého rublu. Čínští směnárníci počítali s tím, že trh bude ruským zlatem zaplaven a využili toho. Směnárny byly přeplněné českými vojáky, kteří měnili ruské zlato po kilogramech za jeny a dolary. Na ulicích se čile obchodovalo s různým inventářem, počínaje gramofony a šicími stroji a konče u zlatých broží a náramků. Na nádraží se prováděl obchod ve velkém s koňmi a různými povozy. Každopádně klesla hodnota zlata, protože bylo na trh dáno takové množství zlatých mincí, že směnárníci byli přesvědčeni, že se patrně jedná o padělky. Teprve když se přesvědčili, že mince jsou pravé, začali je prodávat za snížené ceny.“

Obzvláště bohatě zásobené byly zjevně takové české vlaky, kde cestovali vyšší velitelé, političtí předáci a nejbližší čeládka Masaryka a Beneše. U všech těchto osob se zdálo, že genius českého národa vyhnal ty největší květy! Trvalo to dlouho, než se dostaly na řadu poslední vlaky – 20 000 vagónů zabralo hodně času.

Konečně Češi Sibiř opustili. Ale jakou proměnou tam prošli! Jak se do Evropy vraceli zpátky! S měsíci plnými ruského zlata, se zahraničními cennými papíry, s poklady všeho druhu. Ti chudí váleční zajatci se v krátké době změnili v bohaté a dobře zásobené „hrdiny“.

Po svém příjezdu do Vladivostoku se Češi nalodovali na parníky, které jim spojenci z vlastních transportů pravidelně přidělovali. Nebylo zde nikoho, kdo by se nějak postaral o ruské zájmy. Vlastenecké síly byly buď zničeny, nebo se musely skrývat, zbytky Bílé armády byly na těžkém pochodu přes Sibiř nebo při obraně Transbajkalské země. Moc a vládu ve Vladivostoku měli polobolševici. Tito lidé byli jako Češi – těm pomohli doplnit kořist a při tom ovšem nezapomínali sami na sebe. Loupili soukromý majetek a soukromý náklad, rozdělovali mezi Čechy, nebo část zaachrovali na zahraniční lodě za směšně nízké ceny pod záminkou, že to zasílají do sovětského Ruska. Takové zprávy podával v oněch dnech tisk Dálného východu.⁴²

Nejenže ruský majetek nemohl být ochráněn před českými zloději, ale bylo i téměř nemožné sestavit nějaký seznam všeho uloupeného majetku. Pokud to někdo vůbec učinil, byla to neoficiální a neúplná registrace. Češi počítali s tím, že zůstanou beztrestní a byli o tom přesvědčeni. Odstranili přece proto z cesty korunního svědka, admirála Kolčaka.

Dva zajímavé důkazy pro české zvyklosti jsou zveřejněny v novinách „Djelo Rossii“ 1920, č. 10:

„Vrchnímu kontrolnímu úřadu české armády od sdružené rusko-americké gumárenské manufaktury „Trojgolnik“ ve Vladivostoku. Dne 25. dubna 1918 odjelo z Petersburgu 32 zapečetěných nákladních vagónů, patřících družstvu „Trojgolnik“ s obsahem automobilových pneumatik. Náklad došel v květnu 1918 do stanice Čižma u Ufy – v době, kdy Češi postupovali proti tomuto městu. Protože české vojsko mělo nedostatek pneumatik, byl celý náklad českým oddílem rekvírován, odeslán do stanice Čeljabinsk a odtamtud dál do Jekatěrinburgu do vozového parku. Při příjezdu do Jekatěrinburgu bylo naložených jen 28 vagónů a ty byly od českého motorizovaného vojska přebrány. Obsah ostatních čtyř vagónů byl českými vojáky během cesty spotřebován. V prosinci 1918 bylo 28 plných vagónů na český příkaz odesláno do Kurganu, kde zůstaly do března 1919. V dubnu 1919 byly přepraveny do Simy. Zde byl náklad částečně přeložen a jako kusové zboží odeslán do Vladivostoku. Adresátem byl autopark českého pluku. Do Vladivostoku došlo 1. března 1920 18 našich vagónů, které byly naloděny na parník „Madovasko“ a spolu s českými vojsky odeslány do Československa. Dalších 7 vozů se stejným nákladem došlo do českého vojenského autoparku ve Vladivostoku dne 21. března téhož roku a byly rovněž přistaveny k dopravě na loď spolu s českým vojskem. Poslední 3 vozy jsou na cestě do Vladivostoku. Odvoláváme se na platný zákon, který říká, že v případě občanské války není rekvírované zboží ze soukromého majetku válečnou kořistí, ale musí být majiteli vráceno – anebo, pokud bylo zboží vlivem zvláštních podmínek bojujícími spotřebováno, měl by majitel obdržet jako odškodnění odpovídající peněžní hodnotu. Majitelem je v tomto případě družstvo „Trojgolnik“, jehož jedna filiálka je ve Vladivostoku.

Protože zastupujeme zájmy této firmy, obracíme se na nejvyšší kontrolní místa české armády s oddanou prosbou, aby byl náklad, dosud se nacházející ve Vladivostoku, firmě vrácen a za již vyvezené zboží vyplacena odpovídající suma peněz. Účet je přiložen. Shodně s přiloženými detailními údaji o nákladu 28 vozů činí hodnota zboží, počítáno dle cenového standartu 1918, 38 692 815 rublů. Vladivostok, dne 28. března 1920.“

Odpověď: „Oddělení nejvyššího kontrolního úřadu pro českou armádu v Rusku, čís. 437 4.n.St. 1920, Vladivostok. Družstvu rusko-americké gumárenské manufaktury „Trojgolnik“ ve Vladivostoku. Odpovídá na vaše ctěné psaní z 28. března máme tu čest vám sdělit, že vaše požadavky, týkající se zaplacení 38 692 815 rublů, vám k našemu politování nemůžeme uznat. Chybí jakýkoli doklad o tom, že výše uvedených 32 vozů s gumovými pneumatikami v den jejich rekvírování československými pluky bylo ještě majetkem firmy „Trojgolnik“. Naše pátrání ukazuje, že celý náklad byl majetkem ruské armády, který jí byl v boji zabrán. O právním nabytí zásob gumy ruskými vojsky nemáme důvodu pochybovat, ani nemáme právo je kontrolovat. Obzvlášť, když veškerý gumový materiál pro auta podléhal během celé války právu rekvírování ze státní moci a výše uvedená nákladní zásilka již podle vší pravděpodobnosti přešla do vlastnictví vojenské správy. Šéf nejvyššího kontrolního úřadu pro českou armádu v Rusku, kapitán Šimunský.“

Nehledě k této odpovědi bylo nakládání pneumatik na české lodě ve Vladivostoku jedním z konzulů spojeneckých mocností zakázáno. A rovněž přece platilo obhajování nejen ruských, ale i zahraničních státních občanů, protože „Trojgolnik“ byla rusko-americká společnost. Výmluva českého kapitána připomíná příhodu milovníka cizích kapesních hodinek, který při přistižení z krádeže požadoval na majiteli potvrzení o koupi z hodinářství jako doklad o uplatňování vlastnického práva.

Nebyl-li poškozován zájem cizinců, pak přihlíželi spojenci k činnosti českého komerčního „genia“ lhostejně. Jen málokterý ze spojeneckých zástupců, poctivě smýšlející, dokázal Čechům čelit – s patřičným opovržením.

Vladivostocké noviny „Slovo“ dokreslují následující obraz likvidace české „anabáze“. Ve „Shnilém koutě“ (městská čtvrť ve Vladivostoku) je několik obrovských staveb, dřívějších dílen pro lokomotivy, které byly českou komisí zabaveny. Je úžasné, co všechno se tu nachází: vozy, šicí stroje, telegrafické aparáty a přístroje – krátce řečeno vše od jehly až po auto, jak to „Iso-Export & Comp.“ (japonská firma) ve svém katalogu popisuje. Rozdíl spočívá ovšem v tom, že „Iso-Export & Comp.“ je bezúhonná firma s vynikající pověstí.

Příznačná jsou i následující fakta: česká komise nechala co nejpečlivěji přetřít barvou veškeré nápisy, aby se nepoznalo, jak dlouhou cestu tyto vozy s českými vojáky urazily. Ruská železniční kontrola přišla, zahájila pátrání a našla na závažích nápis „permská železnice“, na plošině jiné váhy „sibiřská železnice“, na třetí „východočínská železniční dráha“, na jiných součástkách „depo Tajga“, „depo Perm“ apod. Takto označené předměty museli Češi ovšem vydat.

Kde se ale nepodařilo loupež jednoznačně dokázat, nemohla ruská komise požadovat zpět nic. Jak bylo možné, že ruská administrativa nenašla prostředek, jak ochránit národní majetek před drzou krádeží?

Je zajímavé, že si česká armáda dokonce otevřela obchod – en gros a en detail. Prodávala mouku a makaróny po pudech a po půlkilech. Vystavovala sice účty, ale odmítala je opatřit razítky.

Noviny „Russkij golos“ vytiskly následující zprávu: Při očekávání lodí obývali Češi kupé I. a II. třídy železničních vagonů. Když je opustili, zjistilo se, že sundali veškerá zrcadla, vyšroubovali všechny měděné či mosazné předměty, strhli povlaky ze stěn a ze sedadel, dokonce vybrali i koňskou žíní. Jedním slovem ukradli všechno, co mělo jen nějakou, třeba i malou cenu. Ruská železniční správa nemohla udělat nic víc, než při vracení vlaků sestavit seznam uloupeného inventáře.

Jednotlivé osoby se pokoušely v antibolševickém tisku ve Vladivostoku a Charbinu proti tomuto otevřenému a nepotrestanému loupení protestovat tím, že byly jednotlivé případy zveřejňovány. Češi to nebrali vůbec na vědomí, nebo na to odpovídali výmluvami, čímž jen potvrzovali svoji vinu.

Tak například byl Čechům vydán od ruské správy cukr na úvěr. Při odjezdu do jejich nově zrozené republiky jim byl za to vystaven účet na hodnotu 648 796,- jenů. Československý štáb zaslal následující odpověď:

„Nepopíráme, že jsme od ruských úřadů obdrželi proviant. V současné době ale nejsme schopni provést potřebné přezkoumání, protože se naše intendatura evakuuje. Celá příslušná korespondence bude předána do Prahy prvními vojenskými transporty, které tam dorazí – pokud nedojde z Prahy nějaké nařízení, nemůžeme žádnou platbu provést.“ Žádné nařízení nebo něco podobného ovšem z Prahy nikdy nedošlo.

Cizinci pozorovali – jak už bylo řečeno – rabování Ruska českými dobrodruhy většinou naprosto pasivně. Ti se jako v jedné pohádce proměnili z hladových chudáků v blahobytné boháče. Jen zcela výjimečně uvedl zahraniční tisk o těchto nehoráznostech zprávy. Například anglický list „Japan Advertiser“ z 1. května 1920: „Po včerejším odplutí dopravní lodí ‚President Grant‘ zbývá ještě 16 000 Čechů, kteří musí být evakuováni. Tonáž pro ně ještě není stanovena, a tedy před koncem června nemůže být transport proveden. Bylo proto navrženo naložit je na japonské loď, protože zahálčiví Češi jsou příčinou stálých nepokojů a nedorozumění. ‚President Grant‘ veze kromě 3500 Čechů stovky tun zlata, stříbra, mědi, strojů, cukru, i další rozličné produkty a uloupené věci, které si Češi přivezli ze Sibíře.“

Československý vyslanec v Tokiu, pan Pergler, jeden ze spolupracovníků Masaryka, nemohl reakci na tento článek ignorovat a zveřejnil následující klasickou odpověď, která byla rovněž zveřejněna v „Japan Advertiser“ a v ruském dálnovýchodním tisku. Přináším tuto odpověď v celém rozsahu, bez sebemenší změny:

„Noviny obsahují jedno sdělení z Vladivostoku z 28. dubna, týkající se návratu československé armády ze Sibíře a odjezdu dopravní lodí ‚President Grant‘. Noviny píšou: ‚President Grant‘ veze 3500 Čechoslováků a stovky tun zlata, stříbra, mědi, stroje, cukr, výstroj a jiné uloupené zboží, které Češi berou s sebou ze Sibíře. Noviny přinašejí toto sdělení pod následujícími titulky: ‚Češi vyvázejí svůj lup ze Sibíře‘ a ‚Češi olupují Sibír‘. Pod slovem ‚lup‘ se rozumí kořist v souvislosti s válkou a nezákonností, tudíž českoslovenští vojáci budou tímto těžkým zločinem obviňováni. Povinností diplomata je podle mého mínění (tzn. podle mínění p. Perglera) i ochrana dobré pověsti své země a svých spoluobčanů. Tato povinnost vstupuje obzvlášť do popředí, když se jedná o dobrou pověst armády, která byla dosud celým světem obdivovaná, jako v daném případě československá armáda na Sibíři. Skutečnosti odpovídá, že Čechoslováci vyvázejí na americkém parníku ze Sibíře za své ušetřené peníze získaný majetek. Čechoslováci museli strávit na Sibíři dlouhý čas. Jejich vojáci jsou všichni vzdělaní lidé, buďto akademici nebo vyučení, inteligentní lidé, dělníci a řemeslníci. Jako vojáci dostávali svůj určitý žold. Namísto aby tyto peníze utratili, složili je dohromady a založili velkou obchodní společnost, jakož i významnou banku, banku Československých legionářů. Zisky se za ruských podmínek zvětšovaly proto, protože žold byl vypočítán ve francích a vyplácen v ruských penězích za současného kurzu. Vojáci nakupovali velké zásoby, které nyní vezou do své vlasti. Zvláště důležitý byl pro ně nákup bavlny ve velkém množství v zájmu textilního průmyslu ve své vlasti a oni to činili tak horlivě, že v říjnu jeden ruský hospodářský správce Čechům doporučil, aby tyto nákupy bavlny poněkud omezili. To jasně dokazuje, že nákupy byly zákonné a odpovídaly obvyklým obchodním zvyklostem. Jak dobře čeští vojáci se svým žoldem – jakkoliv byl bezvýznamný – hospodařili, se vidí z toho, že si v roce 1918 upsali úvěr ve výši 5 milionů franků pro Československou národní radu na podporu armády.“

Toto je odpověď českého diplomata! Je těžké se rozhodnout, zda označit toto vyjádření jako hloupé, naivní, vychloubačné nebo drzé!

Zákazy obchodování podobného druhu, jak bylo popsáno výše, pocházely ode mne. Ostatně vyjádření českého diplomata hovoří jasnou řečí. Potvrzuje přímými slovy i mezi řádky, co se Čechům muselo předložit k tíži. Pan Pergler zapomíná, že nejen čeští vojáci, nýbrž a především i čeští politikové byli a budou z vylíčených zločinů obviňováni. Pan Pergler se zatajováním skutkové podstaty stal sám komplicem svých zločinných krajanů.

Z následujících řádek uvidíme, že se tím provinil nejen pan Pergler, ale i jeho vysocí představení.

8. České lživé předivo

V memoárech Masaryka a Beneše se nejen zatajují pravda o událostech na Sibiři, ale samotné ohavnosti jsou zde líčeny a velebeny zvučnými slovy. Je přece naprosto vyloučeno, že by vůdci českého spiknutí nevěděli, co legionáři na Sibiři dělali, jak loupili, drancovali a jak se zbaběle zachovali. Beneš si nečiní ani námahu, aby ve své knize podal o celé akci českého vojenského sboru v Rusku podrobný přehled. Jen letmo hovoří o tom, že se začátkem října 1918 zmocnilo Čechů velké zklamání, protože slíbená pomocná vojska spojenců nebyla k Volze odeslána a zmiňuje se, že Češi již tehdy pokládali protibolševickou akci za ztracenou a že jim jmenování Kolčaka 18. listopadu 1918 znemožnilo spolupráci s Rusy. Od té doby Češi již jen čekali a naléhali na svůj návrat do vlasti.

Toto zkalené a zjevně zcela úmyslně pokřivené líčení vypadá následovně.⁴³ „To je ta krátká příhoda naší sibiřské anabáze do konce r. 1918, bez jakýchkoli vedlejších episod a jejího krásného lesku. Tato anabáze byla vojensky a lidsky pěkná a významná, obdivuhodná, politicky pro náš boj charakteristická věc. Naši obyčejní vojáci narukovali v Čechách, na Moravě a Slovensku k rakousko-uherským plukům, přešli pak k Rusům, po těžkých strádáních a utrpeních v revolučním chaosu vstoupili většinou do dobrovolně improvizovaných armádních organizací, bili se jednu dobu na frontě proti těm, od kterých přišli, pak pod egidou svého velkého vůdce pochodovali přes bezmezně Rusko a Sibiř, postupně proti všemožným pronásledováním obsadili 8000 km dlouhou železniční trať a skoro nezabratelné území, aby se na cestě kolem světa mohli dostat na evropské bojiště a ještě včas se zúčastnit boje o svobodu svého národa. Zraky téměř celého světa na sebe obrátili tím, že bolševickému režimu, který by spojencům způsobil nepříjemnosti, připravovali potíže. Už sice včas nedosáhli evropského dějiště války, ale zakročením na druhé straně světa, svým obdivuhodně romantickým dobrodružstvím poskytl všem, především své vlasti, významné služby. Neočekávaná, jedinečná historie! Vojenské legie, jejich hospodářská, finanční a kulturní činnost, jejich vojenský život, jejich tradice a zábavy, jejich vůdci, poddůstojníci a mužstvo byly improvizované. Byli to vojáci self-made-men revoluce, typy své rasy, v povaze nevojenské. Nebyli mezi nimi žádné vojenské geniality, avšak většina byli dobří, solidní, spolehliví vojáci s velkou touhou vykonat něco podstatného a významného. Jejich masa představovala vcelku dobře českou národní psychologii, silnou vitalitu, sklon k praktickým, nefantastickým řešením, určitou pevnost a vytrvalost v boji o cíl, ale také vzrušení, určitou citlivost, fanatismus, trochu nezdravé žárlivosti, pesimistickou lehkomyšlnost při nevhodnostech a přehnanou žádostivost kritiky ve sporných případech. Tyto vlastnosti se ukázaly také u většiny našich vojáků ve Francii a Itálii. Generál Syrový byl jako jejich šéf dobrý typ. Dodával obyčejným vojákům skrze svou solidaritu, rovnost, poctivost a zdravý úsudek důvěru. Věděli, že je nepovede do dobrodružství. Zvláštní uznání si zaslouží hospodářská, finanční a kulturní práce naší sibiřské armády. V ní se projevil, jak si myslím, genius naší rasy nejlépe. V mase našich vojsk se rychle našly ty nejsilnější individuality, které uměly práci vést a organizovat, ale byly také každým obyčejným vojákem pochopeny a s jejich přičiněním podporovány. Nemá se podceňovat nadprůměrných schopností. V době prudkých bojů na Sibiři zřizovali rychlé a úspěšné hospodářské podniky, vedli je, udržovali dopravu, obchod i vztahy k Japonsku, západní Evropě, kulturní instituce, noviny, divadlo, pěvecké sbory, hudební spolky, oživovali zábavní podniky – tedy celý kulturně společenský aparát na dost vysoké úrovni. To nás charakterizuje jako národ, naše sklony, schopnosti, přednosti a nedostatky.“

Člověk se musí ovládat, chce-li k tomuto tendenčnímu líčení něco dodat. Kdyby to psal libovolný člověk, tak by se to dalo omluvit naivitou, hloupostí nebo nevědomostí.

Tohle je ale československý ministr zahraničí a jeden z hlavních vůdců Čechů, který si je svého překrucování jistě dobře vědom a nijak se ho neobává. Jeho kniha jasně odhaluje i motivy k takovému jednání. Cynismem přímo překypuje a nechává mnohokrát nahlédnout, jak Češi dokázali spojence oklamat, postavit je před hotovou věc a tak vždy pro sebe vydobýt jen výhody.

Beneš se v knize překvapivě přiznává, že sibiřská vojska, to znamená titíž legionáři, kteří zradili Kolčaka a oloupili Rusko, jemu takto připravila půdu na pařížské konferenci a že on, Beneš, tam dosáhl víc, než by na začátku války mohl doufat. Podle objektivního svědectví jednoho švýcarského vědce⁴⁴ postupovali Češi na mírové konferenci v Paříži s krajně nejasnými a podezřelými prostředky. Neštíteli se ani konferenci podvést, zvlášť v historickém výkladu německo-českých jazykových hranic. Dokonce dali slib o vytvoření druhého Švýcarska, kde budou každé národnosti přiznána stejná práva a budou také zachována.

„A konečně“ – vyvolává Beneš – „se dokazuje, že jen cesta pravdy a poctivosti je cestou národních zájmů. Skrze lži a násilí se dosud žádný národ nemohl uchránit před osudnými údery, a to ani jeden z těch velkých a ani z těch malých. Síla a moc, které neslouží pravdě a právu, budou stejně přemoženy. To si musí zvlášť malé národy uvědomit.“⁴⁵

Ano, nepochybně se tak stane. Lež, ničemná zrada, loupení, zaviněné prolévání krve, se kterými Češi získali svou samostatnost, vyvodí nutně osudovou spravedlnost. Čím dřív se tak stane, tím lépe pro víru lidstva ve spravedlnost.

Masarykova kniha je ještě prohanější než Benešova. Ten se nepokouší očistit jen sebe sama a své Čechy, nýbrž všude hlásá tezi, že všechno a vždy jako jediný na světě předvídal a proto připouštěl skutky, které by pro krátkozraké vypadaly jako podvod a zrada. Už Beneš, který je ve všem učenlivým žákem Masaryka, nazývá „toho velikána“ apoštolem svého národa a mluví ve své knize o Masarykově dalekozrakosti. Dokázal ji prý mimo jiné tím, že se od samého

začátku stavěl proti bolševické akci Rusů a že čeští legionáři byli v podstatě protivníky Rusů a již v létě 1918 se přesouvali do Francie. Po první únorové revoluci se Masaryk choval zdrženlivě – aby mohl jednat najisto. „Jakmile jsem se ale informoval a jakž takž zorientoval, zaslal jsem 18. března Miljukovi a Rodziankovi telegram, v němž jsem vyjadřoval své uspokojení nad převratem.“ Tak psal Masaryk ve své knize „Světová revoluce“.

Krátce nato se Masaryk sám vrhl do víru ruské revoluce, aby vlastním jednáním podpořil rozpad říše. K tomu poznamenává: „Protože jsem znal odpor reakčních živlů proti mně a spojencům, nijak jsem během carské vlády do Ruska nespěchal – konflikt s ruskou vládou, který by byl možný, by posílil centrální mocnosti.“

Masaryk velmi podrobně popisuje svůj pobyt v Londýně v letech 1915 a 1916 a uvádí tisíce nicotností ze svého soukromého života, různá setkání apod., ale úplně se zapomíná aspoň zmínit o memorandu, které v dubnu 1915 předával siru Edwardu Greyovi: „Independant Bohemia“ i s přílohou mapy – „Map of United States of Bohemia“. V tomto memorandu se doslovně říká následující:⁴⁶ „Pro Čechy a balkánské Slovany je přátelství s Ruskem to nejpodstatnější. Čeští politici věří, že Konstantinopol a také mořské úžiny by měly patřit Rusku. Čechy jsou projektovány jako monarchistický stát. Idea republiky Čechy je zastupovaná jen několika málo politiky, kteří smýšlí radikálně. Otázka dynastie by mohla být řešena dvěma různými způsoby; buďto by dali spojenci jednoho ze svých princů, nebo by byla mezi Čechy a Srby vytvořena personální unie. Ruská dynastie, v jakékoli formě, by byla nadevše populární.“

Takto se Masaryk staví jako rusofil, monarchista a vidí veškeré své naděje uskutečnitelné pomocí svých „ruských bratrů“ a ruské dynastie. A po revoluci 1917 vysvětluje: „...jak velmi jsem carismus a jeho neschopnost dávno prohlédl a zatracoval.“⁴⁷ Jeho kniha je rovněž naplněna skrytou nenávistí proti Rusku, Rusům a všemu, co je ruské – z každého řádku je to znát. Masaryk věnuje českým legionářům ve své knize větší prostor nežli Beneš. Přiznává dokonce částečně i jejich loupeže.⁴⁸ „Rozpad Ruska revolucí nám umožnil dokonalé zásobení z ruských zásob.“ Tu a tam hovoří Masaryk dokonce i o nedisciplinovanosti vojáků, svévolném jednání, politizování a o jejich častém bolševickém smýšlení. A přece on sám k tomu přispěl jen využitím těch nejnižších pádů masy, aby lacino získal popularitu, tento stín autority. Poslechněme si dále, co tento starý Čech o svých „dětích“ v Rusku a na Sibiři píše: „O takzvané anabázi chci jen tolik říci, nakolik je to nutné k pochopení a doplnění naší politické práce v zahraničí. Byl jsem v Japonsku, když se v Čeljabinsku udál onen osudový případ. V Čeljabinsku zranil 14. května, jak mi bylo hlášeno, jeden německý válečný zajatec jednoho z našich chlapců a byl na místě skolen. Bolševici se zastali německých a maďarských zajatců, následovaly další známé události, které skončily zabráním města našimi vojsky. Koncem května se naše oddíly dohodly provést vojenským způsobem přesun do Vladivostoku. Dne 23. května začal skutečně boj, válečná anabáze.“ Nyní následuje popis dobytí měst jako Pensa, Samara, Kazaň, atd.

To vyvolalo v Americe, odkud Masaryk všechno řídil, radostné nadšení. „Jako všude, podporovali mne i zde Židé a právě v Americe se pro mne vyplatila, smím-li to tak říci, ‚Hilsneriáda‘ (tak pojmenovával Masaryk své právní zastoupení r. 1899 v procesu jednoho Žida jménem Leopold Hilsner, obviněného z rituální vraždy jedné dívky). Již v roce 1907 uspořádali Židé v Novém Yorku pro mne obrovské přijetí, tentokrát jsem měl mnoho osobních setkání nejen se zástupci ortodoxních Židů, nýbrž i se sionisty...“

Události z dějiště války byly zprostředkovávány přímým kabelem do Ameriky a našly tam silnější odezvu než v Evropě. Legionáři byli již začátkem srpna 1918 v Americe velmi populární, v Evropě až později.

„Ovšem, že se u mne sbíhaly, jak to v každé válce jinak ani nemůže být, brzy i nepříznivé zprávy. Předně to byly zprávy o různých nedostatcích v naší armádě. Od srpna ale opustila armáda dobytá města na Volze. Boj na tak dlouhé frontě byl obtížný a dobývání měst na Volze byla asi strategická chyba.“

O něco později se začaly šířit nevhodné zprávy o morálním stavu naší armády na Sibiři. Začala protipropaganda bolševiků a všech našich politických nepřátel.“⁴⁹

Poslední tvrzení očividně počítalo s neznalostí čtenáře. Byl to laciný, ale velice oblíbený způsob české propagandy. Na téže straně ale sám sebe Masaryk vyvrací: „Mne ale více mrzely zprávy spojeneckých důstojníků, které přicházely z Ruska a ze Sibiře a líčily pokles kázně v naší armádě. Tyto zprávy se dostaly na veřejnost jen částečně, ale přirozeně nám škodily.“

Přesto nám ale zůstaly zajištěny sympatie většiny veřejného mínění a vládních kruhů.“

Porovnáme-li text o sedm řádek výše, pak se neubráníme zajímavé otázce – ke komu počítá Masaryk spojenecké důstojníky? K „bolševikům“ nebo k jeho „politickým nepřátelům“?!

„Naše vojska,“ uvádí Masaryk dále, „snášela dlouho a dobrovolně všechny materiální nedostatky a duševně velice trpěla dlouhým odloučením od vlasti a od rodiny. Určité povolení kázně by se dalo očekávat, ale armáda zůstala i přes mnohá zklamání nezdemoralizovaná. Jednotlivé oddíly prodělaly těžké krize, jak dosvědčuje dobrovolná smrt plukovníka Švece, která ale přes svou tragiku působila očistně.“

Celá kniha je plná těchto překroucených skutečností a snadno se pozná úmysl prostého čtenáře tímto jemně tkaným lživým předivem zmást. Podstatné bylo jen to, že celá československá armáda byla demoralizovaná a čestný plukovník Švec, jedna z mála výjimek celého sboru, svou tragickou smrtí tuto okolnost jen zdůraznil a podtrhl.

Ve stejném lehkém tónu hovoří Masaryk i o všech loupežích, podvodech a násilnostech Čechů na Sibiři: „...duch naší sibiřské armády se musí posuzovat také podle nevojenské činnosti. Naši vojáci se kromě vojenské činnosti zabývali i hospodářskou prací a hospodářskými věcmi. Velmi brzy se sloučili a vytvořili takzvaná pracovní družstva (srpen 1918). O něco později již byla obchodní komora, pak spořitelna a nakonec i banka. Na Uralu a na jiných místech organizovali naši vojáci průmyslové podniky. Nemohu se nezmínit o velmi dobře vedené poště. To vše je nutné brát v

úvahu, když hovoříme o naší armádě v Rusku a na Sibiři. Tu se nejedná jen o heroické sláve anabáze – my ji nechceme zveličovat, ale bylo by nespravedlivé ji považovat za nějakou raketu, která se jen na chvíli rozzáří a pak zhasne. V souvislosti s tím je nutno poznamenat, že se i naši Němci na Sibiři zapisovali do listin naší armády a my je zformovali do pracovních oddílů.⁵⁰

K tomu poslednímu tvrzení se ještě na konci své knížky vyjádřím. Co se týče výkladu o organizování průmyslových podniků, které Češi údajně na Sibiři, Uralu a jinde prováděli, tak to si Masaryk naprosto vymyslel. Skutečnost byla právě opačná – stávající ruské podniky byly českými jednotkami vyloupeny. Jediná česká fungující organizace bylo šikovné a vychytralé zařízení s obrovskými pojízdnými zásobníky nakradeného zboží na železničních kolejích. Starý Čech byl méně opatrný než ten mladý. Masaryk vyžvanil víc než Beneš, který se při chvalozpěvech a zkrášlování skutečnosti držel víc stranou. Oba Češi každopádně zacházejí s pravdou a historickými skutečnostmi velice neostýchavě. Oba zakrývají a tají činy „svých dětí“ v Rusku. A tak se hodí na každého z nich stejné hodnocení jako v předchozí kapitole o panu Perglerovi, jejich vyslanci v Tokiu.

Roku 1887 vyšla ve Vídni kniha pod titulem „Doktor Thomas G. Masaryk – Pokus konkrétní logiky“, Vídeň, nakladatel C. Konegen 1887. V této knize píše Masaryk na str. 149 ke kritice zrady následující slova: „Když Cavour řekl: My, kdybychom pro nás učinili to, co jsme podnikli pro Itálii, bychom byli ti největší ničemové. My (Masaryk) ale říkáme, že ničemnost činů je a zůstává stejná, ať je podniknuta pro sebe, pro vlast, či pro jiné účely.“

Jak daleko zanechali Masaryk a Beneš Cavoura za sebou! Celá dosavadní světová politika, pokud měla s intrikami a zradou co do činění, byla proti činům Čechů jen dětskou hrou.

Ještě bych se rád zmínil o dvou věcech – za prvé o horečnaté české propagandě, která se všude rozšiřuje, a za druhé o škodě, kterou taková propaganda přináší nejen jednotlivým státům, nýbrž i celému lidstvu.

V celém světě rozšiřují Češi neúměrně nákladnou propagandu, která nemá obdoby. Jejich obrovský propagační aparát staví genezi československého státu do jakési podoby dějinné pravdy a současně se snaží osočit každého, kdo by se tyto lži jen pokusil zpochybnit a vyvrátit. Stále přece zůstává povinnost vést boj proti české lži. A museli bychom nad lidstvem doslova zoufat, kdyby se konečně jednou neměla prosadit dějinná pravda. Ještě stále se ale hanebnost pyšně honosí v rouše humanity a heroismu.

Boj proti českému předivu lži je povinností spravedlivě smýšlejících národů a rovněž i právně a nezaujatě uvažujících osob mezi Čechy samými. Češi nejen že získali svou samostatnost lží a podvodem, nýbrž stejnými prostředky rozšířili svou panovačnost nad jinými národnostními vrstvami. Tak tedy vznikla ona československá „mozaiková říše“, jak nazývá tento stát známý švýcarský profesor Hassinger. Podle jeho záznamů se skládá obyvatelstvo Československa z následujících národností:

Češi	6 430 000
Slováci	2 334 000
Rusíni	460 000
Poláci	75 000
Němci	3 123 000
Maďaři	747 000
Židé	18 000
Jiné národnosti	23 000
Celkem	13 210 000

Takto připadá na 6,4 milionů Čechů 6,8 milionů jiných národností. Je tedy skutečností, že víc než polovina československého obyvatelstva jsou de facto spoluviníci českých hanebností (i když bez vlastního přičinění), a to tak dlouho, dokud zůstanou uvnitř hranic tohoto státu, tak dlouho, dokud se tomuto otroctví dobrovolně podrobí a nechají se nazývat „Čechoslováky“, tak dlouho, dokud se mlčky, trpně a bez odporu budou účastnit na politickém dění státu s Benešem a Masarykem – tak dlouho budou spoluodpovědní za vše, co podniknou.

Ona věta Masaryka, že „...se i naši Němci na Sibiři zapisovali do řad naší armády,“ není napsána bez vypočítavosti. Čtenář jistě pozná, že se otec české demokracie snaží včas tíhu českého zločinu svalovat i na poctivá německá ramena. Všichni tito ve skutečnosti nevinní Němci, Slováci, Rusíni, Maďaři i Židé riskují, že budou-li nadále mlčet, octnou se s Masarykem na pranýři. Zvláště těžce to zasáhne budoucí generace nečeských národností, které vyrostou v tomto novém státě a dostane se jim vzdělání v českých školách. Češi se nezaleknou žádného prostředku, aby cizím národnostem ve svém státě vnutili českou šovinistickou ideologii a samozřejmě i legendu o údajném hrdinství českých legionářů.

Ona výše uvedená stručná a strohá fakta o poměru českých a nečeských obyvatel vypoví každému informovanému člověku o nekonečných ponížích a krutostech, kterým jsou ostatní národnosti vystaveny.

Opravdu se vyplatí vyslechnout nezúčastněného člověka o nečistých metodách, jakými Češi dostali do svého státu těch tři a půl milionu Němců. Profesor Hassinger o tom píše: „Bylo již podrobně ukázáno a prokázáno, s jakými prostředky a předloženými ‚memoáry‘ bylo na konferenci pracováno a argumentováno. Hlavní význam mají Memoáry III., jejichž kritický posudek uvedu na závěr. Člověk se opravdu musí ptát sám sebe, nad čím se u této slátaniny nejvíce podívat. Nad nestoudností, s jakou se využívá nevědomosti diplomatů o dunajské střední Evropě, nebo nad směsicí licoměrnosti a brutality – či sofistickou dikcí, která ovšem místy působí scholasticky naivně... Memoáry jako ostatní

státní dokumenty hovoří vždy ve prospěch dané vlády a musí se tedy posuzovat podle cílů, kterých bylo skutečně dosaženo.⁵¹

Hassinger nezvratně dokazuje, jak Memoáry III. přímo překypují falešnými údaji.⁵²

My Rusové, kteří jsme přes zradu Čecha přežili, ale ztratili svoji vlast a již mnoho let žijeme v cizině, jsme se teprve v Evropě dozvěděli, že Slováci nemají s národním kmenem Čechů nic společného, a že je dělí právě tak hluboká propast jako Rusy od Poláků. Slováci jsou ve své většině prostí a skromní lidé. Jsou věrně oddáni své církvi a i proto často nenáviděni českými husitskými názory a tradicemi. Náboženské a církevní citění Slováků je českými samovládcí hrubě narušováno.

Slováci jsou samostatný národní kmen, který nemá s Čechy, jejich dějinami, řečí a povahou naprosto nic společného. Národnost „Čechoslovák“ jako taková neexistuje, je to jenom fikce. Slováci se dostali do českého státu následujícím způsobem: Během světové války uzavřeli Masaryk a Beneš se Slováky žijícími v zahraničí řadu smluv, které Slovensku v novém plánovaném společném státě zaručovaly dalekosáhlou samostatnost a svébytnost. V takzvané deklaraci z Moskvy⁵³ ze 16. května 1915 bylo stanoveno, že Slovensko bude mít svůj vlastní parlament, autonomní vládu a vlastní řeč jako řeč úřední. 27. října 1915 byly tyto podmínky ve smlouvě z Clevelandu (USA) ještě jednou potvrzeny.

30. června 1918 byla v Pittsburgu uzavřena opět jedna smlouva – podle ní mělo mít Slovensko vlastní správu, vlastní parlament, vlastní soudy, úřední řeč slovenštinu. To vše byly jen prázdné sliby na papíře. Slováci byli v novém státě od Čechů zbaveni práv a byla zjevná snaha je počestit. Jako vždy, když se spiklenci a podvodníci ujmou moci, přestanou se starat o smlouvy a nebo je dokonce plnit.

Masaryk se ve své knize (str. 233) pokouší postavit tyto nehoráznosti do přijatelného světla. Přiznává sice, že 30. června 1918 byla mezi Čechy a Slováky uzavřena smlouva v Pittsburgu, ale prý to nebyla ani tak smlouva, jako pouhé ujednání (!!).

„Ostatní důležitá jednání se provedla v Pittsburgu mezi Slováky a Čechy. 30. června jsem podepsal dohodu („Česko-slovenskou dohodu“, ne smlouvu!) mezi Slováky a americkými Čechy. Tato dohoda byla uzavřena k uklidnění jedné malé slovenské frakce, která snila o bůhvíjaké slovenské samostatnosti. Tuto dohodu jsem podepsal bez zaváhání, protože to byla lokální úmluva mezi americkými Čechy a Slováky“. To, co zde Masaryk píše, je jen sprostý trik falešných hráčů. On tehdy totiž stále ještě potřeboval dolary amerických Slováků. Dnes bude každý Slovák, který tuto smlouvu připomene, předán soudu jako velezrádce.

Účelem mé knihy bylo sepsat události neslýchané ničemné zrady Čechů na Sibiři. Tato děsná setba, která byla v letech 1918 až 1919 na Sibiři zaseta, jednou dozraje a z této krvi zbrocené ruské země bude před celým světem požadovat soud a odplatu. Do té doby zůstává naší povinností shromažďovat všechny důkazy a průkazný materiál a čelit českým lžím.

Existuje jenom jedna pravda a tato pravda dříve nebo později zvítězí.

Závěr k německému vydání z roku 1995

Ruský generálporučík Konstantin V. Sakharov, poslední vrchní velitel Bílé sibiřské armády pod ruským místodržícím admirálem Kolčakem, zde popisuje boje proti bolševikům na ruské východní frontě od roku 1918 až do roku 1920 a zradu českých legionářů na základě svých osobních zážitků, jakožto i na nezvratných podkladech.

Kniha, která byla už brzy po svém vydání rozebrána a ihned byl pořízen druhý náklad, byla vládou Československé republiky pro celou oblast státního území zakázána. Tím dostala hlavně pro sudetské Němce dostatečný podnět a stala se skoro tajnou povinnou četbou. To zvláště poté, když to byli právě čeští legionáři, kteří provedli obsazení Sudet.

Informovaný čtenář pozná při četbě tohoto díla mnohé paralely mezi událostmi na Sibíři a provedených zločinech na sudetských Němcích.

Dotisk 1995

Doslov

Měl jsem tu čest částečně se podílet na jazykové úpravě díla. Autor se často vyjadřuje barvitě a snad i pateticky – je to jistě dáno jeho povahou, národností, tématem a v neposlední řadě i dobou, kdy dílo vzniklo. Nepovažoval jsem za nutné se pokusit na tom něco měnit. Obsah i forma by jistě měly být zachovány tak, jak to autor cítil a jak to napsal.

Slovo „legionáři“ u nás bylo vždy – a je bohužel dosud – vyslovováno s určitou povinnou posvátnou úctou, spojenou s představou vzniku „svobodného a demokratického“ Československa v roce 1918. Pomineme-li otázku, zda tento fakt byl pro náš národ v hmotném, kulturním, politickém i mravním ohledu přínosem, zůstává stále zastřena SKUTEČNÁ úloha takzvaných československých legionářů. Tato kniha se zabývá podstatou a činností těchto lidí v Rusku a na Sibiři koncem 1. světové války a v době bezprostředně po ní. Přiznám se, že já sám jsem již od svého mládí neměl sebe-menší důvod takový typ lidí obdivovat – vzdor tomu, že v drtivé většině publikací byli heroizováni a oslavováni. Nevím, zda v mém případě hrála roli výchova mých rodičů a vliv i některých dalších osob: ti všichni mne vedli k tomu, abych si utvořil svůj vlastní názor na vše kolem sebe a nebál se ho říci. Ujišťuji čtenáře, že je to nejlepší recept, jak si vážit sebe sama – a současně jak si „zařídít“ řadu problémů a nepříjemností. V této zemi se už dlouho nevyplácí říkat nahlas své vlastní mínění – a neplatilo to jen před sametovým „převratem“ 1989. Abych užil slovníku meteorologů, je tu v tomto ohledu „setrvalý stav“ vlastně již od roku 1945.

Vždy, když jsem cokoli četl nebo slyšel o událostech v době 1. světové války, byla mi nápadná jedna skutečnost: nikdy nebyli oslavováni a dáváni za vzor lidé, kteří zůstali věrni své přísaze, bojovali statečně za svůj stát (tedy Rakousko-Uhersko) a chovali se jako řádní a čestní lidé. Aby nedošlo k omylu: Rakousko-Uhersko považovali právem za svoji vlast před světovou válkou osobnosti Palackýho počínaje a Masarykem konče. Jeden velmi známý český spisovatel kdysi výstižně napsal, že ve svém mládí byl vždy samozřejmě přesvědčen o legitimitě, správnosti a funkčnosti habsburské monarchie – a najednou se ve škole po 28. říjnu 1918 ke svému úžasu dozvěděl, že nás „dusila třistaletá rakouská hydra“. Toto anekdotické sdělení je bohužel pro tuto zemi typické. Stejně jako skutečnost, že ti co zradili, dezertovali a přeběhli k nepříteli (v naprosté většině zdaleka ne z nějakých „ideových“ důvodů), byli náhle oslavováni jako hrdinové. Tohle jsem nemohl nikdy pochopit a nikdy nepochopím. Už proto, že KDO ZRADÍ JEDNOU, ZRADÍ VŽDYCKY. Neznal jsem vždy všechna fakta. Věděl jsem ovšem, že v závěru války se na východě rodila zruďná a nebezpečná síla a ideologie – bolševismus. Jakou SKUTEČNOU úlohu při tom sehráli právě českoslovenští legionáři – to je hlavním obsahem této knihy. Je to čtení, při kterém jde doslova mráz po zádech – ale je to potřebná a očištná duševní lázeň pro všechny, kdo tak snadno podléhají pohodlné a pečlivě vypočítané státní propagandě. Při jejím zrodu stáli političtí dobrodruzi Masaryk a Beneš, aby jejich štafetu převzali další a další – až po dnešek. Dějiny světa mohly být úplně jiné, kdyby nebylo všech těchto zrádců. Jejich vinou (i když to zní třeba neuvěřitelně) dopomohly československé legie v Rusku podstatnou a rozhodující mírou k tomu, aby bolševismus zamořil na desítky let celý svět. A jací to opravdu byli „hrdinové“, ti naši legionáři, je patrné i z jejich doslova kriminální činnosti. Přiznám se, že o něčem takovém jsem neměl dříve ani tušení. Ale tato kniha je jakýmsi korunním svědkem: její autor byl – jak se říká – při tom. Ne jako skoro všichni historikové, kteří čerpají své informace zprostředkovaně. Ostatně předpokládám, že čtenář si úsudek udělá sám. Osobně si myslím a jsem o tom přesvědčen, že působení československých legií v Rusku patří mezi nejostudnější kapitoly a události našich dějin.

Když jsem tuto knihu četl (r. 2003), netušil jsem, že já sám jsem do jisté míry jakýmsi svědkem (samozřejmě nepřímým). Mohu prostě jen potvrdit pravdivost vyprávění autora a sice v kapitole č. 7 – „Česká kořist a její odvoz“. V roce 1967 jsem při výkonu svého zaměstnání poznal v jednom menším městě mezi Prahou a Dobruškou starého pána. Byl to pan J. K., byl dávno v důchodu, kam odešel jako policejní komisař. Za 1. světové války byl v ruských čs. legiích a jak sám vyprávěl, jeho oddíl působil mimo jiné i v oblasti Irkutska. Často jsem s tímto starým mužem hovořil. Dovedl poutavě vyprávět o mnoha věcech a událostech. Zahlédl jsem u něho nádherný zlatý přívěsek (fetízek) ke kapesním hodinkám. Hodinky byly staré, obyčejné, ale řetěz k nim se skládal s patnácti zlatých pětirublovek: byly provrtné a pospojovány v dlouhý a těžký řetěz. Pan J. K. byl na svoji ozdobu pyšný a na můj zvědavý dotaz odpověděl, že mince má jako „válečnou kořist“ z jednoho ruského vlaku. Dalším mým dotazům se vyhnul. Bylo vidět, že mu nebyly příjemné a já jsem samozřejmě nenaléhal. Vím, že to není „přímý důkaz“ a u nějakého soudu (?) by jistě neobstál, ale myslím, že věc je jasná.

Jakýmsi vedlejším tématem díla je i zamyšlení o tak zvaném panslavismu. Škodlivost, nepatřičnost a přímo lživost panslavismu vyplývá konečně i z jeho podstaty samé. Proč pro všechno na světě bychom se měli cítit být vázáni nějakou soudržností, nějakým pochybným jazykovým či etnickým příbuzenstvím, nějakými sympatiemi či dokonce společnými zájmy (!) a škodit tím sami sobě? Je to přece jako mezi jednotlivými lidmi. I zde existují lidé vzájemně „cizí“ a lidé, kteří jsou vzájemně – jak se říká – příbuzní. Nemá ale nikde psáno, že bude v zájmu kohokoli z nich, aby veškeré své plány, snažení a úsilí podnikali v rámci onoho „příbuzenského“ svazku. Každý člověk si vybírá své partnery podle úplně jiných hledisek. Konec konců i tzv. životního partnera, který by měl být tou největší oporou, si přece nevybíráme z řad příbuzenstva. Český národ má možná některé znaky svého původu a své řeči shodné s jinými národy ve středoevropském a východoevropském prostoru. To je vše – a k ničemu nás to ani nezavazuje, ani nenabádá. Náš skutečný a opravdový „životní partner“ s námi strávil tisíc let v evropském prostoru zvaném Bohemia, nebo také Böhmen. TO NENÍ V PŘEKLADU ČECHY ČI ČESKO, jak mylně, schválně a často uvádí bezpočet historiků, politiků, nebo takzvaných vlastenců. Je to prostě normální zeměpisný výraz pro oblast, ve které vedle sebe a spolu žili stovky let Češi a

Němci (ti dokonce o mnoho dříve). TOHLE soužití zformovalo naši českou kulturu, naše dějiny a náš osud, ať byl jakýkoli. Tento osud byl vždy, nebo téměř vždy spjat s říšskou ideou – ať už se dotýčný státní útvar či jiné uskupení nazývaly Svatá říše římská, Rakouské císařství, Deutsches Bund nebo jakkoli jinak. A kdykoli jsme opustili tuto ideu, vždy jsme na to jen a jen doplatili, kulturně, mravně i hodnotově, materiálně. Šovinistická a pseudovlastenecká hesla a slovíčka jsou na první pohled líbivá, ale jsou skrz na skrz falešná a neodpovídají historické pravdě. Exemplárními příklady jsou (kdysi dávno ve středověku) husitské povstání se všemi svými zhoubnými následky – a v novější době třeba cesta našeho státu po 2. světové válce, včetně zločinného a nezodpovědného vyhnání našich německy mluvících obyvatel ze země – spolu s vyvražděním čtvrt milionu z nich. Zbavili jsme se (doslova a ne jen podle jména) skutečného rodinného stříbra, které nás spojovalo a determinovalo s tím nejlepším a nejhodnotnějším v Evropě – s německým živlem, německou kulturou, pracovitostí, cílevědomostí, pořádkumilovností: TO BYL NÁŠ ŽIVOTNÍ PARTNER – a ne nějaké jiné národy na jihu či východě Evropy. Dějiny, osud, Bůh nebo Prozřetelnost nás určily do tohoto svazku a do tohoto životního prostoru. To je historická pravda – panslavismus je lež, zbytečné a zavádějící pozlátko pro naivní polovzdělance a falešné také-vlastence. Nic víc.

Ještě jednu myšlenku navozuje autor na začátku své práce. První světová válka mohla dopadnout naprosto jinak – ne vznikem světového a zrůdného komunistického systému, ale zachováním tradičních evropských mocností včetně Ruské říše, silného Německa a Rakousko-Uherska. Autor se krátce zmiňuje o možnosti spolupráce a spojení mezi Ruskem a Německem – má to ostatně své historické opodstatnění. Téměř neomezené ruské materiální, územní a lidské zdroje spolu s německou důsledností, pracovitostí, vůlí, vůdčími schopnostmi a smyslem pro pořádek a povinnost by vytvořily (event. s dalšími menšími státy) doslova monolit, schopný odolat každému úderu a nebezpečí. To je jistě zajímavý autorův postřeh – a jak je vidět, je aktuální dodnes, kdy světu hrozí nové nebezpečí, tentokrát ze strany světovládných ambicí Spojených států amerických. Zde by byla šance k vytvoření ekvivalentní účinné protiváhy – a snad i síly, která by dala světu novou, nadějnou šanci. Pochopitelně za předpokladu vítězství jiné politické garnitury v Rusku i v Německu.

Význam a hodnocení knihy ponechávám na čtenáři. Dílo zcela jistě patří mezi publikace, zabývající se tématy a problémy, které jsou u nás jaksi TABU.

Představme si starý vzácný obraz, který kdosi na čísi objednávku pokryl novou vrstvou laciných barev a vytvořil na původním podkladě zářivý, líbivý, ale lživý kýč. Ten lživý kýč, to klamání sebe sama a ten pokřivený pohled na minulou i současnou existenci se bohužel stal součástí našeho chápání a vidění vlastních dějin. Zde je nutná a potřebná úloha restaurátora, který by odstranil onu nepotřebnou a nepatřičnou vrstvu novodobé mazanice a vrátil obrazu jeho původní podobu a tedy i krásu a hodnotu. Takovým restaurátorem byl – jak se domnívám – i generál Sakharov.

Potřebovali bychom hodně takových restaurátorů. Falzifikátů, podvrhů a kýčů je u nás totiž víc, než si umíme představit.

Ing. Roman Skružný, 20. dubna 2003

Poznámky

- ¹ Polsko vděčí za svoji samostatnost velkým obětím Ruska na straně spojenců.
- ² T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 164
- ³ Dr. Hugo Hassinger: „Československo“, str. 312, 313, 474
- ⁴ Generálporučík Nikolaj Duchonin byl posledním šéfem generálního štábu v Mogilevě. Na tomto stanovišti zůstal až do svého konce. Po bolševické revoluci byl 3. 12. 1917 v Mogilevě bolševickým velitelem, praporečkem Kyrelenkem, zatčen a tentýž večer bolševickými námořníky bestiálně ubit.
- ⁵ Generál Alexejev byl posledním štábním šéfem cara Nikolaje II. v Mogilevu. Hrál ve vojenství v Rusku vynikající roli. Byl vůči spojencům přátelský. Zemřel v zimě 1918 v armádě dobrovolníků v jižním Rusku. Generál Kornilov byla jedna z nejsilnějších osobností války a revoluce. Těžce raněn padl v květnu 1915 v Galicii do válečného zajetí. Roku 1916 uprchl z Maďarska přes Rumunsko do Ruska, kde působil jako armádní sborový velitel a později jako vrchní armádní velitel. Po březnové revoluci stál Kornilov od začátku ve službách republikánů. Bojoval ovšem všemi prostředky proti rozkladu armády. V srpnu 1917 byl zatčen Kerenským. Po bolševické revoluci se mu podařilo uprchnout a spolu se svými přívrženci uniknout do oblasti Donských kozáků, kde spolu s generálem Alexejevem založili novou ruskou „Bílou armádu“. Padl v bitvě u Jekatěrinodaru na Kavkaze 13. 4. 1918.
- ⁶ Muravjev, bývalý důstojník carské policie, zastával pod bolševiky na podzim 1917 post vrchního velitele na Ukrajině. O několik měsíců později se stal bolševikům podezřelý, byl odvolán do Kazaně a jedním komisařem zabit.
- ⁷ Generálporučík xxxx, bývalý šéf velkého generálního štábu v Petersburgu, později jeden z blízkých spolupracovníků admirála Kolčaka na Sibiři, vyslovil přání, aby jeho jméno nebylo zveřejněno. Důvodem bylo, že se čeští mocipáni nezastaví před pomstychtivostí a pronásledováním. Jeho doličné údaje jsou předloženy a budou jím zveřejněny.
- ⁸ „Čeští argonauti na Sibiři“, Tokio 1921, str. 5
- ⁹ Tamtéž
- ¹⁰ Plukovník, později generál Vladimír Kappel, jeden z blízkých spolupracovníků admirála Kolčaka. Během sibiřského tažení v zimě 1919 zemřel na zápal plic.
- ¹¹ Kerenski a Černov patřili k vedoucím představitelům sociálně-revoluční strany (marxisté). Po březnové revoluci 1917 až do bolševického puče představovali státní moc. Byli poslušnými sluhý politické Dohody a provozovali „prohloubení revoluce“. Dodnes jsou v Čechách podporováni.
- ¹² Tomuto direktoriátu byl podřízen vládní aparát, kde byl Kolčak válečným a námořním ministrem.
- ¹³ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 9
- ¹⁴ Tamtéž
- ¹⁵ T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 192
- ¹⁶ Čeček, bývalý vrchní velitel na Volha-frontě, se vrátil po ústupu na Volze zpět na svůj post jako velitel české pěchotní divize.
- ¹⁷ Ruský generál M. Dieterichs byl roku 1916 v Saloniki velitelem ruské brigády a později v Mogilevě blízkým spolupracovníkem gen. Duchonina – po jeho zavraždění se Dieterichs hlásil u Čechů v Kyjevě. Masaryk ho jmenoval náčelníkem štábu. Dieterichs byl sice německého původu, ale byl vyložený panslavista a věrný sluha spojenců.
- ¹⁸ Edvard Beneš: „Povstání národů“, str. 552
- ¹⁹ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 11
- ²⁰ „Djels Rottin“, Tokio 1920, str. 12
- ²¹ Admirál Alexander Kolčak, narozen v Petersburgu 1873, námořní důstojník 1894. Zúčastnil se dvou vědeckých výprav v polárním moři (1900-1904 a 1908-1910). Za své vědecké výzkumy dostal velkou zlatou madaili. Revoluce ho překvapila na místě vrchního velitele černomořského loďstva. U námořníků byl velmi oblíben. Když vzbouřenci žádali odzbrojení všech důstojníků, vyhodil Kolčak svůj zlatý meč do moře a odcestoval do Petersburgu. Brzy na to byl provizorní vládou vyslán s misí do USA. Roku 1918 se vrátil na dálný východ a stanul na vrcholu ruského vlasteneckého hnutí.
- ²² Francouzský generálporučík Janin žil již dlouho před válkou v Rusku, hovořil rusky a rád vyprávěl o své lásce k této zemi. Během války byl vojenským ataché Francie v ruském hlavním stanu. Když se zrodil plán využít Rusko znovu proti centrálním mocnostem, byl Janin vyslán na Sibiř a jmenován vrchním velitelem všech tamních „spojeneckých vojsk“.
- ²³ Štefánek se účastnil jako druh Masaryka a Beneše v zahraniční konspiraci proti Rakousko-Uhersku. Z Paříže byl společně s generálem Janinem vyslán na Sibiř. Když se vracel – již jako ministr války nového Československa – letadlem do vlasti a byl již nad českým územím, bylo letadlo českými vojáky ostřelováno a zřítlo se. Štefánek zahynul – okolnosti celého případu nejsou dodnes vysvětleny.
- ²⁴ Edvard Beneš: „Povstání národů“, str. 554
- ²⁵ Edvard Beneš: „Povstání národů“, str. 2
- ²⁶ Edvard Beneš: „Povstání národů“, str. 511
- ²⁷ T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 212 - 216
- ²⁸ 5. polská divize, kterou na Sibiři zorganizovali Francouzi, byla v únoru 1920 zrazena českými legionáři, odzbrojena bolševiky a umístěna za ostnatý drát.
- ²⁹ Tato událost, i když ne tak podrobně vylíčena, byla již tehdy v ruském dálnovýchodním tisku uvedena.
- ³⁰ Článek „Čechoslováci“ v novinách „Djelo Rossii“, Tokio 1920, č.14
- ³¹ „Čeští argonauti na Sibiři“, Tokio 1921, str. 19
- ³² „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 17
- ³³ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 15
- ³⁴ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 19
- ³⁵ Smirnov: „Boj o Ural a Sibiř“, str. 311
- ³⁶ K.W. Sakharov: „Bílá Sibiř“, Mnichov 1925
- ³⁷ Kdo vlastní podobné záznamy, noviny či fotografie apod., jež se týkají tohoto případu, nechť je zapůjčí autorovi prostřednictvím nakladatele.
- ³⁸ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 12
- ³⁹ „Djelo Rossii“, Tokio 1920, č.14
- ⁴⁰ „Djelo Rossii“, Tokio 1920, č.20
- ⁴¹ „Čeští argonauti na Sibiři“, str. 21
- ⁴² „Djelo Rossii“, Tokio 1920, č. 10
- ⁴³ Edvard Beneš: „Povstání národů“, str. 553
- ⁴⁴ H.Hassinger: „Československo“, str. 326

-
- 45 E.Beneš: „Povstání národů“, str. 343 a 345
46 H.Hassing: „Československo“, str. 330, 331
47 T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 172
48 T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 289
49 T.G.Masaryk: „Světová revoluce“, str. 294
50 Tamtéž
51 Hassinger, str. 325
52 Hassinger, str. 582
53 Hassinger, str. 478